

דברי שלום ואמת

מאת

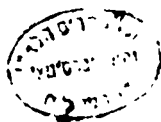
הרב ישראל אברהם אבא כריגער

ספני סה סערבן בחגהת ספני דרכי שלום

(ירושלמי ירובין פרק ג' הלכה ב')

(פרק ד' הלכה ט')

הפרל

פראנקפורט דמיין

בית הדפוס של מ. לעהרבערנער ושחסינ

הרפ"ב

הקדמה קצרה.

יסודי האמת ועמדי השלום יראה הרואה וידע הקורא ישכיל
המעין ויחכם והחכם בהגותו ובקראו בספר הזה דברי שלום
ואמת. כי כשמו כן הוא תוספתא עתיקתא המאירה את הפנים, בדינים
לכמה מאות שנים היקרים מפנינים, תרשים ונם ישנים, בדיני עירובין
הם פנים ותורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב:
אף הכתב יד ספר הזה היקר בקנינים אמרתי להשקות מנחל עדנים,
לחכמים וגבונים, לאבות ובנים נערים וזקנים בני יעקב
בכל עיר ועיר תונים ולהפיצם בישראל ולחלקם ביעקב.
בהספר הזה בבקאות ובסברא, לעוסקה של ההלכה קלע אל השערה
כחץ למטה נותן קול עוז בהדרה האמת ליעקב.
אף הבבלי והירושלמי והתוספתא ומוסקים ראשונים ואחרונים להביעה,
לבל יאמר האומר כי התצאה היא מלאכה גדועה — ומהשטיין וראשון
שבראשונים עד אחרון שבאחרונים לזאת דעה לבית יעקב.
והקלות במצות עשה שהומן נרמא — כל אחד ואחד יזמה בנהימה
הקול קול יעקב.
למען זכות את הרבים יצא הספר הזה לאור מאיר לדרוש שלום העיר
שלם בתורתו לחתו האמת ליעקב.

בעדה.

שאלותיו שאלת חכם וכדבר מצוה להחיר למלסל בכל העיר בזם השבת קודש למען שלא יבאו לדי חלול שבת, ובפרס בזמן הזה, ובעיה מצד אודי העלכת דרך העשויה כהל למסלת הברל המורח, גם צד כל תרוסי ומסערי ובקצת צד מערבי באמצע הולך נהר ועל גבי הנהר נשר, ובתרף הנהר נקדש, ושפת הנהר גבוהה יותר מעשרה, וביתר הצדדים וגם בהסבאות קבועים תוסי האלקסרוג, התלפון והתלנרף: ומהם על גבי גביעים עשויים כסן ווי העמדים ומהם למעלה ממש, ומהיץ לעיר במקום הפרוץ שמה ישנם לעמדי תוסי התלפון והתלנרף ורק יש קרפף גדול ובימות הקיץ נורע שמה התופים עם העמדים הם הולכים אתורי הגינות האלה, שנמצאו הגינות האלה עומדות בתוך צורת הפתח ובתוך העיר אם מותר למלסל בתוך העיר ביום השבת קודש, אם הורעים מבטלים להגידה? ואם התלנרף והאלקסרוי התלפון נחשבים לצורת הפתח? ואם הנהר חשוב למחיצה כששפתו גבוהה עשרה? ואם הגליד מבטל למחיצתו? ואם תלי מסלת הברל נחשבות למחיצות? ואם בכלל מה רין העיריות בזמן הזה?

ועוד אותה מה לעשות עם המללי שבתות והאינן מדין בעיהב? היש איזה צד היתר לזכות להם?

והשלישית שואל מה לעשות בהני שאינם רוצים להשתתף ולערב, באמנם מכין שיש לפקפק על פי דין בדין זה וחיקונו, היש לכופס? ואם אפשר לזכות להם הדי בזה ואיננה מעילה מחמתם זאת. או לא?

תשובה. קט' מאד אותה מהיתר קשות שבמקדש, לקבוע תמוסין ולחץ ערובין בעיר העוקה, וכבר כתב הדבר שמואל במסין רניו בכחצא בזה, לנינובה לחכם אחד כמר ר' אברהם צרפתי בורחבת גדול היתר המלסול מהלאה לתועץ לתומת העיר שהפריוו על המדה, וזה לשונו: גבוהות סציאות הענין במושב צורח העיר וחכונתו הוא בלתי טובן אצלי כעת אין לי עסק דין ודברים להביא עצות מרתוק להקביל ולחקן תמוסין. ויען כי מצות ערובין היא מצוה רבתא למאד

עד, נאמר ליה רבה בר רב חנן לאביו מבואה ראית בה תרי נברא
 רברבי כרבנן לא ליהו ביה לא עירוב ולא שיתוף. ראה נא בעירובין
 דף ס"ח ע"א וכן דעת הרבה מהאחרונים ובתוכם החתם סופר חלק אורח
 חיים סימן ס"ט ושאלות ותשובות הר"ם וצ"ל כי מצוה רבא היא, וכן
 הברכי יוסף בסימן שס"ו אות י' כותב ומהיר שהובה מוסלת על כל
 אחד ואחד לתקן ולהתיר המלמול באופן שלא תבוא המכשלה אשר
 רבים נכשלים באיסור שלמל והוצאה בשבת. וכן הוא דעת התשב"ין
 בחלק סימן ל"ו. ומסין הוא בבירור ובביאור ההלכה, מפני כי ישנם
 אנשים כאלה אשר לבם נוקפים ונקפים מהמעוררים ואומרים שאין היתר
 זה מספיק להתיר המלמול וממחמתם זאת בסל העירוב. לכן הנני אומר
 כי עירוב פרשות — כתוב כאן וכל דין עירוב ונתיבותיו שלום כדמצינו
 בירושלמי בעירובין פרק ג' הלכה ב' ובפרק ד' הלכה ט' ודרכיה דרכי
 נועם, ורבה בר רב חנן לא שם כונתו לכונה כזאת להשיטען, לו היה
 חד צורבא מרבנן היה שם עירוב ושיתוף ורק מכיון שהם שנים ומה
 שזה מכשיר זה פוסל ומה שזה סותר זה בונה, כי עירוב עיקר תיקונו
 הוא ששום דרכי שלום ותלמודי הכמים מרבים שלום ועליהם מוסל לראות
 ולתקן עד שנחשבת בעיניו לפליאה עצומה, וזה שהשיב לו אב"י, מר
 לא אורחיה אנא טרידנא בנידסאי, איננו לא משגיאי, והתם על גביה
 השיתוף והעירוב ולא על עצם היקונו של עירוב ובהיתר שותף. וכדי
 לברר ולבאר הרגן הזה הנני אומר שכבר הדינים האלה סכת של קודמים
 ובמטנה ראשונה מתורתן של ראשונים וגם סמטנה אחרונה סמוסקים
 האחרונים הרבה מבואר מכל אלה הענינים, וכבר כתבתי ת"ל בספרי
 סדר למעדי ישראל תשובות ארוכות בהלכות עירובין. ובספרי להמצאות
 התרשות דברתי הרבה סמוסי התליסון והתלגף והאלקטרי אם הם כשרים
 לעירוב ואין צורך תיקון אחר ומעט י"י. אעתיק ואבאר בעזר הצור
 על ספקותיו ושאלותיו לדעת את דרכי, ולמען דעת על בודין של דברים
 אלו בהלכות שבת שהם סררים התלים בשערה אעתיק ואסדר כל
 הספקות שישנן להסתפק בהן ואבארם בסיעתא דשמיא ובעזרת התענן
 לאדם דעת.

א) מ"ה דין עיריחה בזמן הזה אם הם כרמלית, או הצר, או רשות הרבים
 אף שאין ששים רבוא בוקעים?

ב) הגהרר אם חשוב כמחיצה ולא חיישינן לשרטון או לא?

ג) הדרך העשויה על תל גבוה עשירה מתלקט מארבע להילוך המסילה
 אם היא נידונית למחיצה?

ד) הוסיף ועמדו התלגוף והתליפון והאלקסטרן אם נדונין לצורת המתח? ה) קרפף הנוזע בימות החמה ובימות הגשמים אין שם זרעים אם בשעה שזרעים בו בימות החמה הזרעים מבטלי מחצתא? והוא מתוך לעיר.

ח) מחללי שבתות ואינן מדין בעיהוב אם אוסרים או מערבים עליהם? ט) המודדן והמקדורין אם אוסרין או כופין או אף מבלי כפיה מעיל זני ובמה שמוכה די.

ולפי שדוע שדברו מזה האחרונים והרבו בזה, ויש מהן הגונים להתמיר, כן ברין היתר ס' רבוא, להתיר המלמל שאין לנו צורך בזה, וכן לענין בקיעת רבים ולבטלי מחצתא כאשר בא מבאר בהסגן אברהם, יעויין בתח"ס חלק אר"ח סימן פ"ט ושאלת יעביץ סימן ד' ובתוספת שבת סימן שטיג ולענין נהר יש מחסירין בנקרש ולא מהני למלמל יעויין במ"ו סימן שטיג ודעת המחצית השקל והתח"ס לחלק בין שעת הקרישה שלא בשעת הקרישה, וכן בדרך האיזונבאהן דברו מזה האחרונים אם מעולה או לא, והרין תוסי' והתלגוף והתליפון שעשין כעין נביעים, ודעת האחרונים וגם התח"ס לעשות קנים ובקרפף ונגוח שבעיר הנוזקות מבטלי מחצתא כאשר דבר מזה הפרי מגדים בסיומן שניח' והשואל ומשיב במעוררא קמא ז"ג סימן קל"א ובדברי חיים חלק ב' סימן כ"ח, ובדין מחללי שבתות, וכן כי שאינן רוצין לערב דיש בהן כמה וכמה עיונים וסברות רבות, לפיכך אמרתי אבואה נא בקצהה את אשר נראה לנו על פי ספרי הראשונים והבבלי והירושלמי והתוספתא במה שנגזע לסעיף דין שאלתו.

ורא"ה יראה כי הרבה דברים הנוגעים לדין העיהוב ובגדן זה, לא נעוררו בזה האחרונים, וכאז מפורשים כתוספתא וירושלמי וספרי הראשונים, ומאלה נשפעה שפעת אור בעוסקה של הלכה הלכה עירובין לומר כי הוא זה — ולא ערוב פרשיות, — ועל די זה נבינה ונתבונן את שנופה ואמיתה של הלכה.

והגושא אין לו צורך ונחצות לאריכות כי כבר ביאר בזה האחרונים והאריכו לפעניתם בהדינים האלה, ורק כי מעשים בכל יום בזמן הזה מתחדשים ולגל מצות עירוב, נבאר נא בהודש דברים בתורה — ומגל גי' — ובשער חרש שחידשו ספרים אח ההלכה הזאת, ולמנן אשר ידע כמד מערבין ובמה מערבת, ולהכריע בזה ההלכה כדברי הסקל. עתה סקט מאח אשר כתבתי כבר ת"ל בתוספתא חדשים על הרין — ועל האמת — ועל השלום.

א.

עירות שלנו בזמן הזה.

אם הן רשות הרבים אף שאין ששים רבוא עוברין בהן? במסכת התענית רבנא סימן י"ט ומסקי רקאנסי סימן צ"א ומפר התחמה סימן ת"ס הביאו בשם הרבינו תם הצריכינן שיהיו ס' רבוא או הוא רשות הרבים ומדעת רש"י בעירובין דף ו' ע"א בדיה רשות הרבים ודל': לעד שמצויין בה ששים רבוא וכן כתב בדף נ"ט ע"א בדבור המתחיל עיר של יחיד שלא היו נכנסין בה תמיד ס' רבוא וכן דעת התוספות בשבת דף ו' ע"ב בדיה כאן ובעירובין דף ו' ע"א בדבור המתחיל כיצד בשם בעל הלכות גדולות וכן דעת רב האי גאון הובאו דבריו בספר האשכול בהלכות ציצית סימן ל"א מ' שנפסקה לו ציצית בדרך בשבת אם הוא ברשות הרבים מקום שיש בו ס' רבוא בני אדם אמרו למלטלם עד שתצא שבת, ואי כרמלית מותר להיות עליה עד שיגיע לביתו, וכן כתב ספר האשכול בהלכות עירובין סימן ס"ד דבעינן ששים רבוא בוקעין בכל יום. וכן דעת האור ודוע בהלכות עירובין סימן קס"ד ודאבין סימן ש"ט ומס' מצות מרים והרוקח סימן קע"ה והמס' בשבת והמהרא"ם מהר"י מליץ בשו"ת מהר"י בחנא סימן ק"י והר"ן בשבת פרק ו' ובמסכת פרק א' ובמסכת מהרא"י סימן ע"ב ובבית יוסף באבן העזר סימן ס"ב והנראה בעקב א"צ פסל אלא מדבריהם. וכן איתא בש"ע אורח חיים סימן ש"ג סעיף ה"י ובסימן ש"ה סעיף ו' וסימן שס"ג סעיף כ"ז ובמגן אברהם שם ובמסעף ל"ז שם במגן אברהם ובמהותיק ברכה וברכי יוסף סימן ש"ג, וזה שלא מדעת הבית אפרים שכתב בחלק אר"ח סימן כ"ז וס' כ"ז, שכמעט רובם מהראשונים סוברים דלא בעינן ס' רבוא, ומכל אלה לא נראה כן.

ולן היא ההרמב"ם דל בפרק י"ד משבת לא זכר מזה טעמה וכתב ב"דק רחב ס"ו אמה" המשמע דלא בעינן ס' רבוא עוברין. ויש להביא ראיה לזה מעירובין דף ו' ע"ב מסימרא דעולא הני אבילי דמתחא אלמלא דלתחיתין נגעלות חייבין עליהן משום רשות הרבים, ובמתחא לא היו ס' רבוא. כי מתחא מבבל ואין אוכלתא בבבל דהוא ס' רבוא כדאיתא בברכות דף נ"ח ע"א וכן דעת הרשב"א דל שאין חלוק בין אם ששים רבוא בוקעין בה או שאין ששים רבוא בכל האופן הוא רשאי, וכן דעת הרמב"ן והרשב"ם והר"ן והמגיד משנה והריב"ש סימן ת"ה וכן דעת הגמ"ש הגדולה בסימן ש"ג שדעת הבית יוסף כן וכן הוא

דברי הברכי יוסף סימן שס"ה והתוספות שבת סימן ל"ו. אבל יש לישב את זה, דבברכה לברך חכם הרזים בעיני בבת אחת, זה אין אוכלוסא בבבל ואף מתווא בכלל, לא כן בשבת דבעיני שיהיו ששים רבוא עוברין בזה איכא לטימר שגם בבבל יש עירות כמו אלה העוברים שם ששים רבוא בכל יום, והוא לא בעיני בפעם אחת ובבת אחת, אלא בצירוף משך יום יעברו ששים רבוא זה אפשר שהיה במתווא, ואין שום קושיא סגמרא הזאת מתוטרף דעולא לפי שיטה רוב מהראשונים. רב האי גאון וספר האשכול מזכירו שתי פעמים בהלכות ציצית ובהלכות עירובין האור ודע סימן ק"י וסימן קס"ד והר"ת והתוספות שתי פעמים בשבת ובעירובין והסמ"ג והרמב"ם ומה"ר והרמב"ם והמהר"ר, וכן יצא מפורש בספר העתים לרבינו יהודא בר ברזילי אברצלוני שכתב ובפסקא דהלכתא מדינת ועירות שאין בהן ס' רבוא, ואפילו יש בהן ס' רבוא הלתתיהן ננעלות בלילה אין נעשית רשות הרבים ואך נעלמו סכל הראשונים והג' קוראת לרשות הרבים אף שאין בה ס' רבוא וע"כ כאשר כתבנו דבמתווא עברו ששים רבוא בכל יום. ואם שמשרת הרא"ף נראה דלא בעיני ס' רבוא. אבל הבית יוסף בסימן שס"ה כתב דמהוב הראשונים בעיני ס' רבוא.

כ"י אין באפשרות לדחוק ולומר בטנת הג' רשות הרבים הוא נרמלית וכדמצינו בשבת דף ר' ודף ו' ואמאי קרי לה רשות הרבים לפי שאינה רשות החזיר, דלישנא של הגמרא כאשר נראה לכל מעיין בעירובין דאיה דברשות הרבים נמורה קסירי וקעסיק.

וְגַם בדברי הבית יוסף יש לומר ודעתו דבעיני ס' רבוא, ובלא ס' רבוא אין זה רשות הרבים, והוא באבן העזר סימן ס"ב כתב בשם מצא טוב, בעבר על ההוצאה אינו פסול אלא מדבריהם ולא כתב את דעתו שפליג על זה ולא בעיני ס' רבוא, וגם לא חילק באם שחשב שמתיר או שנראה בעיניו כהחיר וכדעת הרמב"ם דל בפרק מ"ו מפסולי עדות בקשר ומחיר שאינו נפסל בזה יעייין שם, ומסתם בלא ביאור מתי? ואך, ע"כ פנתו כהדעה הזאת אשר הביא בסימן שיג ובסימן שס"ה דבעיני ס' רבוא, הא בלא זה אין זה רשות הרבים.

וּמְכַוֵּן שרבים הם המוברים ולא בעיני ס' רבוא, אף שמרברי הרשב"א בחלק ד' סימן רכ"ט בשם מהר"ם נראה שאין לחלק לא קשה והוא לשיטתו אויל שהבאנו לעיל בשם המגיד סטנה בשם הרשב"א שאין לחלק ובכל אופן נחשבת לרשות הרבים, ובטפא דעובדא הא רב האי גאון ובה"ג וספר האשכול וספר העתים והתוספות והסמ"ג והרמב"ם

המס'ק וספר התרומה ורבינו תם והר"ן בשם הגאונים והאור ורוע והתניא רבנא ופסקי הריקאנפי וכן דעת הא"ז בסימן קכ"ט בשם ר' שמואל והמהר"א והמ"ן אברהם בסימן שס"ג ס"ק ל"א ובסימן שס"ה נראה כן הכי נקייטין שלא סדעה הבית אמרים סימן כ"ז וכ"ז בשו"ת להלק ארח ובשו"ת יתודה יעלה סימן ס"ז, ושם מברכי יוסף יש להוכיח ולא בעינן ס' רבוא והמיקל בעיחובק הלכה כמותו.

ב.

אם בעינן, מפולש' שהוא מכון זה כנגד זה? הא שאינן מכונן זה כנגד זה אין זאת רשות הרבים.

הנה רש"י דל כתב בעיחובק דף ר ע"א בדבור המתחיל ברשות הרבים, שהיה רשות הרבים שלה מכון מפולש' ששער לשער, הרי דאם לא היה מכון ששער לשער אין זה מפולש' ולא נקרא רשות הרבים, וכן יש להוכיח מהאור ורוע בסימן ק"י בעיחובק, והסברא עתת, דכל עיקר שיהא פתוח ולא סתום, ואם דסתום בסתומה נמצא דכנגד הפרצה יש חפץ, ומרצה מעליהא נחשבת האי סתימה בסקום' הואת, ולא צריכין אלא שיהא נסתם והרי סתום, ודמה בהניון לניקב זה שלא כנגד זה בכל יאר האברים תוץ מושם דפעי' ונמרא ומתרטין אהודי, דאמרינן שאין זה בכלל ניקב כדאיתא בתולין דף ס"ג ע"א בושש ובקרבן ובשרע יורה דעה סימן ס"ט ובככה דוכתי שאין זה מפולש' כמו כן הסא, וקצת ראה לפירוש, מפולש' דמעבר לעבר זה כנגד זה בעינן יש להוכיח מסימרא דר' יורה בית המפולש' לתבירו בסנהרין דף ס"ט ע"א ומהראב"ד המובא ברא"ש פרק לולב הגזול בסוכה סימן י"ח ומירושלמי שם פרק ג' הלכה ו' ניקב ולא פליש' מבפנים, שאהרי כל אלה נמצא שהוא מכו סתום בני סחיצות שאין זה רשות הרבים אף לרבנן דסליגי על ר' יהודא בשני בתים בשני צדי רשות הרבים ברף ר ע"ב וברף כ"ב ובגשרים המפולשים דסבר שהי סחיצות דאורייהא, וספני זה במבוא עקום לא בעינן ולא כלום בעקמוסית הסבוי כי אין זה מפולש' וכן נראה מדברי הרמב"ם בפרק י"ד משבת הלכה א' דמפולש' לרשות הרבים בעינן הא לאו הכי אין זה רשות הרבים, וכן דעת ספר העהים בהלכות שתופי מבואות שכתב דבעינן כדנלי מדבר שלא היה עליהן סד, אבל יש עליהן סד אמילו היתה כירושלים שהיו בה אלק' אלפים אין נעשה כדא"ר. ולפי זה אף להמבורים שאין חילוק בין יש בה ששים רבוא לאין בה ס' רבוא ובכל עוני הוא רשות הרבים הא באיני

מפולש מדי שאין זה רשות הרבים, והוא הרמב"ם ו"ל לא הזכיר תנאי
 ס' רבוא וככל זה סובר דמפולש בעינן, דלאו הא בהא תליא והא
 דבעינן ס' רבוא הוא מסתם אחר, ומפולש הוא מסברא אחרת ולכן באינן
 מפולשין אין עליהן תורת רשות הרבים. והאור זרע כתב בסימן קריא
 בשם הרמב"ם דאף שאינן זה כנגד זה מפולש הוא יען כי הסבוי מפולש
 לרשות הרבים יש לחלק טובא מרין זה כאשר יזכר למעיין.

ט מפולש לאיזה מקום נקרא רשות הרבים?

דוקא מפולש לרשות הרבים סמך הא אינו מפולש לרשות הרבים סמך,
 אלא לבקעה או כרמלית הוא, ומה יש לנו ללמד מירושלמי
 עירובין פרק א' הלכה א' תני ר' הושעיה פתחין פתחין לרשות הרבים
 נפתחים נעשה מקומם רשות הרבים, ננעלים נעשה מקומם רשות היחיד,
 סבאות המפולשין לים כמפולשין לבקעה הרי המפולשין לבקעה כבקעה
 נחשבין היינו ככרמלית וכן איהא בעירובין שם בפרק ב' הלכה ד' אמר
 ר' ירמיה דו סבר כרב יהודה דמר רב יהודה הוא דחומר דמפולשין
 לבקעה, אבל אם היו מפולשין לרשות הרבים אמרין ועל כרחך דאם
 ששים רבוא בוקעין בו (להני רבואתא דבעינן ס' רבוא) או שאין ס'
 רבוא וכדעת הרמב"ם ו"ל שלא הזכיר זה והיא רחב שש עשרה אמה,
 דאם לא היה הרחב ס' אמה אין זה רשות הרבים אף שמפולש לרשות
 הרבים ולה אמר הירושלמי דאם היה מפולש לבקעה הרי זה כבקעה
 ומכאן יצא מקורן דברי הרמב"ם ו"ל בפרק י"ד הלכה א' משנה שכתב
 הירושלמי המפולשים להם ובלבד שהיא רחב הדרך ס' אמה. ומעירובין
 דף ו' דאיתא שם אין מערבין רשות הרבים בכך לא קשה כדע לא מחלק
 בין רחב ס' אמה איפוא הוא מפולש, אם לרשות הרבים או לבקעה,
 תראי ולא שבקינן פישטות הירושלמי ופירושו מסתיבת הבבלי, ועוד
 דהבבלי אפשר לאוקמי דסירי ברשות הרבים משה מצד עצמו וכן ההוא
 מפולש, דאם לא כן לא היה צריך להשמיענו שאף לרבנן אינו רשות
 הרבים יען כי אינו רחב ס' אמה וכאשר כתבו שם בדף ו' ע"א רש"י
 בדין רשות הרבים והתוס' בדבור הכתהיל כיצד וכן דעת רש"י ו"ל
 בשבת דף ו', ועוד דאם אינו רחב ס' אמה או אמינן היינו כבקעה
 למה להירושלמי להשמיענו דמפולשים לים שאין זה רשות הרבים הלא
 סמילא אינו רשות הרבים כי אינו רחב ס' אמה ועל כרחך הלא שנא
 ואף שהוא רחב ס' אמה מכאן שהוא פתוח לכרמלית רינו ככרמלית.
 ומה יקשה על המהר"ם צאהלוק שכתב בסימן רנ"א לחלק בן רחב
 ס' אמה לאינו רחב וסן הירושלמי והבבלי דאין לחלק. ולפיכך העיריות

שלנו דפתחות לבקעה אין עליהן דין רשות הרבים ואף אם ששים רבוא, ורחב מ"ו אמה, ומכל שכן כשאין ששים רבוא עוברין ואף ירחב מ"ו אמה מכיון שאינן מפולשין לרשות הרבים, אלא הם מפולשים לבקעה אין על העיריות שלטן דין ותורת רשות הרבים, וכן כתב הבס"ף משנה בפרק י"ד הלכה א' פ"טבת דמפולש ומסותן בעינן.

ו' ומצ"ך שהדרכים הגלמים למקום ולעיר שיש בה רשות הרבים בכל הצדדים: שששים רבוא עוברין, ורחב מ"ו אמה.

בראיה שיש לעיין באיזה דרך, אם בדרך לנסיעת סוסים, בוסן הזה שיש כסן קורה המוטלת על הדרכים לפתחה ולנעול אין זה בכלל הדין ק"ל הרמב"ם ז"ל שכתב בפרק י"ד הלכה א' הדרכים המפולשין להם ובלבד שהוא רחב הדרך שש עשרה אמה, והתם דפתחין ואינן ננעלין כלל, לא כן דננעלין ובנפתחין אף שהדרכים רחבים מ"ו אמה והלכים למקום ששולשים בו רשות הרבים: שיש שם ס' רבוא ורחב מ"ו אמה אין זה רשות הרבים, וכן יש להוכיח מדברי ספר העתים שכתב בהלכות שיתופי מבואות פ"טן צ"ב דבעינן שלא יהיה עליהן גדר אבל יש עליהן גדר, וכאן נ"י יש עליהן גדר, ומה תאמר שאין זה מוצצה נמורה מפני שהגדיים בוקעין, וגם מצורה הפתח יש לחלק וגדר שאני, תרא' מצד דין צורת הפתח יש לרוך דדין צורת הפתח עליו, ומבואר אצלינו ח"ל במקום אחר בארוכה גם בספרנו סדר למועדי ישראל בהלכות עירובין, ועוד יש לדייק מהירושלמי בפרק א' דעירובין שכתב מפולשין לים כמפולשין לבקעה ולמאורא מה הידש בזה שהשמיטע דדין ים ודין בקעה שוין מהיכי תיחי לחלק הא לענין טבה מצינו בשבת דף ו' ד"ס ובקעה שוין ולשניהם דין כרמלית גם הירושלמי בשבת פרק א' הלכה א' השוין לדין אחר וכתב שאין עליהן לא דין רשות הרבים ולא דין רשות החיד, ועל כרחק השמיטענו שאף בים דחיישינן לטמא יעלה הים שרשון ויהיה מקום לרבים להלוק שם והמבוי הוא רחוק מן הים בכל אופן דין כרמלית עליהן על הני מבואות, או שיש לומר ההירושלמי השמיטענו שאף שהים הלוק מבקעה, דבבקעה בימות הגשמים במדינותנו, ובמדינות אחרות בימות החמה עוברים שמה מעט, ובים שוין ימות החמה לימות הגשמים, ולהיפך אף שאי אפשר ללכת בתלים אבל בספינות עוברים ושבים על שפת הים באין הפסק ובכל זמן בין בימי החמה ובין בימי הגשמים, וזהו אמינא שהוא הלוק לזה בין מפולשין לים ומפולשין לבקעה, ולו היא ד"ס ובקעה שניהם שוין זה בחשמיש בעצמן ובנוסן אמרינן בבבלי הירושלמי דאינן לא רשות החיד ולא רשות הרבים, משום דבנוסן אינן שוין לדגלי

מרבר, הא ביתוסן ובהצטרפותן שתועיל ותפעל על המבואות המפולשין
 אז נחלק ונאמר שהים עוברין בכל שעה ובכל זמן בספינות, והעוברין
 הרבה, והמבואות מצד עצמן יש בהן דין רשות הרבים שהם רחבין סיו
 אמה, תם ס רבוא בני אדם עוברין שם קא משמע לן הירושלמי
 דכמפולשין לבקעה הן ובכל אופן אין עליהן תורת רשות הרבים מפני
 שבים אין הרבים עוברים כדגלי מרבר ורבים נמנעים וכמו כן ההיג גרדים
 וקורח שנפתחות וננקלות דבטעה שהן נקלות אי אפשר לעבור, אין
 לחשבן כמפולש לרשות הרבים, ועוד דהירושלמי לא הוכיר דלתות, אלא
 בתם נפתחין וננקלין דבטעה יזהן פתוחין אינן רשות הרבים ובטעה שהן
 ננקלים אינן רשות הרבים ועל זה סמך, ומפולשין לים כמפולשין לבקעה
 איכא לסיכר ולא סיירי כרין דתירי הכלפול אלא כרין גר רשות הרבים,
 ומכין שהן ננקלין ועל ידי זה רבים נמנעין אין עליהן דין רשות הרבים
 ולא נחשבין למפולש לרשות הרבים, והרי הן דומין למפולש לבקעה.
 ואף שהרשב"א בעבדתו הקדש כתב בפלס"א אף שננקלין לא מהני
 ורשות הרבים הוא, מכל מקום זה החדוש הוא וכבר נתעוררנו בזה במקום
 אחר ומדעת כל הראשונים לא משמע הכי, ומעט מזה יבואר להלן.
 ובגוף הדין אם הדרך הולכת למקום ששולטין ס רבוא אין זה מילתא
 דפסיקא ואם שחידושי הר"ן בשבת לוף ו כתב בשם הראיה
 .אין אפשר דבאותו זמן אפילו שאר מדבריות שהיו להן דרך לאותו
 מרבר היו רשות הרבים, דאף על גב דרשי ובהיג מברי דלא היו רשות
 הרבים אלא של ס רבוא, לאו דבעינן ס רבוא, אלא שיש כאן דרך לס
 רבוא כלומר שהיו רגלים לילך שם אנשים רבים תדיר כס רבוא, וכאן
 הרי היו שירוח מצותות של ס רבוא, ואף על פי שלא היו כלם כאן
 בדרך כאתר עכ"ל, מכל מקום מכין שרב האי גאון דייק בלשונו, בדרך
 והנבא במפר האשכול ועל זה כתב דבעינן ס רבוא, ונשמע שאם אין
 ס רבוא אין זה רשות הרבים ולא השמיענו בין מקום שהולכת הדרך
 אם שולטין שם ס רבוא הרי שאין לחלק. ומכין שאין בנוסן דין של
 רשות הרבים אין תהיג שווי החס והמצטרף יותר מעצמותו, ואדרבא
 כלך לאיך ניסא, ומה במבואות ששישים רבוא בוקעין ורחבין סיו אמה
 מכל מקום מכין שהן מפולשין לבקעה אין עליהן דין רשות הרבים,
 מכל שכן היכא שאין במציאותן שאין עליהן לתת דין רשות הרבים,
 ומשמע זה אין יהיה הדין דהיי מבואות שהן רחבין וס רבוא עוברים
 הן מפולשין למקום שאין שם דין רשות הרבים. תהא עליהם דין בקעה,
 להיג שאין רחבין סיו אמה וס רבוא עוברים, עליהם דין רשות הרבים

כצד פילושן ורחמי סברות המוכות בנשוא אחר, ומפני זה נראה מהאור
 ורוע בפי עושין פסין סימן קכ"ט סעיף י' ובפרק כיצד מעבירין סימן
 קס"ד הירטביא בעירובין דף ג' ג"ט שאינן פוסקין כן. ואם שמדברי
 הרמב"ם נראה כן אבל מדי פלוגתא לא יצא דרואין שהיא תלוי
 בפלוגתת הראשונים רב האי גאון והירטביא והאר"י והחידושי הר"ן
 והרמב"ם וסן הירושלמי יש לנו לדייק סדעת המקלין.

ואם נוקם במרכבת מסלת הברזל דרבינו עובדים, תדא דהתל של
 המסלה עושה רשות היחיד כאשר כתב הבה"ג הנובא דבריו
 בעור השם לקמן בדין מתיצת תל, דנמצא הדרך למעלה מן העיר, ותודי
 דזה לא שייך לומר שידון לרשות הרבים, וכמו דאמרינן בדרך רעקה
 השוכה אף כשאפשר לו לבוא על ידי גמלי פרחי כדאיתא בפסחים דף
 צ"ד ע"ב ומכות דף ח'. ועוין בבבא בתרא דף קל"ג ע"ב בעובדא דר'
 אריא שבא על ידי קפיצת, כן בזה, יעוין ביבמות דף קס"ו, ובפרס היכא
 דבעינן דומה לדגלי ברבר, דברגלים מונעין את האנשים מליך שם, ואך
 על ידי נסיעה ואין זה דומה לדגלי ברבר, ולכל זה נראה שאף הורכים
 ההולכות מעיר לעיר ששולטין בה ס' רבוא אין לדון דין רשות הרבים.
 ואף שהתוספת שבת סימן שס"ה סעיף י"ז כתב דרהובות הן ההולכות
 מעיר לעיר הורכים למקום שיש ט"ס רשות הרבים וכפשיטות לישנא דהרמב"ם
 ספרק י"ד ושבת הלכה א' אבל מדי עוין לא יצא, דלו היא שאין אנו
 משגיחין על הים שמקף את העולם וכדאיתא בעירובין דף כ"ב ע"ב ובירושלמי
 שם פרק ח' הלכה ח' על רעתך אין רשות הרבים. ולדעת ר"ש בן לקיש
 לא סבירא ליה דאחי בקיעת רבים ומבטלי למתיצתא. כי בהרים מתיצת
 ניכרות הן. ואין צורך שיראה את עצמו בתוך המתיצת, אכן הוא פלוגתא
 ובעירובין במדינה מיוחדת יש לצרף ולסמך על זה, ויעוין בשו"ע חכ"ט
 צ"ב סימן ל"ז דמתלק ולא נתעורר מהירושלמי, אבל בדין דרכים שכתב
 הרמב"ם הביא, ליערות וביער שהיא רשות הרבים כגון הנסע ברשות
 הרבים וכדאיתא בירושלמי בערלה פרק א' ויעוין במכות דף ח' מה יער
 רשות, אבל אין שם ראיה שהוא רשות הרבים. ויעוין בבבא קמא דף
 ע"ט ע"ב ראוהו שהטמין בתורשין ובירושלמי שם פרק ד' הלכה ד' ראוהו
 שוד שחט ביער וכגון שסמך. אלמא דלאו רשות הרבים יש להאריך
 בזה. ועל כרחק יש לחלק בזה בדין של הורכים שכתב וסבירא מה
 בתלמודינו להרמב"ם באורך וכאשר כתבנו נכון הוא.

(ה) ודעיררות שלטו בוסן הזה אם דין כרטלית עליהן או דין חצר
 שאינו מעורבת להן בסתם.

אֲדַרְשֵׁי הַרְבִּים הַאֵלֹהִים נִבְּחָה לְהִקְרִיא חֲדָשָׁה אִם לְעִידוֹת בְּרוּךְ כָּל־כָּל דִּין
 כְּרַמְלִית לֵהָן אוּ דִין חָצַר שְׂאִינָה סְעוּרְבַת, כִּי שְׂבִיאָרְנוּ אִתְּ כָל
 הַסְּפָקוֹת וְהַחֲקִירוֹת, מִצְּאִין אֲנִי: (א) דָּאִם אִין סִי רִבּוּא אִין דִּין רְשׁוֹת
 הַרְבִּים סְדַעַת רֹבַח הַרְאִישׁוֹנִים וְהַרְבֵּה מִהֶאֱחָרוֹנִים. (ב) אִף לְדַעַתְן שֶׁל אֱלֹהִים
 דְּלֹא מַחְלְקִי, וְסִבְרָא לְהוּ שְׂאִף אִם אִין סִי רִבּוּא דִּין רְשׁוֹת הַרְבִּים יִשׁ
 לְעִין דְּלֹאֹ מִילְתָּא דְּפִסְקָא וְרָאָה בְּשִׁרְעֵי אֹרַח חַיִּים סִימָן יִיב וְסִימָן שִׁיב
 וְסִימָן שְׂמִיָּהּ וּבִמְגַן אֲבָרָהֶם שֶׁם, וְסָה שְׂכַתְבָּה הַסִּיזוּ בְּשֵׁם רִשְׁלִי בִּסְמָן
 שְׂמִיָּהּ כִּבְרֵי הַקְּשָׁה עַל זֶה הַתּוֹסֵפוֹת שֶׁבַת וְכַתְבֵּי דְמַהֲרִשְׁלִי לְשִׁיבְתִּיהָ אוּלַּם
 דְּלֹא בְעִינֵין סִי רִבּוּא, וְעִינֵין שֶׁם. וְלְדַעַת הַבַּיִת יוֹסֵף אִיכָא לְסִימָר הַכִּי
 וְלֹאֹ דְבַר בְּרוּרֵי הוּא וְסִפְקֵי אִינוּ מִצְּרִיא וְדָאִי דְעָה הַמְתִּירִין. וְאִף לְפִי הַנִּי
 הַסְּבִירִים בְּפִשְׁטוּת דְּרִשׁוֹת הַרְבִּים שִׁיךְ בָּאִם אִין סִי רִבּוּא עוֹבְרִין. זֶה
 דּוּקָא דְּמַפְלִשׁ וְלֹא בְּשִׁאִין מַפְלִשׁ. (ג) מְשׁוּם הַדְּרָכִים יִשְׁנֵן קוֹרוֹת הַמְּסֻלָּחֹת
 בְּסִעְבָּר מְסֻלַּת הַבְּרוּל הַנְּעֻלֹת הַנִּפְתָּחוֹת דָּאֹ בְּשַׁעָה שֶׁהֵן נִנְעֻלֹת לֹא
 שִׁיךְ לְתַתְּ עֲלֵיהֶם דִּין רְשׁוּדִיז עַל הַדְּרָכִים הַאֵלֹהִים אִף שֶׁהֵן הַמְּלֻכּוֹת
 לְמִקּוּם שְׁטוּלְסִין סִי רִבּוּא. (ד) וּבְדִרְךְ כָּל־כָּל יִשְׁנֵן לְרִבּוּתָא הַסְּבִירִים זֶה
 לְכַד מַפְלִשׁ לֹא מְצִי לְהִקְרָא וְלִהְיוֹת נִדּוּן בְּתוֹרַת דִּין רְשׁוֹת הַרְבִּים,
 וְכֹאשֶׁר יִשׁ לִזֶּה הַזִּכְחָה. (ה) בְּדִרְכִים וּמְסֻלָּחֹת הַבְּרוּל מְלַבֵּד כָּל אֱלֹהִים אִין
 עֲלֵיהֶן דִּין רְשׁוֹת הַרְבִּים מְסָה נִפְשֵׁךְ, אִם לְהַתְּלִים הֵא בְּמִרְכַּבַּת דִּין
 רְשׁוֹת הַיְחִיד, דְּוִסְמָה לְשִׁדְּהָ תִּיבָה וּמְגַל וְאִינֵן הַמְּלֻכִים בְּנִגְלִים וְאִךְ אֲפֻשֶׁר
 לְדוּן בְּאוּפֵן כּוֹה לְרִשׁוֹת הַרְבִּים. וְסָה תֹאמֵר מְצַד הַתַּל הַעֲשׂוֹי לְהַמְּרַכְבָּה
 הֵא שֶׁם אִין רְשׁוֹת לְהִלְךְ. וְאִם תֹּאמֵר אֲנִי מְשִׁנְיִין רַק עַל הַמְּצִיאוֹת
 שְׂדִרְךְ מִתּוֹחָה, הֵלֹא הַרְךְ עַל הַתַּל וְאִינְנָה בְּשׁוּה עִם הָעִיר, וְלִהְיִיר
 נַחֲשׁוּבַת הַתַּלָּה לְמַחְצָה. דְּלִפִּי אֱלֹהִים לְכֹלֵי עֲלָמָא אִין דִּין לְרִשׁוֹת הַרְבִּים,
 אֲבָל אוּ הָרִין נִשְׂאָר עַל הָעִיר: אִם חָצַר שְׂאִינָה סְעוּרְבַת אוּ כְּרַמְלִית,
 וּמְסַפֵּר הַעֲתִים בְּהַלְכּוֹת שְׂחוּפֵי מְבוֹאוֹת סִימָן צִיבֵי שְׂכַתְבֵי, אֲבָל יִשׁ עֲלֵיהֶן
 נִדּוּ וְכֹר אֵלֹהִים הֵן כְּכַרְמְלִית, וְכֵן הֵם דְּבִרֵי אוּר וְרֹעַ בְּהַלְכּוֹת
 עִירֻבִין סִימָן רִיחַ, וְהֵא יְהוֹשְׁלִים כּוֹלָה כְּרַמְלִית וְכַרְמְלִית הַלּוּקָה בְּדִינָהּ
 מִחָצֵר כְּרַכְתְּבוּ הַתּוֹסֵף בְּשֶׁבַת דִּף קִירוֹ עִיא בְּרִיָּה שְׁלֵשׁ אֲלִיבָא רִבֵּן
 בְּחִירָא, וְהוּא הָרִין לְרִבְנֵן וּמְסַעֵם זֶה אִיכָא לְסִימָר זֶה שְׂכַתְבֵי מִהֶרֶרִיל
 בְּמִסְפָּה הַלְכּוֹת עִירֻבִיךְ, וְכֵן מִהֶרֶי בְּרוּנָא בְּסִימָן קִי בְּדִין נִפְלֵי הַלְחִי אוּ
 הַקּוֹרָה בְּשֶׁבַת מְבִיא בְּשֵׁם מִהֶרֶי מְלִין, דְּאֲסוּר לְמַלְטָל בְּמְבוֹאוֹת שְׁלֵנוּ
 דְּחֻשׁוּבוֹת כְּכַרְמְלִית מְשׁוּם דִּין כְּרַמְלִית הַמּוֹר, וְכִבְרֵי הָאֲרִיכּוֹ כּוֹה הַמְּגַן
 אֲבָרָהֶם בְּסִימָן שְׂמִיָּהּ סְעִיף נִיז, וְהַרְמִיא דִּל מְבוּר דִּין חָצוֹת לְהֵךְ, וְכֵן
 נִרְאָה מְבִרֵי הַמְּהִרָא וְהַמְּהִרֵי מְרַפְרִיךְ הַמְּבוֹאִים בְּשִׁרְתֵי מִהֶרֶי בְּרוּנָא

שם שהתירו בשם העדאת התראיל, ועל כרחק משום דין חצר להם והיו כדעת הרמ"א בסימן שסיג סעיף כ"ד שפסק כן בשם תרומת הרשן ודין חצרות להן, ומכאן ראה לדעת המהר"ם דסובר בהלך א' סימן צ"ד דאף לקולא נותנין עליהן דין חצר, ולא קשה סמה שכתב האור ורוע וכן הספר העדום ודין כרמלית עליהן. וכאשר נראה בדברי האור ורוע בעיהובין סימן קכ"ט אוח ירד שכתב, אבל נעילת דלת משוי לה מחצר של רבים ומערבין את כולה, וכל זמן שלא ערבו היא כרמלית ולא מתייבי עליה. ונראה סוה דכרמלית מחצר שאינה מעורבת דין אחד להן, ושון הן. וכן נראה מרשי בעיהובין דף ג"ט ע"א שכתב בריה מערבין ואין מבאווהיה צריכות תיקון שהרי הוא מחצר אחיה וכו'. ונראה ודין תצר להן. ומכרחין אנו לזלק בין בוסן שהן פתוחות לרשות הרבים, או מצד עצמן יש עליהן תנאי רשות הרבים, ורק דבר צרדי מונע שלא להי כרשות הרבים, כגון יחשלים מצד עצמה כל תנאי רשות הרבים בה. ורק הגלתות הנעלות בלילה נורמות להבדיל ולחלק דינה לרשות הרבים ועלמא, ולכן מכין דסקודם היה עליה דין רשות הרבים. עתה על ידי זה נעשה כרמלית, לא כן במקום שמעצמותה אין בה תנאי דיני רשות הרבים, או דין חצר עליהן ואחיה שפיר האי דינא שכתב רשי בדה ג"ט, וכל זה אם יש להלך בין חצר לכרמלית, וכמו דהיכא דמצד אחד פתוח לרשות הרבים והצר השני פתוח לכרמלית, לא כן במשני צדדין פתוחין לכרמלית ראו שאני, שאף לרבנן דפליגי עליה דר יהודא וסוברים שלש מציצות בעינן. זה איכא לסימר ברשות הרבים דאורייתא ולא בכרמלית דרבנן. שאף מבקעה חלוקה, ועודין בדה כיב ע"ב ברשי בריה מתנא ובתוספתא דבור המתחיל דילמא, ולכן לדין ולית לן רשות הרבים כלל שאנן דוסין עירוח שלטו להגלי מדבר או כשנאמר ודין כרמלית להן הן דוסין ממש לחצר שאינה מעורבת ואין לחלק וכוה אחיה שפיר דברי התוספתא בשבת ובכתובות דף ע"ב ולא סתרי אהרדי למה שכתב בתוספתא דבור המתחיל רבי בשבת דף ס"ד ע"ב. והו דעתם בדליקה דעיקר הדין הוא משום גוזה, לזאת אף שאין לנו דין רשות הרבים. תקנה לא זהה ססקומה, ואף שבכל המעם דאמרינן בכל מקום, זה בכרמלית מצד עצמה או שייך לוטר כן ריכין דכל תנאי כרמלית עליה, חלוק מחצר שאינה מעורבת, ובכתובות מכין דרבים עוברים שייך שפיר לחלק בין חצר לכרמלית, ולא כן בשבת ודין כרמלית הוא שאסור מדרבנן, ויכא דחסרו בה תנאי כרמלית אלא מצד שהן פתוחין לכרמלית או אף אם נותנין עליהן כל דיני כרמלית והו רק משום

שחטר עירוב סכין שרבים דרים שם, ודומה סמך לחצר שרבים יושבים בתוכה ולא עירבנו. ויעוין בתוספות שבת באורה חיים סימן שיג סעיף קטן ל"ו וסימן טס"ד סעיף קטן א' שכתב סעם מדברינו אלה ולכן סכל אלה נראה לומר דבזמן הזה סכין שאין בתים וחצרות סתמין לתוכן דין הצרות להן וכדעת המהר"ם בחלק א' סימן צ"ד אף לקולא.

לפיכך דעת תורה נוטה בעיירות שלנו בזה"ו דדין הצרות להם וכחצרות שאינן מעורבות כמשמע מהראשונים והאחרונים המבארים בזה, ובפרט במקום שיש לנו כמה וכמה ספיקות ופלוגתא דרבנן בכל צדדי ותנאי רשות הרבים הרוב מהפוסקים נוטים לקולא. צריכין לפסוק לקולא וכאשר כתב הקרבן נתנאל בפרק ה' אות ס"ו שאף בפוסקים אמרין הלכה כהמיקל בעירוב. ולאלה אין על העיירות שלנו אלא דין חצר שאינה מעורבת. והו' בדרך כלל בעיירות שלנו בזמן הזה.

ובפרט שיש לנו דברים רבים בדין המחיצות אם נחשבות הן לסתום ומגופפין או סבלי שום ספק דין חצר שאינה מעורבת כאשר כתב האור זרוע בסימן קס"ד בשם הבה"ג ובשר על גבי גחלים וכפי הנראה מלשוני של הספר העתים, וכאשר יש להוכיח מדברי התוספות בעירובין דף כ"ב ע"ב בדבור המתחיל דילמא ואף שהמחיצות העוקות וכאשר יעוין בשורת המהרי"ל ובמהר"ם וברס"א ובמנן אברהם סימן שס"ג וסי' שס"ה ואבן העזר שם ובנחל אשכול סוף סימן ס"ג ובסימן ס"ד לספר האשכול. וכאשר יבאר להלוא בעדיה.

ב.

נהר אם חשוב למחיצה?

בנהר ההולך סביב לעיר אין שום ספק דנחשב למחיצה כן נראה מעירובין דף כ"ד ע"ב ההיא רהבה דהוה פתיה בחד ניסא לשביל של כרמים, ושביל של כרמים הוה סליק לנודא דנהרא דחשיב הנהר למחיצה, וכן דעת האור זרוע בסימן קס"ד בשם בעל הלכות גדולות ובשם בשר על גבי גחלים ודיל: צריכא למתא למיעבד לה עירוב וכי עד ואי אית לה למתא שורא, אי נמי הדין לה נהרתא וכי הוה עירובה ולא צריכה אלא עירובי הצרות וסדרבהם נראה ולא חיישינן בנהר

לשמו יעלה הנגד שרמון דחיישינן בים בעירובין דף ה' ע"א בעובדא
 דסוטר דמסיק ליה לסורא באחלי עייש ואף שהתוספות כתבו בעבודה
 וזה דף ס"ג ע"ב בדבור המתהל אל ר' יוסי שדך נהרות שמגרשים
 סיסהם רפש ופיט על נהרותיהם ולה כתבו בדף כ"ד ע"ב בעירובין
 בדבור המתהל ולפי זה אתי שסיד הוא ולא דחיישינן שמו יעלה הנגד
 שדווקא. משום האי גזרא שרי. ואח כונה התוספות, הא בלא זה אפשר
 לחוש דחיישינן בים, וכן איתא בעירובין דף י"ב ע"א ובדף ס"ו ע"א
 בין מצינו הלוח, מתח בים ומצאתי ראיתי שכבר דבר בזה באריכות
 הודע אמת חלק א' באריח סימן שס"ג והביא מהראיות שלנו, אבל לא
 נתעורר מרבי האור וזע שכתב בשם בה"ג שהבאנו דאין צורך אלא
 עירובי הצרות, וגם את דברי התוספות בעבודה וזה נראה לומר זה
 סתמא, אבל אם יש גידודין וכדומה, או בנה קצר אין לחוש כדכתב
 הריטב"א בעירובין בדף כ"ד, ואף שבעוקא סבירא ליה דחיישינן לרפש
 ופיט כדכתבו הבית יוסף והמ"ו באריח סימן שני' בשמו יעוין בסעף
 קמן ה' יש לישב ולומר, תדא' דעוקא שאנ', והשני' בעוקא רחבה
 עסקין, ושלישי' בליח בה נדודי.

וכשנעוין נמצא דבנה לא דחיישינן לשרמון ומכל שכן היכא דשפת
 הנגד נבנה, ספחים או יעטיק ספחים בשיטות ד' אמת
 וכן דעת המציא בסימן שס"ג וכמו דאמרין בדף י"ב בלשון ים הנכנס
 לחצר, דבבצר מותר לשלטל, הכי נמי בדין זה, ואף שיתייבש איכא
 לסייר כיון דהוא בתוך המוצצות מצי ומכתבו התוס' בעירובין דף כ"ו
 ע"ב בדין אין דמשהם החל להיות נבנה עשר לא מחלקינן ולא דחיישינן
 לשמו יעלה הנגד שרמון אף אם לא נחלק בין ים לשאר נהרות,
 וביותר שאין בים יש מחלוקת כאשר כתב האשכול בסימן ס"ה בשם הג'
 ר"ן. ואך היכא דאינו רואה את המוצצות העשויות בק"י שמים המקפוח
 השמה בתני אמרינן אתי רבים ומבמלי מוצצות אריו וזהו מהריטב"א
 שכתב שם בעירובין כשאנו רואה אותם אינן מוצצות דבקעת רבים
 מבמלי מוצצות, ולא בעינן שיהיו המוצצות סמוכות לעד אף שרתקות
 הן ואינן כל ק' סמוכות מכיון דשלמא בהו עינא שפיר דמי וזהו דעת
 השבתי' יקב השאלה יעביץ סימן ו' והמגן אברהם בסימן שס"ג והמ"ו
 שם ושרת הרי"ם סימן ד' וכן כתוב בספר שרת ארץ צבי סימן י"ט
 וכן דעת הגה"ל. אשכול בסימן ס"ה אות ד' ואות ה'. והמצא דאף
 שנקשרים המים גם כן דין הוא דנחשבים למוצצות. יש לנו תהלה לאל
 כזה וספר ראיות לזה ובר ביארנו במקום אחר זה כבר, והבאנו

מסתגיתן דסקאות פרק ד הכפר והגלד. ומפרק ג' משנה א' ובי
 דספרות ובריש שם ועיון בפרק א' דכלים במי חסאת שהגלד,
 ובתוספתא דספרות פרק ב' ועוד מכמה מקומות בבבלי וירושלמי ולכן מכין
 דיש שפת הנגה והיא גבוהה יותר מעשרה שפיר נחשבת למחיצה
 ובפרס שהיא אגן והבהיג' וד' בשר על גבי נחלים והארזי סוברים כן
 והאחרונים ולא הביאו את הרברים האלה כלל הכי נקטינן ולא בעינן
 סמוכין לעיר ואף במסולנין הדין כן, ולמה ניהוש לבקיעת רבים דבזה
 אף שאין ס' רבוא ד', וכדכתב האור ורוע בסימן קכ"ט הלא כהמגן
 אברהם דסובר ס' רבוא בוקעין או אמרינן אתי רבים ומבטלי מחיצתא,
 הא לא הכי לא מבטלי מחיצתא ואם כן לדידן אף שאין ס' רבוא
 חיישינן. הא שפת הנגה ישנה ואינה רחוקה מן העיר לא חיישינן להכי
 ויש לן לפסוק לקלא דנהר חשיב מצד עצמו למחיצה ונדא דנהרא
 דגבוהה עשרה בודאי חשוב למחיצה ומחיצות נכרות נקראות כן נראה
 לדינא אחר העין מהראשונים והאחרונים וכן דעת התוספת שבת בסימן
 שס"ג דאף במים נקריים סותר בימי הקיץ כי לא חיישינן בנהר לשמא
 יעלה שרשף, וכבר הארכו בזה השב יעקב סימן י"ז ובשרית פני הגשע
 סימן ב' והמור וקציעה סימן שס"ג והתם שומר סימן ס"ט והאבן העזר
 סימן שס"ג ושס"ה [ומליאה נשגבה שכלם לא נתעורר מדברי הארזי שיתא
 להתראן]. וכלם מסקי להתיר שהנהר חשיב כמחיצה אף שנקרש ועיון
 שם. ויש להוסיף ולומר דכין שעירות שלנו בלא זה אין עליהן דין
 רשות הרבים מכמה וכמה טעמים שאינן דומין לדגלי מרבר, אף במסולנין
 מן העיר חשיבין למחיצה, יען כי אינן מפולשין ומחיצה רחוקה גם כן
 למחיצה נחשבת לענין מפולשין ונקרא שלש מחיצות. ועיון נא בערוך
 אות אולי שכתב אי נמי בין רשות הרבים והמבוי והיו פורטין לשם
 אולי שהן מצודות בין המבוי ובין רשות הרבים ומתיר אותו מבוי בלחי
 וקורה ואינו תושבו כמפולש אלא ככתוב ולא חשש שמא יעלה שרשון
 וכי עייש. הרי ספורש דכסתום חשיבה.

ומהערוך איכא למידק שבא תדא והערוך לא כתב דעובדא דמרימר

כי אם שמתם את המבוי אבל מגין לנו לומר דהיכא שאינו

מתם את המבוי סמוך ומרועק, החשיב למחיצה ואף שרבים בוקעין,

הנה בערוך גופא פירש אתר נזכר שהנהר תולק המבוי החשיב כל שפת

הנהר מחיצה להצר והעבר שכנגדו, ורק לצד רשות הרבים נתן אחלי,

זה לשון ים הנכנס לחצר דפרך הני' פולטולי מפולטלינן והא נפרצה חצר

במלאה למקום האסור לה הכא במאי עסקינן דאית לה גידדי ורשי

דבחרו ממלסלינן דמתרצו ניכרח הן אבל לא לבית התעס לא סיל
 כן ויעיין ובתוספות ישנים מה שכתבו בזה וכן פסק הרמב"ם בפרק
 ט"ו משבת הלכה י"א, ומכרחין אנו לומר דזה יודעין מנידחים אם
 הגידהין ניכרין חשיבה סחימה מעלייתא אף לבני הבית, ודק משום דהיטם
 צפון על נבי הגידהין כאשר כתבו התוספות בדיה הכא והזכירו מהתוספתא,
 ויעיין בדה פ"ו ברין אמת היטם ובירושלמי שם ואך אך יכולין מזה
 לזה, דנמצא שעל ידי השמות הם נוהלין איכא לסימך דהגשר או המעבר
 סחבהין, כי אינן צריכין שיהיה על הגשר כולו, אלא מעט די ואף
 שמצד זה ומצד זה פתוח וכדאמרינן בדה עיט ע"א גתן עליז נטר שהוא
 רחב ארבע אמה רבא לא שנו אלא שנתן לדתבו וכד אמרינן דמערבין
 אמת, והוא היין הכא ומכל שכן היכא דעל הגשר יש מוצצה של עשירה
 מפרום ודשוח היהודי נמור הן וכן דעת הגומלים מופר סימן ס"ט ויעיין
 בשורה שב יעקב סימן י"ח מש"כ בזה, דהגשרים האלה סתברים את
 שתי העיריות אשר דין חצר להם עתה בוסן הזה כאשר הוכחנו לעיל.
 וכל ההוא במסר שואל ומשיב סימן רצ"ה ורצ"ו יקשה והוא לא כתב
 כן ואדרבא הגשר נגרע יען כי הפרצה יותר ס' אמות, ולדעתנו
 לא קשה כלום הלא הגשרים בתוך צורת הפתח עומדים, וצורת הפתח
 במים מהני, כמפורש יוצא בירושלמי דעיתובין פרק ח' הלכה ו' על
 סתניתין אמת היטם העוברת בחצר, נפרצה מרוח אחת נתן לזו וקורה
 סיכך נפרצה סיכך וסיכך נתן לזו וקורה סיכך וצורת הפתח סיכך, ואם
 כן האין אגן מפורש יוצא וצורת הפתח סתיר במים, וצורת הפתח נתון
 לעשות על המים מזה ומזה, יען כי במקום שהן כלין כרמלית ונמצא
 דכל היטם סתברים לכרמלית והיא רשוח בפני עצמה. ואף ריש לחלק
 מעט במה שכתב רשי בדה פ"ו ע"א באמת היטם בחצר, דהתם כרמלית
 ברשות היהודי הוא, לא כן הכא דכל העיר כרמלית ומכאן שצורת הפתח
 סתיר לכרמלית הוא, כן הוא סתיר לכרמלית האחרת, וביארנו מזה
 בחדושנו, ואף שהפרי סתרים כתב וצורת הפתח למים לא מהני ונשאר
 במסק לא שבקינן פשיטתא דהירושלמי ומכאן פשוט לפשוט מסיקו.
 ונזכיר לזה יש סברא לומר דהנדר התולק את העיר להעיר שיך
 וכדאיתא בירושלמי בבא בתרא פרק ד' הלכה ו' תולק בים
 ובגמר אית תגי תני סבורין ואית תגי תני אין סבורין אמר ר' חסדא
 מאן דמר סבורין את שהן בתחומה ומאן דמר אין סבורין את שאינן
 בתחומה האין אגן אף שהן דחוקין כמה שייכין להעיר ובמסר את העיר
 הן סבורין ונחשבין לעיר אחת, ואף שיש לחלק בין קנין לעירוב, אבל

ערוך גם כן דין קנין הוא ואם יש מחיצה לדוחב הלשון של ים או של נהר כמו צורת הפתח מהני שפיר ונחשבות לתד, וסכל יטכן יחזן סהוברין על ידי רשות היחיד הסתברתן ועיין בשבת דף קיא ובעירובין דף פ"ז ברין מחיצה תלויה.

ויעיין בשאלות ותשובות גנת ורדים חלק אורח חיים סי' כ"ג וכ"ד בכלל ג' משי"כ בזה, ויעיין בתוספות בעירובין דף פ"ז ברבור אלא וברבור גווסרא רמזום פי תקדה יורד וסותם הרי כשקוע וכן דעתם בעמ"ד א' ברבור קורה וכן דעת הרא"ש בפרק ח' סמן ד' ולואת איכא למימר דיפה מתברת את שתי העיירות לעשותן לאחת ובפרס שמרכבת האלקטריה הולכת על הגשר ישנם הני תופין והן תולכין לאורך הגשר וגם לרחבו הי"ש שם צורת הפתח סן העיר ואת להעיר האחרת בשפת השני והתופין הן למעלה דמבלי שום ספק דנחשבות לאחת.

שבת, וראיתי מצאתי בשאל ומשיב סימן רצ"ה וסימן רנ"ג באופן אחר ונראה מדבריו דחור מדבריו שכתב שהביא, למה שהבאתי לעיל והדברים ברורים מבלי שום פקפוק כאשר כתבנו. ובררנו דין נהר שחשיב למחיצה אליטמא, ובפרס שיש לו שפה גבוהה דנמצא לפי זה דמצינ תודוסית ממורה למערב כל המבואות מפולשין לתתל הזה אשר דינן כסתומין בשלש מחיצות ואף שהן אינן ניכרות להקומדים בתוך העיר כיון דשלמא בה עינא די ויעיין בובזים דף ק"ה ע"ב וישב ואינו רואה עומד רואה ובבכורות דף ג"ד ובמגילה דף ד' ובראש השנה דף ל' וכמה מקומות דחשיב בתוך המחיצות. וכן לענין רואה אם שמה רואה בכרכות דף כ"ה ע"ש.

ג.

מסילת הכרזל אם נחשבת למחיצה ולמתימת הכבואות?

מעירובין דף כ"ד מצדא דנהרא נראה דחשיבה למחיצה ומהא ראיא בתך כ"ב ע"ב ת"ש שבילי בית גלגול וכיוצא בהן רשות היחיד לשבת ואיזהו שבילי בית גלגול אמרי דבי ר' ינאי כל שאין העבר יכול לדחך וכו' עד יהושע אהוב ישראל היה כל היכא דניחא תשמישתא מסדה לרבים כל היכא דלא ניחא תשמישתא מסדה ליחיד, ובסעלות ומדודת מחלק רשיי דל שם בין ארץ ישראל לשאר ארצות, הא אם אינן עשוין כמין מרונת דאין ואת מחיצה הנדרסת שפיר נחשבות למחיצה וכן דעת התוספות שם בתך כ"ב ע"ב ברבור הסתחיל ואיזהו, ויעיין

בירושלמי בעירובין פ"ח הלכה ח' ר' לעזר שאל לר' יהון פוסמים
 [ומלשון פוסמים דאיתא בברכות פרק ט' ובעבודה זרה פרק א' בעובדא
 דר' נטילאל ודו דרך עקמונית] ורק מרשות הרבים לתוכה, או מתוכה
 לרשות הרבים? אמר ליה על דעתך אין רשות הרבים לעולם, ריש לקיש
 אמר לעולם אין רשות הרבים עד שתהא מפולשת מסוף העולם ועד
 סופו וכי מתניתא מלינא על ריש לקיש איחזו רשות היחיד שבלי בית
 גלגול וכן כיוצא בהן רשות היחיד לשבת עכ"ל ומה שמסע דתל חשב
 שפד למחצה לכלי עלמא, וכן איתא לרשיא בירושלמי בעירובין פרק
 א' היה מנודין באמצע המבוי לעלונים נעשה תריץ לתתונים נידן
 משום נדר, ועיין בתוספתא פרק י"א משבת אם יש גבוה עשרה ספחים
 בתוך ד' אמות אין צריך לזי וקורה וכן יש למלף מרמב"ם וראב"ד
 בפרק י"ז בהלכה ד' משבת, אף שהרמב"ם דל לא כתב אלא מבו, בכל
 אופן רואין אנו המחצה הוא, וכן יש להוכיח מלשונו של האור
 ודע בשם בה"ג ובשר על גבי נחלים ומתא דעביד לה שורא וכי. אי נמי
 דיתבא על חילא דמדלא עשרה ספחים והו עירובה ולא צריכה אלא
 עירובי תצריה, ואין להקשות כי הגי מחצת לבראי עבדן ולא לגזאי
 וכדאיתא בעירובין דף כ"ה ע"ב בגזא דאפרנא ובאבוהונקא התם סעמא
 אחרנא משום היקף דירה, אבל לא משום מחצת וסחימה, וכאן משום
 סחימה היא ומכל מקום נפתח המבוא, ולא נרעא דין זה מלחי העומד
 מאליו והוא מחצה מכל שכן הכא. ואודבא אסוד לומר דבמכתבו עשו
 להאי חילא כדי שלא יזקק בני אדם, תם אין זה דומה לסורא דתורא
 דאיתא בדה כי עיא דהתם יעוין באור ודע סימן ק"ל אות י"ד מה
 שכתב בשם השו"ת הגאונים דמתחא גי מחצות היו שמה ומצד הרביעי
 לא היה אלא תריץ שרובצין בה הבהמה היא מחצת העשירה לנתח
 וכן דעת העורך שם. וללישנא קמא שאני התם משום היקף לדירה איתנין
 עלה. ולא כן הכא, חלוק דין זה מסולם אם אפיש לעלות ולזאת נראה
 דאין שום ספק דמחצת מעליהא היא וכמבואות סתומין חשיבי — ולא
 קשה מפרושי הרע"ב בפרווח פרק ו' שכתב רשות היחיד, ס"מ"ח"י ריש
 לעיין טובא כאשר בא באורך בתשובה.

ואף שיש לדעת רובים בוקעין ומבטלי מחצתא, ודא בזה נוסא יש
 לעיין אם נאמר כן דכפי אשר כתבנו לעיל ביין נהר אין לחוש לזה,
 ואם נדע לדעת המגן אברהם בסיק ל' בסיון ש"ג והשאלת יעביץ
 ב"סיון ה' אבל במחצת שהיא עשויה בדי אדם כלי עלמא מדי ראותן
 רבים יכולין לבטל מחצת, וכאן בדי אדם עשויה, ותדע באשפה היא

מקמא דעשויה לפנות סדאיתא בגמרא בדרף ח' ע"א, הא לבקיעת רבים לא חיישינן, ואף דאיכא לסימר דבאשפה לא חיישינן לזה שאין דרכן של רבים לעבור בהן, זה דבקע רבים עד האשפה לא חיישינן ורק אי בקע באשפה נוסא, הא מכל מקום חוינן דלית לן למחש בהא: או משום דנעשה על ידי בני אדם, או דאין בוקעין באשפה מסש, איברא אם נאמר דבני אדם עשו להתיא אשפה יקשה מרוע חיישינן לשמא תגמל. הא דאין אנן בעפר ואין עחד לפנותו השיבה סתימה שפירתא סמציני באהלות פרק ס"ז משנה ה' בריש ובעירובין דף ע"ט ובירושלמי שם פרק ו' הלכה ג' ובפתמא מצינו מירושלמי דרביעית ס"ה הלכה ד' וסחמא לאו כמפרש הוא? (בתמיהה). ועיין בתוס' שבת ס"טן שניח ס"ק מ"ז משיכ בזה. ומה תאמר דחיישינן לשמא נמלך וכדכתב בס' שפיג סעף כ"ט והתוספת שבת בס"טן שניד. זה באשפה של יחד אבל לא באשפה של רבים ולכולי עלמא אין עחד לפנותו, ועל כרחך כפי אשר כתבנו. שאף בדי שמים דאחי רבים ומבטלי מחיצתא לאו מילתא דפסיקא היא ואם שהתוספות סוברין כן אבל הריסביא לא סבירא ליה הכי ומכיון שרואה את עצמו בתוך המחיצות, היינו שהן מחיצות ניכרות לית לן בה וחשיבות מחיצות לכל מילי ואף שרבים תולכים שם.

ואין אנו צריכין להכניס את עצמנו בפלתתא דהרי מגיא בס"טן שפיג ולחלק בין ס' רבוא בוקעין לאין ס' רבוא ולומר דבאין ס' רבוא בוקעין לא אמרינן אחי רבים ומבטלי מחיצתא, דאי משום זה הא האור ודע בס"טן קכ"ט כתב בפירוש שאין חילוק ואף אם אין ששים רבוא גם כן מבטלי מחיצתא, אך איכא לסימר כל זה הוא בדליכא שתי מחיצות שלמות אבל אי איכא שתי מחיצות שלמות אף לרבנן לא אחי רבים ומבטלי מחיצה השלישית, וכן כתוב הנהגות אשרי בפרק ב' ס"טן א' בשם האור ודע כל היכא דאיכא מחיצות שלמות אף רבב ס"ז אמה וס' רבוא בוקעין לא מבטלי מחיצתא. ובהו אחיא שפיר דברי הרוקח בס"טן קע"ח. אף דתתוספין סן התורה העננים היו מחיצות עיין שם ולא אמרינן דאחי רבים ומבטלי מחיצתא, ואף להני דסוברים דבעינן מחיצות ניכרות, העננים היו מחיצות ניכרות, ואף שהיו רתוקין כשר, דאם לא כן יקשה האי קושיא ראשונה דהיאך חזרו י"ב מיל לסאן דסובר דתתוספין מהית וע"כ כדכתבנו. ועיין בשאלות וחשובות חשובה מאהבה ס"טן ק"ח וס"טן ק"ב בחלק א' מה שכתב בהו. ומכיון דמחיצות הנעשין בדי אדם הן שפיר חשיבין מחיצות ואף שהן רתוקין ואינן סמוכין. ואף שאינו רואה את המחיצות וכגון שהוא בתוך העיר ודמיו מסש לישב

ואינו הוזהר עמו והואה ודכא דבעינן ראה, ואף התם ראה בעינן מיש
 כן הכא. אדרבא נסוק לאורך ניסא התם ראה בעינן דין הוא שנחלק בין
 ראה לישבה שאינו ראה מציאות ואך שאפשר לראות או מכיון שאחרים
 הוצין והוא אינו ראה, אבל פה בעינן שיהיו מרצות ומכאן ראיא מרצות
 אף שהמרצות. הן רחוקות לית לן בת, דבמקף לדידה אף כוד וסדרים
 הרבה מותר כאשר כעוב בספרי הראשונים ובג' בכיד בעירובין ומהם כג
 בף עייש, ואם. כן מכיון ראיא מרצות מותר, ועד התעם כל שהוא סמוכה
 לעיר תכלל בלשון סמוכה ולשון סמך הוא בתוך התעם יעוין בראש
 חשנה דף ל' ובבבילה דף ר' עיא, ועוין בגדרים דף נ"ז הגדר סן העיר
 דהתם משום דאוליגן. בתר לשון בני אדם, זהו בגדרים ועוין בבא
 בתרא דף קכ"ב ע"כ בתבין נקרא אף על הכפרים שהם בתוך התעם
 הכין וכל פרוזדרא הברין קרי לי ובדברי הרשנים שם ועוין במכות
 דף י' עיא וכן איהא בבא בתרא בירושלמי פרק ד' הלכה ד' שורא
 ברא ספרציא תולק בים ובגמר אית תגי תגי סכורין וחלק ד' חסרא
 סכורין את שהן בתוך תחומה ואינן סכורין את שאינן בתוך תחומה
 ושורא הוא תחומה ומרצות כאשר נראה מבטרא בכמה דוכתי שורא ובר
 שורא וכן כתב הארזי בשם כה"ג ובשם ס' בשר ע"ג גחלים אף אית לה
 שורא, תו לא צריך העינין שורא בתחומה שיכא להעיר מכלא אף בזה כן.
 ואף לחלק לומר שאינו במכירה ובתר מנהג נלך, תרא מדוע לא משני
 כן? ועוד כללא אית לן דאין הלכין במסמן אתר הרוב, ועוד אית
 לן לומר המוכר בעין רעה הוא מוכר, ועוד אמאי לא חלק בין מכירה
 למתנה, ועוד הא עירוב נמי משום קנין הוא ואף אם ניסא משום דירה
 סדאיהא בעירובין דף מ"ט בכל אופן מרצות בעינן ומכיון דחשיב
 מרצות לענין מקח וממכר הוא הדין לענין שבת נמי ודוק היטיב ותמצא
 אף שאינו הוזהר נמי מרצות הן. תצריכין ללכת לקולא.

ותמצא לומר דאך אוליגן לקולא במרצות הא איתא בירושלמי דעירובין
 פרק א' הלכה א' כהמקל בעירובין ולא במרצות, וכן הוא דעת
 הרשב"א בעבודת הקדש ובהגהות סימניות בהלכות שבת פרק ט"ז ובעירובין
 הריב"ש סימן ח"ת. והגה בזה איתא פלוגתא דעת הרא"ש פרק ב' סימן ד'
 והסודי. בפרק א' סימן ד' בשם מהר"ם דאף במרצות אמרינן להקל,
 ונראה לומר דהיאך דש סברא לומר במרצות לא אמרינן כן, יען כי
 סעיף פלוגתא שחאל דר' יהושע בן לוי, ומסקי מיביל זהו דפסקי שאף
 במרצות הדין כן. ועוד דאין זה אלא לדעת ר' יהודה והוא סובר דאף
 בשד מרצות מ"י קא משמע לך, דשעור מתיבת המבואות למגן המרצות

לית הלטתא כר יהודה וכדאיתא בעירובין דף ס"א דף צ"ה בשנים
המפולשים כי שבת חמירא מסוכת, ואם בסוכה בעינן מחיצות יותר
משתיים הוא הדין ומכל שכן לענין שבת, לא כן אם מחיצות ישנן ורק
צריכין למיטר אם במלו מסכה הגורמת, או מכיון דסתומין הן נחשבות
למחיצות כדמצינן.

ויעלה ליה בזה דין מחיצות בדרך כלל ובפרט דכאשר נעיינן נראה
דבבלי אליבא דרבי אמר שמאל לר' חנא בנדרתאה, וכן בירושלמי

שם פרק א' הלכה א'. אך דאיתא שם נוסחא אחרת ברברי שמאל,
לא עירובין אמרתי אלא מחיצותי דיש לפרש בכונה אחרת ואמילו שלא
נחלק ונפרש כמשוואן שאין חלוק גירסאות ובמחיצות לא נאמר הכלל
שהלכה כדברי הסיקל, וכן נראה מדין קמן בשירא בירושלמי שם פרק
א' הלכה ה' סוגו להצטרף והרמב"ם ספק בפרק י"ז משבת לחומרא אף
שהיא איבעיא ולא איפשטא והוה סדעה רש"י דל בעירובין דף ס"ז ע"ב
יעויי"ש בדבור המתחיל אבל, דיש לחלק לפי מה שכתבנו לעיל ובהתחב
ביאוד יש לומר דהויא שבמחיצות בעצמן יש פלותתא או איכא למיטר
דנלך לחומרא, משום דיש להן עיקר מן התורה, וכדעת הריב"ש בסמן
ז"ה או משום דחמירא שבת מסוכת, לא כן הויא דהרבר תלי ברבר
צדי ולא בעצמות המחיצות, בזה אולינן לקלא וזהו סנת הבית יוקף
בסמן ש"ס שהקשה על הרמב"ם בהלכה כדברי הסיקל. בעירובין ולא
קשה קשיה השירק בהלכה ה' ודברי המראה הפנים שכתבו דהלא
מחיצות הן, דהא מחיצות דין חדש איש יצמח מהו, דאם נאמר שקמן
מצטרף או תהא דין שירא דהמחיצות האלה להחיר, אבל עתה אין אנו דנין
ואין אנו מסתפקין בהמחיצות אם שמן מחיצות או דין מחיצות עליהן,
כי אם על האנשים שנין אותם כשירא שחיר וועילו מחיצות כמו אלה

המעילות בשירא, וזהו בניד נמי ובהו איש מדוע אולינן לקלא.

ולדחלמות ההלכה נראה. עוד לומר מכיון דמצינו מחלוקת בזה דיש
הרבה הסוברים דאף במחיצות הדין כן דאולינן לקלא

ופוסקים כרי בן לוי, ואם כן מדי פלותתא לא נפקא ומחלוקת הפוסקים
וצריכין ללכה לקלא ואף בפוסקים צריכין לאתנו הכלל הלכה כדברי
הסיקל כאשר כתב התשב"ץ חלק ב' סימן ל"ח ובתשובת אבנת חזק
סימן י"ג, ולא נרע דין זה מאבל דאולינן התם לקלא ומכתב הרא"ש
כתובות פרק א' יעויי"ן בבית יוקף סימן שצ"ט מה שכתב בזה, וכתב
דאף בפוסקים אולינן לקלא. כן בעירובין הדין כן וצריכין להקל. ולזאת
מכיון דהרבה מהראשונים גם מהאחרונים מקלים כותידו נקטינן.

ומכל הדברים האמורים אף שכתבנו בקיצור גדול וסמכנו במה שביארנו תודה לך במקום אחר אבל זה יצא לנו דליה לך לסיחוש לשמא בקעי רבים כי מוצגה עשויה בידי אדם היא, ונפק לזה יש מברא לומר רבנן המוצגה אין רבים בוקעין שם וחל השיב שסור מציגתא סעלייתא כאשר יזבן לכל סעיין בהגי דוכתי שהבאנו לעיל וברין של הנמרא בעיהובין דף כיה עיא בעושה מוצגה על התל ועיין בתוס' ברבור המתחיל אין עושין בוף כד ערב ובריטביא דף כיה עיא וברף כ"ב ערב בבקיא ובעא רבייה מרנא בתל המתלקט עשויה מתוך ארבע ובריטביא שם כיה בעא.

וכאשר הוכחו לעיל נראה ואין אנו צריכין שיהיו סמוכין כי מוצגות ניכרות ובמוציגה העשויה בידי אדם לא בעינן שיהיה רואה את עצמו בתוך המוצגת, כי אף במוציגות בידי שמים יש מברא לומר כן כאשר יזבן לכל סעיין בעיהובין דף כ"ב ובירושלמי שם פרק ה' הלכה ה' שהבאנו לעיל, ורק משום דר' יוחנן אמר ליה על דעתך אין רשות הרבים לעולם וכן מהנמרא דעיהובין שם דחה זאת, הא בידי אדם שאני וכן מציע להראי בתוספות שם דה דילמא רמוציגה שאינה עשויה בידי אדם לא חשיבה מוצגה כלי האי ואפילו רבנן מדר דאחי רבים ומבמלי מוצגה, הרי דהויא שנעשה על ידי בני אדם לא מבמלי מוצגתא, ואפילו אלף סודים ומציגתא בוף סיו ערב בקרפף יותר מבית מאתים שלא הוקף לדירה, ואם רסן הירושלמי דעיהובין פרק ב' הלכה ה' לא נראה כן דאיתא שם, עם בית מאתים אבל מנמרא דילן מוכח כן. ובכל גווי אין לנו שום מירכא על האי דינא דבמוציגה הגיכוח לא צריכין סמוכין ורבים בוקעים לא מבמלי מוצגתא וכן דעת ספר האשכול בסימן ס"ה סעיהובין כאשר הוכחו והבאנו בדין שפת הנטר. וכן דעת הריטביא בעיהובין דף כ"ב בשם הרמב"ן. ואף בידי שמים אם רואה את עצמו בתוך המוצגות חשיבין למוציגות סעלייתא, מכל שכן בנעשין בבני אדם, והיין רשות היחיד ממש ומציגתא בשבת דף ו' דף ק' דחשיבה מוצגה מבלי שום ספקוק וערעור בזה. ומציגתי ראיתי אתרי כחבי בשורת מהרם שיק בחלק ארזח חיים סיסן קעיא שהביא סעס מהברתינג, ונכון הנא. ולדגני תרי דיני: דין התל היין שפת הנטר יש לעיין אם צריכין שיהיו על כל משך העיר או שיהא באמצע ואף שבמקומות אחרים היינו מן הצדין הם בשוה גם כן מהני, יש לנו לעורר מהא דאיתא בירושלמי דכלאים פרק ג' הלכה א' ר' נסא שאל לא מסתברא בנגו של זרע בנגו סיסין? משכו בכמה? וכי מכאן עד היכן וכי עד שפת הרי דלא

בעיני כל הרב, וכן מצינו בירושלמי דסאנה פרק ב' הלכה א' הא גרד מעובר ואינו מעובר וכן דעת הירושבאי בעירובין דף י"ב ע"ב בדאיכא להגידודין הסמוכין לחצר גובה י' ספחים אם בשאר השמות זה סכאן זה סכאן אינן גבוהין י' ספחים יותר למלאות הימנה וכו' עייש אבל לענין דין שבת דאחינו מדין מציצה שאני. ואפשר דיש לדון בזה ויבואר מזה במקום אחר ח"ל. אבל בכל גווי נראה רמזים מציצה אחינו ואם כן במקום שאיננה הרי פרוץ. ואין להגוי מבוואות שלש מציצות. אולם במקום שישינה שפיר מציצה מעליהא הננת. ומכלאים לשבת אף שקשה ולמד, דהתם ביניקה, חליאו. אבל משום יניקה אינו מעיל, כי אם מופסק, ויש קצת דמיון, ולחלק בשבת מציצה ומחימה בעיני ונכלאים רק היכרא, ואיברא דבמקום שלא צריכין רק היכרא יהיה די במקום אחר. אף שאינו מתחם כולו. כגלענדי ח"ל.

ד.

חומי האלקטרון והתלטרף והתילפון.

דין זה נחלק לכמה עוננים ואופנים: (א) אם התבל למעלה או על גבי גביעים. (ב) מציצה העשויה לדבר אחר. (ג) אינן סמוכין לכתול וסודצה בנייהן להכותל.

אם התבל למעלה לית דין צריך בשש שמתור ונחשבת לצורת הפתח, כי קנה סכאן וקנה סכאן וקנה על גביהן מציצה מעליהא היא, וצורת הפתח מוכה יותר מלחי, דבלחי איכא למיטר רמזים הכירא משרה אמרינן דאורי רבים דהאי ניסא דהאי ניסא ומבטלי לה; אבל זה לפתח עבידא, ואף אם התבל נתון על גבי גביעים דאיתא ברשי בעירובין דף י"א ע"ב, צורת הפתח שעשאה מן הצד לא עשה ולא כלום; וכתב על זה רשי ויל, שמתח הומורה מזה לזה באמצעותו ולא על ראשיהו; וכן כתב האור ורוע בסמן ק"י אות ר' אסר ר' הסרא, שנחן הקנה בין שני הקנים מזה לזה באמצעותו ולא על ראשיהו לא עשה ולא כלום אלא צריך שיהא מונח על ראשי אותן שני הקנין, וכן דעת הראש ויל בפרק א' מעירובין סימן י"ד, וכן דעת הרשב"א דל הובאו במצד משנה בפרק מ"ז משבת הלכה כ' וכפשמות לישנא דהירושלמי בעירובין פרק א' היא חנינא בר שלמא וכו' א"ר יוסה רבנן דהכא מיעתין וכו' קנה סכאן וקנה סכאן וקנה על גביהן אינן אמרין דלית כף וכן דעת ספר האשכול בהלכות עירובין סימן ס"ה ורבוזיט פירשו שלא נתן קנה העליון

מכון על ראשי ב' לחיים אלא תברו בעצם ואין נראה קנה עליון כמשקוף אלא תתוב באמצע הקנים וראשיהם למעלה מכנר וכן דעת הקרבן נתנאל שם.

ולעניות דעתי יש לדון בזה א' והנה רב האי גאון דל כתב, שעשאהו בצדו של כהל ופתחא בקרן וזיח לא עברי אינשי ומספר האשכול נראה שרב האי גאון פליג על עיקר דין זה והביא ורבותינו פשוו דמשמע דפליגי, דאם לא כן הוה צריך למקם בלישנא אחרינא דליהוי משחמע שבדין זה דקנה על גביהן יודה וכפי שכתב הכסף משנה בהלכות שבת בפרק מ"ו הלכה כ' שדעתו שדעת הרמב"ם יודה להרשב"א בדין קנה על גביהן. וכן הרא"ש בפרק א' בעירובין פליג בזה על רב האי גאון דמשמע דרב האי גאון לא סבירא ליה ויסבור דאף מן הצד כשהו, וכן יש לדייק בדעת הרמב"ם דל דאינו סובר כן. וגם מדברי רבינו הגנאל נראה שאף אם הקנה נתון מן הצד לית לן בה. שנתן רק המזווחת ולא המשקוף משמע אם לא נתן כלל אלא מן הצדדים או אכרינן דאין זאת צורת הפתח, הא אם נתן, אף שלא נתן למעלה ליה לן בה וצורת הפתח נקראת כדן וסדר. (ב) גם דברי רש"י דל שכתב באמצעותו הוא דוקא אם נתן באמצע או לא תחשב צורת הפתח דעבד מעשה כזאת ולא עבד אינשי, אבל אם עבד כדעבדי אינשי צורת הפתח הוא וכן יש ללמוד מהרשב"א בעירובין דף י"א ע"א, וכמו כן מספר האשכול שכתב דייק, אלא תתוב באמצע הקנים וראשיהם למעלה ממנו גם כן נראה כן דוקא באמצעותו. הא למעלה אף מן הצד שאינו על גבן, מסש שסוד דמי. (ג) מהירושלמי פרק א' בעירובין הלכה ט' דאיתא ר' יונה אמר, ר' הושעיה בעי הדרא פירא. אי איתאמר מלמעלן? מן הצד? אין חימר מלמעלן כל שכן מן הצד (דסן הצד טובה יותר) אין חימר מן הצד, הא מלמעלן לא (דאין זאת אלא צורת הפתח ומן הצד מרצה וצורת הפתח נחשבת) הרי דסן הצד מועיל, ולו היא שהרשב"א בסידורו לרש"י דל כתב דבאמצעותו שכתב רש"י לאו דוקא. הוא הדין על פניהם סמך לראשן או באמצעותן וכן דעת האור ורע שמסיק אלא צריך שיהא מנה על ראשי אותן שני הקנים למעלה, אבל מדי פתחא לא נפקא, ומתנאין אגן ריש מחלוקת בזה.

וגם מתורתן של האותונים יש ללמוד דדוקא באמצעותן הא אי עבד כדעבדי אינשי לית לן בה, אף שלא עשה ולא נתן למעלה מסש כן כתב המודי והב בסימן שסיב ס"ק ר' וכן מסכים האלהו רבא בס"ק מ"ו וכן יעריך בהקובץ בפרק מ"ו משבת הלכה כ' משי"כ בזה. וכלישנא

דהתנס' בנבחים דף ס' ע"א ועוד דשער התצר לא היה לו צורת הפתח שהכלונסות היו על הגוץ שקבועין בעמדין מבתין וכו' ע"ש דלמעלה בעינן. וכן מתוספות בעירובין דף ב' ע"ב בדבור המתחיל ואי בעית אימא שהקשו, ואם תאמר סאי פרך שאני צורת הפתח הוה ליה צורת הפתח שהכלונסות היו על גבי ווי העמדים שהקלעים חלים בהן? ויש לומר דאמר לקמן צורת הפתח שעשה מן הצד לא עשה ולא כלום? וכן נראה מדבריהם בנבחים דף ס' ע"א בדבור המתחיל ואומר לתר תירצא, והווי העמדים עשויין כהגביעין על העמדין וכדאיתא בסנהדרין דף כ"ב ע"א בדיה ווי העמדים וברשי שם שכתב ווי העמדים כסין אונקלוס קבועים בעמדים וכו' ע"ש. ואין לומר רואין כאילו היא פשוטה. והוה כדעת רש"י והאור זרוע והריסב"א וכן נראה מספר העתים סימן צ"ד והנהגות אשרי שכתב דבעינן על גבין סמך וכן דעת הרא"ש.

אולם יקשה הא אמרינן נמי רואין את העקומה כאילו היא פשוטה ועיין בעירובין דף י"ד ובירושלמי שם וכן בסוכה דף כ"ב ובמנחות דף צ"ח אמרינן נמי רואין את העליונה כאילו אינה, ועל כרחך דרואין לא אמרינן אלא בנגיף דאיתא בבבא בתרא דף ק"ב בכרם נסע פחות מד' על ד' או לא אמרינן. הא בשאר דוכתי אמרינן כסאן דקביעי גזקה זה עשויין או אמרינן שפיר רואין. ועיין בתוספתא בעירובין פרק א' ובנמרא בעירובין דף י"ט ע"ב. ובתרי רואין אית מחלוקת, ועל כרחך בדבר קסין אמרינן רואין וכדאיתא בפרק א' הלכה ה' בירושלמי בעירובין. עקמומית שאינה מעכבת את המבוי אבל עקמומית המעכבת את המבוי הרי זו אסורה, ואיזהו עקמומית המעכבת כל שאילו יחד ואין בין זה לזה שלשה? ואם כן בהני גביעים מכיון שקבועים הם וקסנים וקצרים והן לאו באמצעותן שפיר דמי' ובספר הישר לרבינו חם בסימן רפ"ו כתב שכשר מכיון שהגביעים הם קבועים בתוך העמדים והויים העמדים עקומים הם וכשר זה סמך כדברנו, וביותר יש לנו סמך עוד מן הירושלמי בעירובין פרק א' הלכה ס'. אין תימר מלמעלן יאות אמר ר' חגי, אין תימר מן הצד לא אמר ר' חגי כלוב, ממה נפשך? אם מלמעלן הרי מלמעלן, אם מן הצד הרי מן הצד? רבן דקמין בשם ר' ירמי' תפטר בשעשיין כסין דוקרין' והוה בשתי סחיצות דאורייתא אלא שאנו באין לדון מדין סחיצה שלישית וצורת הפתח או כשר [וכן נראה מקרבן העדה שם] וכמו כן יש לנו קצת ראיה מהא דאיתא בימא דף י"א וברשי שם בדיה אקרא דכובי וכן מעירובין דף י"א ע"ב בפלוגתא דהאי כיפה דר' מאיר מחייב במזוזה הזכמים פוסרים,

וכן מעורבא דר' יוחנן ורשב"ל, וזה שכתב רש"י וז' במן הצד כבר הקדימנו המראה הפנים והאריך בזה לדעת וכוונת רש"י נל, אבל הואין אנו ר"ש מקום להבשר בהני חושך, ולחלק טובא מרין צורת הפתח מן הצד. מלבד דבעיקרא הדינא מלוגתא דרבוותא ואף בדברי רש"י נופידיג. יש מפרשין באופן אחר ולוחח הדינא כהמחירין.

והקוש"א שיש לעין מוחשלים וכלאים פרק ד' הלכה ה' ומעורבין פרק א' הלכה ט' ומסוכה פרק א' הלכה א', זה נעשה

לכך וזה לא נעשה לכך שגורא דכין דסוף הסכך לא נעשה לשם מוצצה אינו נידון משום מוצצה ואף דמוצצה שנעשה מאליה כשרה?

התם מלוחח אחריתא הוה, ולא נעשה לשם מוצצה כלל, ואם שבמציאות אין על הסכך שם מוצצה, אלא שם סכך, אך אפשר לומר שהוא נידון

גם משום מוצצה, ולא כן הוה, ונעשה למוצצה, רק לא למוצצה שבת בזה שסוד יש לדון משום מוצצה, ולא בעינן מוצצה לשם שבת, אלא

בעינן, שלא יא על המקום הזה דין רשות הרבים ושלא יזיה דומה לדגלי קברו, ובכל נזניו כשר ורק שאמר שהמכר סתום הוא אינו

מסולם והוה שמציע במסכה דף ד', מצו דהוה הופך בשבת בתוך התג יעידן שם ברש"י וברין משיב ופרשו בזה, וזה כונה הגמרא בעירובין

דף ס"ז ע"א בלוד העומר מאלין דכשר, ולא גרע מהיכא שנעשה מסולא שלא על ידי אדם. ומכל מקום הרי זה נפתח, ולא בעינן בזה כונה כלל

ודכא ממש הוא דסתמן כלשמן. ויש מלוחחא דקא בלחי משום דאיכא לסייר דלוד לאו משום מוצצה, אבל במצוצות כולי עלמא לא מלידי

דכשר דנעשו מאליהן. וכן יש לנו למלף מן ירושלמי דעירובין פרק ד' הלכה ג' ומסחים פרק ד' הלכה ו' ובגזיר ס"ט הלכה ג. תבן ובמלוד

במלוד וכו' עד כשבללו בעמר אם עשה מעשה להיסק, או אמרינן דאינו נחשבת לסחימה, כי לא בסל ואורבא אחשבה לפנות, אבל אם

לא חשב כלל ולא עשה פעולה המנגדת בתר השתא אולינן ועתה נפתח המכר, ומסולא אין מדרה מעירובין דף כ"ה ע"ב הני מוצצות לנאי עבידן

אבל לברא לא עבידן, דהתם מבין שהיו שם שחי מוצצות ונעקת הוצצות השאלה היא אם נאמר דמסינין על הפנינים במקום הוצצות

וששום מוקף לדירה ולא משום מוצצה, בכגון זה איכא למייר דכין שלא היו מוקפין להפנינים מעיקרא לא נחשב למוקף לדירה דומה

לדוחא בירושלמי בכלאים פרק ג' הלכה ב' נעקת הראשונים השניים מהו? שולחן לששום מפתוחין וכלים פרק י"ט ומסיק דהשנים אסורים

ולאוחא בעירובין דף כ"ה ע"א בעשה מוצצה על גבי מוצצה, ועליונה

נעשה תחזונת, אבל היכא משום מחיצה או חציצה או סתימה אם יהיה נדר לפנים מגר, ונדר החיצון ימול בודאי נסמך על נדר הפנימי, שאף במקום שאין מחיצה כלל ונעשה המחיצה בשבת מהני כדאיתא בעירובין דף כ' ע"א בבא ס"ם בשבת וברף כ"ה ע"א בדין מחיצה הנעשה בשבת ובירושלמי בעירובין פרק ב' הלכה א' באו ס"ם בשבת כבר נכנסה שבת באיסור הוא ממעם שלא עירב, הא שם מחיצה אף שנעשה שלא לדעת כלל, וחלוק זה מדין לדעת ושלא לדעת בעירובין דף ס"ד במחיצה של בני אדם, וכן יש להוכיח מתוספתא שבת פרק י"א ובגמרא שם דף ק"א ובעירובין דף ס"ו דמכל מקום מחיצה ויעוין בירושלמי שם פרק ו' הלכה ד' בעשו עכ"ם בשבת מחיצה ואם שנשאר לנו לעיין הלא בהעמדים האלה נעשו מעיקרא לכונה אחרת הדומין ממש לשוף סכך שעשה לכונה אחרת, התם לענין פי תקרה פתח שאני. אבל הכא משום מחיצה נחשבת למחיצה דנראה נא מה שכתב המגיד משנה בפרק י"ו משבת בשם הרשב"א הלכה כ"ב, אילן שנמעו מתחלה בידים היו בכלל לזו העומד מאליו בסמכו משום לזו כשר ולקורה פסול, ועל לרזק, דקורה משום הכירא הוא פסול שאין כאן היכר, הא לזי משום מחיצה ולמחיצה כשר, ואף שמתחלה נעשה לשם דבר אחר, ולכן גם בזה כשר, ואינו הדמה למה דאיתא בירושלמי שם בכלאים ובסוכה ובעירובין, אמר ר' אבהו כל אילן סליא לענין משא ומתן הא לתורות אסור, מה אם סוכה קלה אסור, שבת החמורה לא כל שכן, דהתם באין מחיצות כלל, לא כן היכא דיש מחיצות שתיים אליבא דרבי יהודה שאין זה עוד רשות הרבים, אף לרבנן הדופן השלישי שהם מצריכין שיהא הדופן ממש, ומכל שכן בצורת הפסח כמתוך דכשר.

וברה"גיון גוף הדין נראה דיש לחלק, רבסוכה בעינן רפנות כי שלש רפנות ילפינן, והכא מחיצות וסתימה בעינן, בסוכה בעינן עשיית סוכה, ובשבת בעינן סניעה וחלוק מרשות הרבים ולזאת בסוכה לא תהני משום הדופן אין כאן, וכן הרפנות אינן עשויין לרפנות, לא כן בשבת מחיצה יש כאן וחלוק רשות יש כאן, ויעוין בירושלמי בכלאים ובעירובין שם בדין שפדפליזות ופסמליזות וחלוק מדין פ"א, דאף בפ"א נופא יש שם מחלוקת אם מהני או לא מהני, והא דמקיפין שלשה חבלים הוא מכיון שעשה שלשה ולשם מחיצה, הא משום צורת הפתח אף חד מהני, כי התם שעשה באופן כזה שלא רצה לסמך על צורת הפתח, בעינן מחיצה עשויה, הא צורת הפתח עצמו נידונית משום מחיצה, ועוד התם בשירא ובכאי דסירי הירושלמי הוא בבקעה וכא

זה שהוא כרסלית או בעיני מוציאה שלמות לעשותן רשות היחיד
 ולחלקן לרשות בפני עצמה, הא לאו הכי אין כאן הכירא, מה שאין
 כן בעיר, וכן התם לאו משום מוציאה אחינך, דהויא שאנו באין לדון משום
 מוציאה, או אמרינן המוציאה כלאים כמדינת שבת, ומוציאה שבת כמדינת
 כלאים כדאיתא בירושלמי שם, ורק משום הכירא, או יש חילוק והויא
 דעשה מתחילה לשם הכירא, לאו דין מוציאה עליו אלא דין היכר.
 ולפיכך יצא לנו דין חדש דבעיזחה שלנו שדין חצר להם כאשר
 כתבנו לעיל. ניתוח בשני פסין משהויין כדן חצר וכדאיתא
 בעירובין דף י"ב ובירושלמי שם פרק א' הלכה א' ר' זעירא בעי חצר
 בכמה ניתוח וכו' הייזד אמר בשם ר' יוחנן פס וכל שהוא סימן פס
 וכל שהוא סימן וכן פסק' כל הראשונים והובא בשלחן ערוך סימן ס"ג
 סעיף ב' ואף אם עשה צורת הפתח ונמסק התבל בשבת יש לדון להקל
 ולסמך על הקנים העומדים למוחות, ואף לפי דברי התוספות בעירובין
 דף י"א ע"א דבור המתחיל איפסא הקטה רבינו הם דל קנה כגבין
 וליתכשר בקנה כסאן ובקנה כסאן דהוי כלוד משהוי? וחירצו במפולש,
 או ביותר מעשר או לר' יוס' דבעי שלשה והכא במשהו, הרי באנו
 מפולש. וכן ברין חצר רשעי במשהו, או שפיר יש לסמך על זה לבד
 ולא כגרע האי צורת הפתח העשירי למעלה, וחילוק יש הויא דעשה
 מתחילה ובכונה לא סמך דהתם בגרר ביטל אחינך. דלא נחשב זה
 בעיני, ומלא ביטלו בידים מאתמול, דאף בעשה צורת הפתח אם חשב
 זה לביטל יש עין טובא ובאי זה מבואר במקום אחר, וכדומה לזה
 מציעו לסעורא בבבא מציעא דף י' ע"א בנפילה ניתא ליה דליקני בר
 אמת לא ניתא לו דלקני. ויש לחלק טובא גם בשני ענייני קנין כדאיתא
 בקדושין דף מ"ח ע"א ובירושלמי שם פרק א' ומסקמות הרבה, וכבר
 בא זה מבואר באורך במקום אחר אם חשיב ביטול בין עצתו היתה
 לעשות מהמובחר לכתחילה ובין דיעבר. ומכיון דשני פסין כשר, סכל
 שכן דחיהני צורת הפתח כזאת. ואף שהתבל אינו מלמעלה כי אם
 מן הצד דיש לפסק כרבינו תם. ובנעשה מאליה דרשום הוא שכשרה
 אף שנעשה מאליה וכן מהא דמסמליות נראה דמאליהן נעשו וכשרוח
 דהורה ר' יוסה לסמך עליה, והני מסמליות בירושלמי וכלאים הגורסא
 בכרסום דין אחר ואין כאן מקומו להאריך. ובכל גזוני יצא לאור הדין
 דצורת הפתח שנעשה מאליה כשרה וכן דעת הנחל אשכול בססין ס"ה
 בעירובין, אולם אינו מביא שום ראיה ולדין שריר וקיים הוא כי אף
 סבבו איכא שסמכין מערב שבת.

ולתהוהבהה המבוארת אין להקשות ע"ד הא לא נעשה לשם זה, אלא לחשמיש אתר: מלבר שלפי משפט היקש השכלי יש להפליא פליאה נשגבה הא מחיצה כמשיח בעיניו והא איכא, יש להביא סמרחק לפי דברי התוספות בעירובין דף כ"ג ע"א ברבור, "שהוא" העורות השובין מוקף לדירה ובתירוצם לא הוכירו מהר הבית אף שהתחילו בזה, והכסף משנה בשם הראש כתב בפרק ה' מבית הבחירה המסוג נעשה להתיר המלטול, דבעיקר דין הזה צריך עיון מירושלמי דתענית פ"ג הלכה ט' "הרא אמרה הר הבית מקורה הוא", ואין רשות הרבים מקורה יעון נא בשבת דף ו' ובירושלמי עירובין פרק א' וסוכה פרק א' הלכה א' ובתוספתא פרק א' דעירובין, ואפשר לומר מטעם קרפף, ויעיין נא ברמב"ם בפרק ה' מבית הבחירה מה שכתב בזה, ואף שבעיני מוקף לדירה הלא הכהנים הלויים היו שומרים שם כדמצינו במפרש להסד שבשביל זה חשבוין מוקף לדירה, ואם שלא הוקף לשם דירה כבר הקשה זה הרמ"ע מפאנו בשאלות ותשובות סימן צ"ח וברמב"ם בפרק י"ג משבת, וההכרח לומר דקרד הנעשה לאיר לא חשיב מקורה וכדמסמע מתוספות עירובין דף צ' ע"ב ברבור המתהלל לשמאל ולכאורה יש לומר שגם במחיצות כן הוא, יעין נא בתוספות בעירובין דף צ' ע"א ברבור המתהלל אלא וברבור הכא ונטעא דמחיצות שאני ואף שאינן עשויין לשם כך דין מחיצות להן וכמה גמרות יש לזה לראיות ויעיין בתוספתא דמהרות פרק ו' בסלקי שיש לה ב' פתחים מכוונין זה כנגד זה ובחצר בית גדר ומתחן [או לנירסא אחרת בית גדי] שהן רשות היחיד לענין שבת. כי על מחיצות אנהנו משגיחין ומכיון שנסתם שפיר דמי, כהויה ירושלמי בעירובין פרק ג' הלכה א' "ס"ם נסתם המבוי" ובבבלי דף ע"ה ודף פ', כי מלבר שיש להלק בין שלש מחיצות לארבעה, ובמחיצה הרביעית לא משגיחין כל כך בדיוק, יען כי אף לרבנן סתם, יש לחלק בין מבוי לחצר.

ולתהאמור נראה שאף לפי דברי התוספות בזבחים דף ט' שהבאנו לעיל בתירוצא חרא שאין זה צורת הפתח שהכלונסות היו על גבי העמודים, יש גם כן לחלק בין צורת הפתח לרשות הרבים, ובין כרמלית, ובין בית רק ב' מחיצות לישנן שלש מחיצות וכשיש שלש מחיצות, או שדין כרמלית או חצר שאינה מעורבת שאני. ומבואר להלן.

ולעצמורתו של דין חוסי התלנף והתליפון אף כשהנביעים מצדן נראה כי הם על הנביעים והנביעים חקוקים וקבועים בתוך

העמדים סוף לדעתן ולדוד תירדן של רבותינו בעלי התוספות אין
 פת צורה הפתח תתם בכלונפות על נבי ווי העמדים ולא על הודים
 כמש ותי דין אחד אמר כן לא סיכעיא לשאר תירוצי רבותינו בעלי
 התוספות צורת הפתח יפה ויותר, ואף לסי תירדן הזה שסור יש לחלק
 כולו נקל למצין בין תגי דין לבין שער התצר, ולזאת אף שאם
 יצא פתח ודוקת לומר שסובל דחוק רב לומר כן, הא דעת רבינו
 תם נחשתנו כפי המבואר ושחבאר מודולט ומבבלי הנידונין לצורת
 הפתח להוציא.

וְעַתָּה צְרִיכִין עוֹד לְבַרֵּר הַמָּשָׁן הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהַצֹּדֶת הַפֶּתַח הוּאֵת הַעֲקִין
 וְשׂוֹמְרֵינָן מִן הַכּוֹתֵל תְּגִי עֲמֻדִים, וְשֶׁ לֹא־מֵרָא אֵתִי אִירָא דְהָא
 גִּיטָא דְהָאֵרִי גִיטָא מְבַבְלִי לֵה, מְבַרָא וְחַת לֹא אִמְרִינָן אֵלֵא בְלֹחֵי וְלֹא
 בְּצוּרַת הַפֶּתַח, אֲבֵלְעִיָּה אִימָא נְבַרָא וְהִי בְעִיָּה אִימָא מְבַרָא, נְבַרָא, הֵא
 בְּרִין צוּרַת הַפֶּתַח שְׂעֻשָׁה רְשׁוּת מִיּוֹד וּמִסְתַּב הָרִין בְּמִסְבָּה פֶּרַק א
 וְכֵן דַּעַת הַצֹּדֶר עִדֵּעַ בְּהַלְכֹת עִירוּבִין סִימָן קִיָּו בְּשֵׁם ר' שְׂמַוֵּאל אֲבֵל
 אִם עָשָׂה צוּרַת הַפֶּתַח וְכֵן לֹא בְּמִלָּה תְּעוּרַת פֶּתַח שְׂשׁוּם דְהָא פֶּתַח הַתְּרֵבָה
 מִתְּחִיל שְׂרִינָן לְמַבְרָ, דְשִׁבְקִי פִּתְחָא רַבָּא וְעִילִי בְּפִתְחָא וְחַמָּא מְבַבְלִי
 הַקּוּדָה הַלְּחָה, אִם אִירַע קָ, אֲבֵל הֵיכָא דִּנְעֻשָׁה הַרְבָּה פִּתְחִים לִית לָן
 בְּהַ תְּעוּרֵי מִשָּׁה בְּסִימָן שְׂטִיץ סִיָּב וְכֵן דַּעַת הַרִימְבִיא בְּעִירוּבִין לְדָף
 לְיִצְבּוֹר הַמְּתוּדֵל עוֹשֶׂה שִׁכְתָּב רַכֵּל הֵיכָא דְאִימָא צוּרַת הַפֶּתַח לֹא אִתּוּ
 אִירִי מְבַבְלִי לִית, שְׂוִרִי צוּרַת פֶּתַח מִתְּרַח כֵּל אִירִי אִסִּילוּ יוֹתֵר מְעַשֵּׂר
 אֲלִיכָא דְהַלְכֵתָּ וְקִימָא לָן מְבַבְלִי רַמְרִי אִינֵן צִדֵּק לְמַעַם, וְכֵן יֵשׁ
 לְהַלְכִי דְדוּקָא הֵיכָא דְהוּא מְפֹלֵשׁ אוֹ שִׁיךְ לְמִימֵר דְּבַקְעֵי רַבִּים מְבַבְלִי
 לְמַדְעָתָא, אֲבֵל בְּתַר שְׂפָרֵץ שְׂאֵנִי דְנִרְאָה נָא מְרִשִׁי עִירוּבִין דָּף ח' עֵיב
 אִמֵר לִי רַב אֲזַרְזוּ תַצֵּר אֲשַׁמְעִינָן אָף עַל נֵב דְנִפְרִץ הַכּוֹתֵל שְׁנֵי דְדַרְסֵי
 רַבִּים מְרֻשָׁת הַרְבִּים וְזֵכֶר עַד לְאוּרֵי שְׂחַצֵּר אִינֵן מְפֹלֵשׁ לְרֻשׁוֹת
 תְּרִבִּית אֵלֵא דִּךְ הַמְּבֹרֵי עֵכִיל, הִרִי דְבַחְצֵר לֹא חִישְׁינָן, וְעוֹד הֵא כְּתַב
 רְשִׁי דֵל בְּרָף הִי אִם נְשׂוֹר שְׂעוֹד הַכְּשׁוֹר מְבֹי לֹא מְסַל וְכַאֵן נָם כֵּן
 אִתָּא שְׂעוֹד הַכְּשׁוֹר מְבֹי, תָּם מְבֹרֵי הַתּוֹסְפוֹת בְּעִירוּבִין דָּף ח' עֵיב
 בְּבִדּוֹ הַמְּתוּדֵל עוֹשֶׂה נִרְאָה דִּךְ מְשׁוּם מְפֹלֵשׁ, הֵא כְּשׂוֹן מְפֹלֵשׁ לֹא
 צְרִיכִין וְעִינָן בְּדוּשְׁלֵי וְעִירוּבִין בְּמֶרַק א' הַלְכָה א' בְּמְבֹי אִתֵּר שִׁישׁ
 לוֹ שְׁנֵי פְחוּדֵן, וְהִי בְעִיָּה אִימָא מְבַרָא דְהָא צוּרַת הַפֶּתַח נַחֲשֵׁבַת
 לְמַדְעָה אֲלִיסְתָּא תְּמַצָּה דְעוֹמֵר מְרֻבָּה עַל הַפְּרוּץ, וְהֵא שְׂאוּמְרִים אִתֵּר
 אִירָא דְהָא גִיטָא וְדְהָא גִיטָא וּמְבַבְלִי לֵה, הוּא כְּשֶׁהַפְּרוּץ מְרֻבָּה עַל
 הַעוֹמֵר וְלֹא כְּשֶׁהַעוֹמֵר מְרֻבָּה, וְשֶׁ לֵנו רְאִיָּה אֲלִיסְתָּא בִין לְעִיקְרָא דְדִינָא

דצורת הפתח לא שייכה בכלל דאחי אורא דהאי ניסא דהאי ניסא ומבטל לה ובין לסברא שלנו בירושלמי דעירובין פרק א' הלכה א' תני רבן שמעון בן גמליאל אומר מבי שיש לו שני פתחים נחין קודה באחד מהן ומתיר ר' אחא בשם ר' לוי אין הלכה כרש"ש בן גמליאל, אמר ר' בא ותוא שהעמד קנה ודוקר, אבל אם עשה סס ארבעה פתחים הלכה כרשב"ג תני כן מבי שיש לו ארבעה פתחים נחין קודה באחד מהן ומתיר, אמר ר' יוסה הוא שנותן על האמצע אבל אם נותן על התעוקן נחא עומד שכאן מתיר פירצה שכאן וכו' מתיר פירצה של הלך, אמר ר' שטי חיפתי כרבן שמעון בן גמליאל וליח את שסע סינה בלות, זהו בסס ובקודה ולא בצורת הפתח דאף רבנן מדי משום שעומד טרובה על הפתח, שאף בקודה אם היו שלשה פתחים יש להתיר משום שהעומד טרובה, מה שאין כן בארבע פתחים וקל וזמיר לצורה הפתח וכן כתב הרב ד"ל בשורת סוף השולחן ערוך שאף אם דעוקן מן הכותל מתיר יעוין שם, ואף שדעת הבכור שור והסקור חיים להתיר, מכל מקום יש לדון לקולא דהם לא אמרו אלא בלחי או בסס ארבעת, אבל בצורת הפתח לא צריך, כי דעת המתירים בחלק א' סימן צ"ד להתיר בעיריית שלנו בשני לחיים וכאשר הוכחנו לעיל, מכל שכן בזה. ויעוין בתוספות בעירובין דף כ"ב ע"א ברבור תא דכיון שיש צורת הפתח בקעת רבים לא מבטלי.

ויצא לנו מכל אלה שאף לחיים לא בעינן לקבוע אצל העמידים. ויעוין בשורת גור אריה יעודה סימן קל"ח והרב בעל התניא בסימן נ' ושורת מהר"ם שיק סימן קס"ח ולהקל מסקו בזה. וכן נראה מתרבה אחרונים אכן אם חפץ לצאת ידי המעוררים יעשה חיקוק לחיים אצל העמידים וקנים הדוקרנים לכלי עלמא מהגי כראיתא בירושלמי דכלאים פרק ד' ובעירובין פרק א' בפראה ומה סקוד תמים עמוקים סימן כ"ה.

ובעיקר הדיון של חושי התלמוד התלפוח כבר כתב בזה תוספת לאברהם בסימן ל"ט ובשאלות ותשובות מהרי"א אשכנזי חלק אחד חיים סימן ס' ושורת מהר"א סימן פ"ט ושערי דעה סימן י"ז דכלם נוסים להתיר והאיתנו שרירין וקיימין להתיר בזה. ואף אם הן עקוסין ומכל שכן אם אינן עקוסין ועשוי למעלה כחוש האלקבוד, ואף שהן קבועין באמצע ומן העמידים לכותלים יש רח' ביניהן. (א) בצורת הפתח לא מבטל אורא דהאי ניסא ודהאי ניסא (ב) דעת המגן אברהם דבעינן בקעת ס' רבוא וליחא (ג) במבואות שלנו דין הצר להם ואף שיש בהן מרצות

אבל אינן יתרוה על עשר כתב ספר העתים סימן צ"ב, אם מגופפות ומניחן עירובין בבית אחד מותר למלטל וכן נראה מן הירושלמי שכתבנו. (ו) מצד הדין די בשתי פסין כרין וסתורה חצר ולכן בהאמר למעלה וכאשר נראה מהאחרונים ומן הראשונים מעיל לעירוב.

ה.

קרפיפין הנורעין מה דין להם אם הם מבטלי מחיצתא או לא.

בעירובין דף כ"ג ע"ב קרפף שהוא יותר מבית סאתיים שהוקף לדירה נורע רובו הרי הוא כנינה ואסור, נסע רובו הרי הוא כחצר ומותר וכו' ודי ירכיה מרפזי מתני לקולא הא מעושא שרי וכתב על זה הרא"ש בפרק ב' סימן ב', ומיהו מסתבר כיון דלא אשכחן ליה אלא בקרפף דאין ללמד ביטול היקף דירה ודחבה וחצר מקרפף וצ"ע, הרי דמספקא ליה לתראיש אם חצר דומה לקרפף בזה. ובענינות דעהו יש לדון בזה דהנה כל הסעם דארס דר בין האילנות ולא בין הנורעים, ומשום הכי נסע רובה מותר, ונורע אסור, כל זה הוא דוקא אם היא בקעה, אבל לא בחצר דאיכא למיטר דלנו, עשין ואדרבא לא מבטל לדירה משום דק, דהנה בירושלמי פרק א' הלכה א' בעירובין איתא פוכה מסולה ומבוי כשרה, והלכה עליה את הנפץ ואת הגלגלת הרי דמיטר על בית סאתים אבל יתיר מבית סאתיים נעשית כמדוצה שהוקפה ודעים שאין מלטל בה אלא בר אמותי (וטעמא משום דורעים מבטלין את הרירה) אמנם לפי זה קשה דבגמרא דילן איתא נסע רובו מותר וטעמא דאילנות אינן מבטלין לדירה, שאף אילני סרק ארס עשוי לקבוע דירתו בהן וכדכתב הכסף משנה בפרק ה' מסומאח מה הלכה ג' דגם אילן סרק לפעמים ארס עומה דירתו לכן סבירא ליה להרמב"ם דל שאין נוסעין לכתחילה, ובשלכא אי הוי נקט אילני סרק הוה אפשר לאוקמי דגמרא דילן איירי באילן סאכל והירושלמי באילן סרק וזהו סדע הרמב"ד שכתב דבשדה שנאמר בה קבר אין נוסעין אילני סאכל משום שמא ימשך אתריהן ולא כן באילני סרק, אבל השתא דבגמרא סתמה ולא פירשה וסתם אילנות אף אילני סרק והירושלמי סירי בגמרא דמבטלי, מכל שכן בשאר אילנות דאיכא למיטר דלנו, נפן אילני סרק הן כדאיתא בירושלמי פרק ו' כלאים הלכה ג'. ולו יתא דחילוק גדול יש דהתם לענין בטול כל האילנות אינן חשוכין לגבי נפן, אבל הכא סמעי צל מילתא אתריתא הוא, אבל

עיקר קושיין על סקוטו עוכר, וכדי שלא יקשה נראה לומר דהנה
 הירושלמי נקט ותני בהדי דלעת, ורלעת נראה שאף ששהה בדברים
 אחרים לאילנות כדאיתא בירושלמי דכלאים פרק ב' הלכה י"א, אבר
 מנא לן לענין זה, ואדרבא מדלא השיב הירושלמי שם וסרייק בסנין
 דבר קפרא תני שבע ולא תני ומני הק, על כרחך בדין זה חילוק, ועוד
 האי דינא דהדלה את הגפן ואת הדלעת איתא בתוספתא ושם נקט ותני
 נמי הקיסס, וקיסס או קוסס הוא כלאים בכרם דהוא סין זרעים וכן
 איתא להדיא בירושלמי כלאים פרק ה' הלכה ח', ועל כרחך איכא למימר
 דתני גפן אסור דלעת ואסור קיסס וכדאמרינן בכמה דוכתי תנא תנא אסור
 תרתי, זה היכא שאין נפקא מינה לדינא, ולא כן הכא דיש נפקא מינה
 לדינא, ומוכרחין אנו לומר דסעמא אהרינא אית בהו, דליכא כמו כן
 למימר דסמא ימשך אהריהו וכדחיישינן בשדה שאבד בה קבר וכרעת
 הראב"ד דיל שם, דהרא מרוע נתיר עד בית סאתיים, ועוד כתיב איכא
 למימר בדלעת ובקיסוס, ועל כרחך דסעמא בסול הוא, ובוה שפיר יש
 לחלק בין ביטולו בידים לסתמא, סתמא אמרינן דאדם דיר והיכא דנסע
 או זרע לנו אין חילוק בין זרעים לנסעים, ורק בזה אפשר ששיך לחלק
 בין סתמן לפירושן, באילנות אף סתמן לנו אם לא עשה פעולה המנגדת
 אמרינן דאדם דר בין האילנות, ואף באילני סרק כן וכדאיתא בגמרא
 בבא בתרא דף כ"ד, ובזרעים בעינן שתעשה מעשה כזאת המוכחת
 שכונתו לנו היתה, אבל בביטול או בכל גוהי אמרינן דבטל מדין
 שלהן ומחשיבותן, וכמו דאמרינן בירושלמי דכלאים פרק ו' הלכה ג'
 אדם מבטל אילני סאכל על גבי גפנו או לא פליגי בזה ר' סאיר ור'
 יוסי וזהו בסעמא, ובפירוש לכולי עלמא ביטולי מהני, כן בזה, ומשום
 הכי עריב ותני בהדי דלעת וקיסוס דסצינו בתוספתא פרק א' כלאים
 והובא ברש באהלוח פרק ה' לענין הצצה בפני הסומאה בדלעת
 דבטלו. וכן קיסוס מנהג הוא לתתו לאויר כאשר יעידן בערך אות
 קסוס, ואם שמתלק בין ארום וקיסוס להדלה את הגפן ואת הדלעת ואת
 הקיסוס בסוכה דף י"א בהנהות שם. וארום וקיסוס סין נסע הוא, והו
 שיש בסוכה הוא חבצלות. אבל מכלאים יש לעיין טובא דאמרינן דכלאים
 בכרם, ובדין דהדלה דשבת לכיע זרעים הוא דביטול להדיא במהכח
 ועשה לקרוי ובשלא לשם נר, ובוה תלדי אם הוא בית סאתיים או יותר
 מבית סאתיים דביטלו מחשיבותן, ועשה להגפן לאהל וכדנהגן באהלוח
 פרק י"א משנה בארום והקיסוס וכו' יעידן שם. ובירושלמי עולה פרק
 א' הלכה ג' בדלעת מה שכתוב שם.

ועיין צריך מלא זאיתא בירושלמי ומעשרות פרק ה' הלכה ג' בורע
 או נסע בתרובה וסך על גבה אחר איזה תוספת אנו אולינג,
 אכן בירושלמי דעלה באילן שנמסע בתוך הבית יעויין שם בפרק א'
 הלכה ג' ובמראה הפנים במעשרות שם משיב בזה ובמבנים בפרק א'
 סמעה, שעל סוף כד' לתוך המסוסן הזה בקצרה נראה לומר דחלוק
 דין הצר מדין קרפף והוא דעו לתוך והוא לתוך.

וראיה יש לנו בירושלמי ומעשרות פרק ג' הלכה ט' תני בשם ר'
 נחמיה הצר שהוא נעדרת הרי הוא כנינה אוכלין בתוכה ערא,
 אמר ר' שמעון הלכה כר' נחמיה, תני זרע רובה חייב נסע רובה
 סלודת, אמר ר' חסדא והוא שנמעה לנייה של הצר, והוא ילפא סן
 תהיא, והוא ילפא סן תרא, תרא ילפא סן תהיא זרע רובה חייבה
 והוא שתהא נעדרת והוא ילפא סן תרא שאם היתה נעדרת שהיא
 פטורה, והוא שעוד רבא. דחוינן דירושלמי מחלק בין עושה לנו
 או שלא לשם נז, ואם שסורש הפני משה שם נראה דאין זה אמור
 אלא באילן דלנו מבטל הוא חצירה, אבל בורעים לא יבטל אף לנו,
 דחצרו עדימא ליה, ומשום זה תורת הצר עליו עדין אף כשזרע, חוינן
 דהורעים אינן מבטלין תורת דין הצר והו' שסיפות לדברי הראש
 שנשאר בצריך עיין ומירושלמי הזה נראה דחצר שאני מדין קרפף,
 וקרפף זרעים מבטלי לדירה, דאין אנו באין אלא סמעס הוקף לדירה,
 לא כן בחצר ודירה ממש היא, לחשמישו המצנעין, ואך מה נענו
 לירושלמי דעירובין שהבאנו לעיל, תרלה עליה את הבמך דנראה שאף
 במבוי הדין כן זרעים מבטלי כמו ברלעת ובקיסוס, ואיברא לדעת הראביד
 דל בפרק ד' סמעה הלכה יד נראה דהיה לו גירסא אחרת בירושלמי
 ולפי דבריו זרעים מבטלי דירה אבל לפי גירסתנו קשה, ומכרחק אנו
 לומר דמן הירושלמי דעירובין לא קשה כלל, דהתם כשעשאן אהל, ולא
 גינן משום מצוה, כי אם מדין אייר וסקורה וסברא אחרת וחילוקא רבא
 יש בדבר, דאם יש מצוה מדין ומדת וכתך המחצות זרעים ואילנות
 מכין. דמקפץ לדירה ושם הצר עליהן לא אתי זרעים ואילנות ומבטלי
 מצוה, ולא כיון בזה לבטל, אלא אם עשה מצוה בתוך הזרעים או
 אמרין דמצוה ואת איננה מצוה ספני שהזרעים סקיפין אותה, ולזה
 מדין הן ירושלמי דעירובין דין תרלה את הרלעת או הגפן או הקיסוס
 מצוה שהוקפה זרעים שאין סמלילין בה אלא בר' אמת ביתר מבית
 סאחיים, והמה לעשה מצוה בקרפף שאיננה חשיבה לדירה, דהזרעים
 סקיפין אותה, וגם בזה יש לעיין מוכח כנראה מספר העתים סטן קכ"ד.

ועוד יש לחלק בין אם הורעים עושים את המציצות דבלא הורעים לא הותר הטלטול ורק הדלעת או הנפץ או הקיסוס סחירין או שפיר שיך לומר דיתיר על בית סאהיים הרי היא כמחיצה שהוקפה לורעים לא כן היכא דהוי מחיצות מבלי זה והורעים מבטלי מחיצתא, או אמרינן מכיון דרשות היחיד הוא וחילוק מבקעה דין רשות היחיד עליה, וזהו כונת הירושלמי במעשרות, בחצר המשתמרת שאינו רחבה לבטל את חצירה, ורק על ידי הורעים בזה לא אלים לכת הורעים לבטל רשות היחיד סמך, דבקרפף שאין זה רשות היחיד נטור מעיקרא, ורק נתון עליו דין רשות היחיד, ולכן אם הוא גדול כל כך או תדרא לדינא קמא, לא כן בחצר דמעיקרא דין רשות היחיד עליו ובמה נפקע, ואף שגדול כמה וכמה, כורים גם כן דין רשות היחיד נשאר כמקדש, ולהסביר ביתר ביאור באופן אחר איכא לסימר דהיכא דבא סכח דין רשות לבר חילוק מדין קנין, ובחצר הדין קנין עצמותו ורשותו של יחיד הוא מצד קנינו או לא אמרינן דיבטלו ורעים המחיצות, לא כן בקרפף שאין זה אלא מתורת דין רשות היחיד, ולכן הורעים עושין אותו לנינה ונידון בדין בקעה, והנכס שיש לפלפל בזה, אמנם יש לנו כמה וכמה ראיות ובה אחיא שפיר הני דברי הירושלמי דמעשרות ודעיהבין ולא סתרי אהודי, ובאמת ורעים לא מבטלי לדירת חצר ולא למבו וכמו כן בעירייה שלנו הנידונין לחצר. ראה נא משרכ ספר העתים בסימן קכ"ד בשם גאון וקרפף דקשיא לכם אי אית ביה שמירה וכר עם וגר, כי נורע רובו אמאי אסור ואי לית בו אמאי סותר? לעולם דלית בו אחת סכל אלו ונורע רובו קרא לתורת דירה ובטלה להויה מחשבה דלשום דירה, הרי שאין רק במחשבה לתוד, ולא כן בעיר.

וסמוכין יש לנו מדברי רש"י דל בעירובין דף כ"ג ע"ב בדיה אלא שיש באותו מקום זריעה יותר מבית סאתים ונעשה כרמלית, דקרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה כרמלית היא ושאינו נורע הוי חצר סרוחה לכרמלית במלואה לפיכך כולו אסור. אבל בית סאתים דבלאו דירה שרי באנפי נפשיה הכא נפי שרי ואף על גב דבמקום זריעה קרפי קרפף ושאינו נורע הוי חצר ופרוצין זה לזה שאין מחיצה ביניהן אפילו הכי לא אסרו אהודי הואיל דחד נברא וכן נראה מדברי התוספות שם בדבור המתחיל נורע רשמיא לפי שתשמישו רב אינו מתבטל משום זריעה כי גם לרש"י צריך לחלק בין דיר וסתור ומקצה, חצר, וקרפף. וכן נראה מספרות רבינו תנאל בהש"ס התרש"ס שכתב שם. וכן דעת ספר העתים בסימן קכ"ה יעייש וכדי שלא יקשה דנראה

לסאורה כסתר אהודי ממה שכתב בסימן קיא בפסקא לנאות, ראה והמצא שבסימן קיא כתב וטי שיש לו קרפף בצד הצירו נסות כרם ואילנות או שנורע סיעושו בתוכו מתר לסלסל רק מהחצר לתוכו אמור דזה כאשר כתבנו.

ובמלשוננו של האור ורוע שכתב בסימן קיל אות א' הלכך כל היכא שהוקף לדירה אפילו מזבא שרי במקפת גדר עשרה מסותים וכו' ובאותו ב' כתב, הלכך הלכה כר' ירמיה מרפתי לקולא הלכך קרפף יורה מבית סאתים שהוקף לדירה נורע רובו וההוא רובו אינו אפילו כי אם בית סאתים אמור לסלסל בכלו ואפילו במקום שלא נורע, ואם נורע סיעושו, אם ההוא סיעושו אינו סתויק כי אם בית סאתים מתר לסלסל בכלו ואפילו במקום שנודעי וכו', הרי דאף בקרפף אם לא נורע אלא סיעושו של קרפף מתר אפילו במקום שנורע. [ולזה אפשר לישב הירושלמי דפרק א' דעירובין דברובו סירי, ובאילן שנסעו שלא לנו] וככל שכן שיש להקל בהצר נופא, ומצאתי ראיה בסראה הפנים במעשרוה שם דמחלק בין הצר לקרפף, וכאשר שהבאנו אנתנו, אך לא נתעורר בהראיות האלה. וכן נראה מפסקי הראש בפרק ב' אות ב' דנשאר בספק ולעיל הוכחנו דמן הירושלמי יש לן ראיה אליהמה להחיר וכן מדברי רש"י ורבינו חננאל ונמ מהאור ורוע יש להוכיח כן, אף לאלה שנשאר בספק אינו אלא ספק בדרבנן ולקולא.

ובירתי ביאור יש לחלק בין אם עשוין לנו או אינו לנו. דבעשוין לנו הם סתלים להרירה, ודמא סמט לסלבנות הבצלים אם עשוין לצורך אילנות כדאיתא בירושלמי פראה פרק ג' הלכה א' ובהלכה ד' ועשוין ברש בסראה בפרק ג' כשיכ בזה. וכן יש לומר דכל ערונה בפני עצמה קיימת וכדסצינו בפרק ג' הלכה א' בירושלמי רכלאים אמר ר' זעירא כל ספח ומפח של גובל עשו אותו, מקום בפני עצמו ואם כן כל חד וחד בסל בפני עצמו, ובאמת זה דעת החכם צבי בסימן ג"ט אבל הקרבן נתנאל סליג עליו יעויין בפרק ב' אות ד דמצטרפין, ושניהם לא נתעוררו מהירושלמי הוה ומרין מלבנות שחשובין הן, ואף שיש לחלק מההיא דמלבנות ואדרבא סיעתא הוא דכלאו הכי ידה אתת נחשבת. אכן ההיא רכלאים שרירא וקיימא, ולא קשה מדברי התוספות בבבא בתרא דף ס"ח ברבד הכתחיל אמר דמוכר עיד ממעט בי באני, דהתם הוא לפעמים, אבל הכא שאינו לפעמים, כי אם תדיר שפיר נספל לעיד כי בירושלמי בבא בתרא פרק ד הלכה ד' כופרניה תלק בים ובטור אית הני תני סכורין ואית תני תני אין סכורין ומכורין את שהן

בתחומה ולחלק צורך ויבואר בסי' והיכא ריש צורת הפתח מאחורי הורגים, דנסצא שהורעים הם בתוך העיר שפיר מהני, וזה שיטת ר' נסא בפרק ג' סבלאים עשה פראה באמצע ורע בנו סימן? הוא משום שעשה ספרחים וקשקול וטרי אם חשוב להפסק או למעט, אבל גוף הדין פראה מהני וחשיבא מהיצה כדאיתא בירושלמי הכלאים ובעירובין ובמוכה הובאנו ברין ד' ואין למדין, אם הוא בכל הארבע צדדין ולא כן מצד אחד לכולי עלמא נחשבת בתוך העיר. ושפיר מהני צורת הפתח כמו שמהני לכל העיר כי לשניהם דין אחד להם חצר שאינה מעורב ובהוכחה כרמליה, והבן.

ומהאמור נראה ששפיר אית לן לפסוק ההלכה לקולא א' הרא"ש והתוס' והפיסקי הרא"ש מסתפקי ומפק דרבנן הוא ב' דעת רשי' ורבינו חננאל להקל ולחלק בין חצר לקרפף ג' הירושלמי מחלק בין חצר לקרפף ד' האור ורוע מחלק בין סיעוטו לרובו וכן דעת המרדכי בעירובין פרק ב' דהסיעוט אינו סבטל להרוב וכן נראה מהריטב"א דף כ"ג בעירובין בשם מורי הרא"ה. ה' איכא למימר דכל ערוגה בפני עצמה קאי כאשר הוכחנו מהירושלמי ומקדושין דף ל"ט רב ורע נינתא דבי רב ששאר שטארי וזהו דעת החכם צבי סימן נ"ט. ו' בתורף יש להתיר שאינו נורע ובקין לא יבטלו דירתן כל אנשי העיר ולזאת לא יצטרפו. ז' הדבר שמאל סימן רנ"ט ונזירות שמשון, המחוץ ברכה בסימן ש"ס בשם מור וקציעה והמור וקציעה סימן ש"ס והחד לאברהם בטהורא תניינא חלק אורח חיים סימן ל"ז הפרי תבואה סימן ס"ג כתבו להתירא בורעים בעיר ולא מבטלי למחיצתא. ומכל שכן פחים ודשאים שאינן בכלל זרעים ויעלו סאליהן ולא שייך בזה למימר דעקר מחשבתו בודאי שמתר כדמוכח סד העתים.

ולפי שיש לבעל דין לחלוק והלא הקרבן נתנאל בעירובין והשואל ומשיב בחלק ג' בטהורא קמא סימן קל"א והדברי חיים סימן כ"ח בחלק ב' להחמיר. סכל מקום כיון דטהירושלמי מוכח דחצר שאני וכן דעת רשי' ורבינו חננאל וכן דעת האור ורוע בעירובין סימן ק"ל ודעת המרדכי בעירובין פרק ב' הריטב"א בשם מורי הוראה דסיעוט אינו בטל נראה דמסתבר מעסייהו של הדבר שמאל סימן רנ"ט והחכם צבי סימן ס"ט ומחויק ברכה ומור קציעה סימן שניח ונזירות שמשון ופרי תבואה וחד לאברהם בטהורא תניינא סימן ל"ז ובית שלמה סימן נ"א ועיקרי הד"ס סימן ס"ז אות ל"א משם הרב ר' חנניה קאויס ושפיר יש לדון להתירא, דהא התוספות והרא"ש מספקא להו. ועל אלה שפיר

יש לנו לסמוך. וכן רעה השב יעקב בחלק אורח היים סימן י"ח ורבים הם המקלים ומורים להוציא יש להחזיר כשיעשה צורת הפתח לתקנה. וקרפף חלוק מצינה בתוך העיר, ואף אם נאמר דורעים מבטל מכל מקום הא כללא אית לן דאין אדם חושב דבר שאינו שלו וכדאיתא בתוספתא וכלים בבא בתרא פרק ב' והובא בריש פרק כ' וכו' מכלים בפקי המרק שם דמחשבה על דבר שאינו שלו לא מהני, ומה האמר דמעשה אדם אומר כאשר יש להוכיח מעבודה וזה דף נ"ד ומתלין דף ס"א אכן יש ללמוד מהמסכת גפנו על נבי תבואתו של תבירו דכלאים פרק ג' הלכה ד' וביבמות דף פ"ב ובתוס' ובמגנות דף ס"ו ובתוס' שם, ותמצא דאף שאינו של תבירו מכין שאינו שלו אינו אומר, וכן מצינו בירושלמי דכלאים פרק ב' הלכה ה' ובפרק ה' הלכה ו' דאין אדם תובש דבר שאינו שלו, ואם כן מדהני נגות שייכות להעיר ואף יש להן ט' שזורעין אוחז אינן אוסרין, כי אם היו קרפפות של אחרות ובא אדם אחר וזרען אין בידו לאסור על הבעלים, יען כי הם השבו שיהיו וישתמשו לקרפפות ובא אדם אחר ובטל את המהיצות בטל זה לא מהני כדש להוכיח מכל הלין דוכתי, ולא אלימא מחשבתו של האתר להוציא מיד מחשבת הבעלים, וכמו כן בבני העיר בקרפף הגורע מאיזה מקום יש להן כח להזרעים לאסור על בני העיר את טלמול העיר. ואיזה יפוי כח יש להן.

ולא עוד שאף אם נאמר דהיכא שהוא עושה בשלו ובשל תבירו כמו דמהני בשלו כן תהני בשל תבירו, מלבד דלאו מילתא דפסיקתא היא דמצינו בפרה פרק ו' במשנה ג' של תבירו כשר בדין מלא לו ולתבירו ובירושלמי כלאים פרק ד' באחד שזרע כרמו של תבירו ובתוספתא פרק י"ו אהלות בדין בית הפרס השותפין וכו' אינן עושין בית הפרס. התורש מטלו לתוך של תבירו שלו עושה בית הפרס, ושל תבירו אינו עושה בית הפרס וכן פסק הרמב"ם בפ"ו ספרים דמשם נראה שאין לחלק בין אם יש לו שותפות בנף הדבר, ובעצמות זבין שאינו שותף, בנף כדין שותף, אלא המעשה חוזא אשר העושה עושה תועלת ומעשה אסור לשניהם בבת אחת ובעצמותה, לא כן אם בהמעשה בעצמותה אין לו שייכות, ודן נצמח מהו דין תועלת חדש, במאי אלימא להוציא ומתו של שני, והרי זה רומה לעלה או שנעשית מאליה ולא מהני, והיכא דבעינן כונת המעשה לעקור כונת הראשונה כשרא ולא מהני. וביתר היכא שהאיסור הוא דבר צדדי, וברבנן, דבאהר מהני מברות די מכל שכן בהמשך כולן יחד.

ונפשוט לך הדין דעלה סאליה שכתבנו לעיל בהוכחהנו מספר העתים
 ולא מהני ומותר ולא מבטלי הפרחים והרשאים הוא הדין
 הכא ולא מהני מעשיו של זה הוורע ומכיון דבתוך העיר עוסדות דין
 רשות היחיד להן וכהתוספתא דטהרות שהבאנו לעיל, ולא קשה דהא
 שנינו בתוספתא שם המבואות המפולשין לים ולבקעה גם כן רשות
 היחיד. ומכיון דמפולשין לים ולבקעה על כרחך כרמלית היא, כי בקעה
 בימות החמה ראויה ללכת, שיש לומר דהנה בקעה מצינו בשבת דף
 ו' דכרמלית וכמו כן ים, ורק הלוק בקעה בימות החמה לימות הגשמים
 בימות הגשמים שאין במציאות ללכת שם כי זרעה הננה ומספדי וההילוך
 מוקף להורעים או מכיון שאיננה ראויה להלך דין רשות היחיד עליה
 וכאשר יש להוכיח משבת שם וסבבא בתרא דף קנ"ג ובתוספות שם.
 ולפי כלל זה בהני מבואות ודרכים גם כן איח לן למימר כן מכיון
 דהן פתוחין לים שאינן מפולשין אין עליהן דין רשות היחיד ואף לא דין
 כרמלית, כי המבואות סמוכות ודין רשות היחיד להן, וזה שיטת התוספתא
 לבקעה, כונת התוספתא לבקעה בוסן שהיא זרעה, דאו אין הולכין בה
 כי ההילוך קשה להורעים.

וברתוספות על העיקר יש לומר דבקעה וגנות העיר הם דברים נפרדים
 ואין דנין שוה, כאשר הוכחנו מטעמים שונים, ולהגם דרכים
 ההולכות על הגנות דין אחר להם, ולאסור אינן אסורין על בני העיר
 וכמו דהעיר נותרת כן הג' כי דין אחד להג' ואם העיר דין הצרה שאינן
 מעורבות יש לה, הוא הדין בהגינה הזאת ומה שמעיל להחיר את העיר מעיל
 הדיחור הזה גם להגינה העומרת סמוכה להעיר בתוך צורת הפתח
 ודכאיתא בירושלמי דבבא בתרא פרק ד' הלכה ד' בכופרניא דמכורין בתוך
 העיר שעוסדות בתוך חומה כן הכא, מכיון שנמשכות כאחת ואינן
 גדולות כהעיר אינן אוסרת דין הצר גם על הגינה ולא שייכא זרעים מבטלי
 מחיצתא, וכדאיתא בעירובין דף י"א ע"ב. ולזה אף אם נדון להני גנות
 דין כרמלית, ספל מקום גם כרמלית נותרת בצורת הפתח הוא הדין
 הכא כן.

ולכן משום כל הני טעמי צריכין אנו לדון כהפוסקים המחזירים ואין
 שום פסוק כלל כאשר יבואר, והיטיב להסמיעין ישר ואודה האמת
 ביך לאשורו שאין נדנדו איסור כלל. ועל המפקפק ומגמגם להביא
 ראיה. ועירוב כשר הנן וצורת הפתח להחיר נחשבין. שיהא בתוך העיר,
 ואם יש סמילא לא צריך שום חיקוק, והלכה כהמסקל בעירובין ואף
 דברי הפוסקים, ורבים הם ונימוקם עמם כאשר ימצא כל סמיעין ישר

כהני מקומה וכדברי האור ודע והנהות אשר בסרק ב' אות ב' דסמוכה לעיר חשיב טוקף לידה, וסמך הוא בתוך התתום... ובתוספתא מהרמח פ"ו הלכה ה' ניגת העיר שדרך הרבים מהלכה עליהן רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לפומאה והו דקייס בסמך לעיר ומאחוריהן צורת הפתח דאו לא מבטלי למדצנתא.

וקושיא אין לנדון זה להקשות מעדכן דף ל"ב ומירושלמי דמגילה פרק א' הלכה א' בעיר תומה דסצינו בזה פלוגתא תנא קמא דהוא ר' יהודה בבבלי ור' מאיר חיל: יכל שאנו מרבה אף השוחח תלמוד לומר בית דבר ר' יהודה, ר' מאיר אומר בית אין לי בית, מן לרבות בני בים בני מרחצאות שובכין ומגדלין ובורח ושיחין ומעווח ואמלו שוחח חיל אשר בעיר, תרי בשוחח נחלקו ר' מאיר ור' יהודה וכללא אית לן דהלכה כר' יהודה, ולא עוד בירושלמי במגילה סקשה מזה על דין דסמך ונראה תוצה לה, ומתוך דקל שהקילו בקריאתה, ואם כן והו רק במקרא מגילה ולא בענין אחר, כי יש לומר דהיא הנתנת במקרא מגילה הדין הוא לחקל ואף שהיא מצות עשה מרברי קבלה, מכל שכן בעירוב.

ולתשוות את הנושאים שלא יקשה שום קושיא אף שנפרק את זה הקל ותומר ונאמר דאין במקרא מגילה לדין עירוב מכמה פעמים כאשר יעויין הוא כדאיתא הוא כדאיתא, יש לישב שאף להתיק בירושלמי דהוא ר' יהודה פבירא ליה דטוקף תומה ודין בתי עיר תומה דין אחר פרק טוקף לידה, וכאמת מביין שהן בתוך העיר המוקפת תומה הרי הן כהעיר לכל דבר, ורק לדין מכירת בית שדה לאו שם בית עליה וכשמה בעינן מגורת הכתוב, כמו דאמרינן למעשרות הנפוע בבית צריכא שוך כתיב כדאיתא בירושלמי פרק א' דעולה הלכה ב', הוא הדין היכא דכתיב בית אמרינן שדה אינה כבית, הא לענין מילי אחריתא ולא בעינן אלא שתהא מוקפת מחיצות ושתחשב לבית אף שדה בכלל. כי גם היא מפלה לבית ולחצר.

וראיה לדבר זה נראה בתוספתא עדכן פרק המשי, הגנות המודשות שבתומה ר' מאיר אומר תרי הן כבתי עיר תומה וחכמים אומרים תרי הן כשוחתי המודשות הן אילנות ובאילנות דידי בה אינשי סכתב רשי בעיחבין דף כג ומשום הכי אמרינן ולא מבטלי מחצנתא, ומכל סקום פליגי רבנן עליה דר' מאיר ואמרי דאינן נידונין בדין בתי עיר תומה ועל כרחך סכתבנן דכין שאין שם בית על זה, ורבנן

סוברים רבית דוקא אמר דהמנא ולא מה שנכלל במקף חומה, היינו שתומה סקיפתן.

הלל בית שאין בו ד' על ד' אין מערבין בו, היא ראינה נחשבת לדיה כדאיחא בירושלמי דמעשרות פרק ג' ובמסכה פרק א' הלכה א' אבל למחיצה החשב שפיר, וכמו כן חצר לכלי עלמא דין מחצות עליהן לענין שבת, ובכל זה לענין בתי ערי חומה בענין שלש בתים, וכן לשדה וננים לשבת מעילין שפיר, ולענין בתי ערי חומה גם כן בפלוגתא דר' מאיר ורבנן תליא מלתא ועל כרחך כדכתבנו.

וגרירנא לענין זה לפי שחלקנו בין גנה שבחצר לגנה בבקעה אפשר לומר דבאופן כזה סירי הג' דערכין, ושדה אינה נכללת היכא שהיא רק סמוכה לעיר, אבל אם נדונת כחצר או אף גנה בכלל, והוא דמתניתין דמעשרות פרק ג' סירי בחצר, ולכן יקשה עוד סנין לנו לומר בענין זה דסיירינן ביה, שאף סמך חשיב כבתוך העיר סכין שמקפות מחיצות. נראה דהרמב"ם דל בפרק י"ב משמטה ויזבל הלכה י"א פסק ברין בתי ערי חומה שאף שדות בכלל וזהו כר מאיר, וגם בננות של זרעים סירי מכתב כל שהוא לפנים מן החומה כגון הננות המרחצאות והשובכות הרי הוא כבתים וכו' אבל השדות שבתוך העיר הרי הן כדין השדות שחוץ לעיר, הרי דמחלק בין גנה לשדה, זה כדכתבנו, דגנה דין אחר לה ושדה דין אחר לה, ושדה אינה בית, כי לכאורה קשה כמאן פסק אם נאמר שננות הן מאילנות מרוע התוספתא הביא לשניהם ננות ופרדות ובתורהוהן פליגי ר"ם ורבנן והוא לא מביא אלא תרא, ועל כרחך דגנה של זרעים גם כן הדין כן, כי אם לא נאמר כן נמצא דלא פסק לא כחכמים ולא כר' מאיר, אלא דראי דתנא גנה ומכל שכן פודם, ובוה פוסק כר' מאיר אף שחכמים דהוא ר' יהודה פליגי עליו (וכענין בתוספות יר"ם במעשרות סוף פ"ג) ומטעם דסובר הרמב"ם כיון דהירושלמי מביא הך פלוגתא דערכין כפשטה רק בשחתי ולא הביא ננות ופרדות על הך דינא דמתניתין במעשרות פ"ג שמע מינה לחלק בין גנה לשדה. ולכן לכל המסקות אין מה להסתפק בה. ואין להשוות דין מקף דעירובין שהוא מתורת מחיצה לדין זה.

ועוד דהתם בבתי ערי חומה עדי כתיב וצריכין לעיין אם שדה בכלל עיר הן לדין זה. אבל שבת מדצות וצורות בעינן ושדה שבעיר לעיר נחשבת. ואורבא עירוב דרבנן ויש ללמד מרין הירושלמי שהבאנו לעיל מסבילה דהקלו בקריאתה כן הכא, ולכן על המחמיר עליו להביא ראיה כאשר בארנו ת"ל.

מחללי שבת ואינן מודין בעירוב.

דין זה נחלק לשתי מחלוקות א' בדין אם הרוב מחללי שבת ואינן מודין בעירוב. ב' בדין מחללי שבת.
 והנה בדין השני נתחיל, מחללי שבת הרי הם כמומר לעבודה וזה
 וסדאיתא בעירובין דף ע"א ובתולין דף ה' ואף במדי דרבנן
 כאשר כתבו התוספות שם וכן דעת האור והע סימן קכ"ט בפרק ר'
 בעירובין האף בתוספתא ואפשר שאף בכרמליה כי אין לחלק בזה (שכן
 מרברי הביח יסקי באופן העור סימן ס"ב שכתב רבוסן הזה שאינן נמסל
 אלא מרבריהם) אבל יש לעיין כל זה אינו אלא במחללי שבתה להבעים
 ולחאבון שאני מדיש להוכיח מטעמיהו דף ס"ג ע"ב דגם בעבודה וזה
 יש לחלק בין עובר לחאבון ובין להבעים, כמו כן במחללי שבת דעד
 דינא אינו להו. והן נראה מרברי הביח בסימן רס"ח בהלכות גרים, כגון
 זה לא שיהי' לומר דדיעו כפי כאשר כתב הרמב"ם דל בפרק ב' מעירובין,
 דהוקה אית לן לא שביק אינש התירא ואכל אסורא, וכל זמן ולא
 איתרעה תוקפו זאת בזה בתוקף כשר עומד, וכוונתו נאות לאופן ההיות,
 ומכיון דמירא לן דזכות נמור הוא לערב בעד חבירו סדאיתא בעירובין
 דף ס' וס"א ובירושלמי שם פרק ו', וכבא בתרא פרק א' ובתוספתא
 בעירובין פרק ה' לזאת שסדר אמשון לזכות לו, כי בוכי משל חבירו
 בפתו לחלל עלמא מהני ואף לטי שסקסד על עירובי, כאשר יעויין נא
 באורח חיים סימן שס"ו ומבואר מזה במקום אחר באורך, ומכל שכן
 בזכות מה דזכות נמור הוא מהני ואינו צריך אלא ידיעה מהו מדע
 יעויי'ש ובירושלמי שם, ומכל שכן בעיר. ולזאת אף כשאני לחאבון
 אלא להבעים מכיון דזכות נמור הוא מהני ולא צריכינן הסכמת, וארדבא
 מצד הדין כוסף על זה סדאיתא בתוספתא בבא מציעא פרק י"א
 ובירושלמי בבא בתרא ועירובין שם ואף שנאמר כוספין בבית דין
 סדאיתא בתוספתא בעירובין פרק ו', ולזה לא צריכין לחלק בין רוב
 מחללי שבת ובין סיעוט, כי בזה הסייעוט צריכין ויכולין לכוף את הרוב
 ואומרים סהלכה דזמתי' להא. דאיתא בפראה פרק ד' בחשעים והשעה
 שאומרים לבה תצדי אמר לחלק או לאורך גיטא, ואם כן יכולין לשכור רשות
 ולא צריכין להוקא אנששין ולומר דשוכרין רק עובר היהודים שומרי השבתות.
 ואינם כן תהו תדבר באם שוכרין רשות משר העיר והוא נותן להם
 רשות תהשתמשות בשכירות ליום השבת, ממה נפשך ובכל

עד אינן יכולן לאסור. (א) אינן גרועין הן מהנכרים והם אינן אוסרין סבלא אף הן אינן אוסרין. זה אם נאמר שהן לא נכללו, (ב) השכירות הזאת הוא נדר כפיה שכופין אותן ולא צריכין מעתה לשכור רשותן בפני עצמן, (ג) זכות נמור הוא ולא מהני אף אם עוקב רעות ולכן אין שאלה בזאת דשסיר מהני אף שאינן מדין בעירוב דדינן מדין הצדוקים, וביחוד איכא למיטר דעושין חוקה קודם שאוסרין הני שאינן מדין בעירוב. וכן דעת השבות יעקב ח"צ סימן כ"ט ודעת גנת ורדים הספרדי, בכלל נ' סימן כ"ב חלק אגרת חיים.

וזה בזה נכלל ולית דין צריך עיון ואינן אוסרין בכגון דא, וטורח למלפל אחר דין שכירות רשות משרה העיר כנהוג.

ז.

להנוקסים והמוזחים והמעררים אם זכרי משלו מעיל? ואם כופין? הרבה חילוקי דינים ודרכים שונים ישנן בדין זה. (א) אם אינם חסצים כלל לעשות מציאות, (ב) אם מציאות ישנן ואינם חסצים לערב, (ג) אם אינם מסכסכים להחזיר, (ד) אם אינם רוצים להשתתף ולעשות עירובי הצות יחד. (ה) אם מוכה מפתו מעיל, כי ספת של המחה החשש גדול לא כן במוכה מפתו של קערב לזה אף על כדו אם חשוב כרצונו די.

ולבאר את כל אלה נקדים בראש דברי הג' עירובין דף ס' ע"א והוא מורינא דהוה בשיבבוחיה דר' יהודה בר אושעיא, אמרי ליה אורי לן רשותך לא אורי להו, אתו לקמיה רב יהודה בר אושעיא אמרו ליה מהו למיגר מרביתו, לא הוא בדיה זכר אתו לקמיה דר' יהודה, אמר להו הכי אמר שמואל אשתו של אדם מערבת שלא מדעתו, מיתבי נשים שעירבו ונשתתפו שלא מדעת בעליהן אין עירובן ערב ואין שיתופן שיתוף? לא קשיא הא דאמר, הא דלא אמר (ובאמר לא בעינן דעתו כן פירש רש"י ור"ן) הכי נמי מסתברא דאם כן קשיא דשמואל ארשמואל, דאמר שמואל אתו מבני מבוי שרגיל להשתתף עם בני מבוי ולא נשתתף, בני המבוי נכנסין לתוך ביתו ונוטלין שיתופן בעל סתו, רגיל אין שאין רגיל לא שמע מינה. [וכן פירשו התוספות וחילקו בין אומר זה רגיל ובין אינו רגיל זה אינו אומר] לימא מסיע ליה מסין אהו לעשות לחי וקודה למבוי. שאני התם דליכא מציאות. ל"א מצד שאני. ורש"י פירש מורינא נכרי והגמרא מקשה סתמא דמשמע

הדרך שזה, ומכרזין אנו לומר דחילוק דין הוא אם שכירו, ולקטנו של
 ישראל יוכל לערב בשבילו או לא. ומדברי התוספות דף ע' ע"ב בדבור
 המתחיל יודע נראה דמסקא להו שכתבו ומהא דאמר לעיל אפילו
 שכירו ולקטנו נותן את עירובו אין ראיה לכאן, ולמא הני סלי בנכרי,
 אבל בישראל לא ובהו יובנו דבריהם שכתבו בדף ס' בדבור המתחיל
 אתו דאשתו אאשתו ניתא ליה לאתוי, יען בישראל לא מהני שכירו
 ולקטנו אלא אשתו. אבל מלבד דבגוף הדין אם מורחיק הוא נכרי או
 ישראל דרשי הל כתב נכרי וכן נראה מדעת התוספות דבנכרי קמיירי
 ש לומר דבישראל גם כן הדין כן הוא, ושאיני בישראל דנראה לומר
 שאף שכירו ולקטנו מהני, כי עירוב זכות נסוד היא שמחידין לו ללמל
 האפילו עומד הצוח לא מהני וכאשר נראה מפתמות התוספתא דבבא
 מציעא פרק י"א דטופסין וכן נראה סוף ס"א שזוכין לאדם שלא בפניו
 ואף ידעו לא צריך ומדאיתא בברכות דף ס"ב ע"ב בר וישי דאבוק וכן
 דעייין שם ברש"י, ולכן שכירו, ולקטנו תיהני שפיר, ושאיני דין נתינת
 רשות היכא שאין לו שום תועלת לעצמו, מהיכא שהתועלת גם לו
 בעשייתו טובה עם האחרים, ומה האמר דזה ניתא בסחמא דלא שמענו
 מסנו שום מתאה או תתני שפיר מצד זכיה דמוכין לו. לא כן היכא
 דשמענו בפירוש שאינו הפין ומחה, זה אינו, חדא דעומד תצוה לא
 מהני, שנית הא בכאן מצוה איכא ומשום מצוה נמר ומקני וכמו
 שכתבו התוספות בדף ס' ע"א בדבור המתחיל רב, ואף על גב שהתוספות
 לא כתבו אלא בעירובי התוספין שאין מערבין אלא לדבר מצוה, ולא כן
 משמע בעירובי הצרות, אבל זה נוסא מצוה היא במה שמציל את הבית
 מן האיסור וכדכתבו התוספות בעירובין דף ס"ו ע"א בדבור המתחיל
 יפה להתיר מלמל מותר, ולו ידא שהתוספות חילקו, דלא דמי למקח
 ומכר אלא כמרגת. אבל גם מהנה אסור בשבת ובפירוש פסק כן
 תרמב"ם להלכה בהלכות מכירה ואין להאריך פה, ועל כרחך דכין שאין
 זה אלא מדרבנן ותירו מפני המלמל וכדאמרין בכיצא בה בשבת דף
 י"ח ניגיה גר וקדחה אפקורי ספקר להו ובתוספות שם וביותר משום
 מצוה לשמוע דברי חכמים לא השיב זה לכפיה כאשר יש לעיין בבא
 בתרא דף ס"ז דף ס"ח ובערכין דף ס"א ובתוספות שם ובפירוש המשניות
 שם ובגישין פרק ט' ובנמרא בדף ס"ח ואף שאם נאמר דאונס הוא
 שאונסין אותו על ככה. אבל אין זה דומה לחלתו ויהיב שאין מתנתו
 מתנה, והתם מכין שאין מקבל חמורו תחת חסין זה, דומה לגולה
 ולא הקנה, דנמצא שהיה בהחסין הזה קנין בלי הקנאה ודבר המראה

שהבעלים הוציאו מרשותן וסלקו בעלותן מהדבר הזה, לא כן הכא שאין זה אלא סילוק רשות לבד ולא הקנאה, ולא עוד דהתם בחפץ שהיה כולו של בעלים, מה שאין כן כאן דהוא שותף ולאסור לאתרים אין בסמוך. ועוד דהתם אם המקבל לא ישיג את המתנה הואת אין להקונה תוב בעצמות החפץ מזה והיוק, כי אם בתורת רוח דדבר חדש, מה שאין כן הכא, דנוק יש לו אם לא יבטל את רשותו זה השני, דאין אפשרות מבלי זה לסלול לכן מבלי ספק אף באונס תתני דהכפיה היא שלא יזיק, ולזאת אף אתר מתני, תצרך עיין שכתבו התוספות דשכיר לקיפו של ישראל אינו מעיל, הלא דבר פשוט הכא שתועיל סכל הצדד, ועל כרחין יש לחלק דהילוק יש בין סילוק רשות לנתינת ספק ולהשתתף בעשיית המחיצות ותיקוני המבואות, וכן לנתינת פת לעירוב הצרות ושיתופי מבואות ונסצא דשלשה חילוקי דינים יש בזה: א) ביטול רשות והוא סילוק רשותא כדאיתא בעירובין דף ע"א ע"א לדעת בית הלל ב) להשתתף בתיקוני המחיצות והמבואות והו דאיתא בתוספתא בבא מציעא פרק י"א. ובירושלמי בבא בתרא פרק א' הלכה ה' ובגמרא בעירובין שהבאנו לעיל ובירושלמי עם פרק ד הלכה י"ג) פת לעירובי הצרות ושיתופי מבואות. וסילוק רשות כסתמא אמרין דאף שכירו לקיפו מהני דאין לך זכות גדול מזה, וסרין כפיה שלא יזיק אפשר להוציא ממנו, לא כן בעשיית המחיצות דצריכין לקתה כסף או בעינן כפיה בבית דין ובנתינת פת היכא דלא בעינן ביטולו ולא חיקנו או באם מוכה משלו בודאי מהני, לא כן כשאינו מוכה משלו תצרך נתינה או אשתו שפיר מערכת בסתמא, ולא כן כשמחה, וכדכתבו התוספות ברף פ' ע"א בדבור המתחיל רגיל עיין שם. ומתמסר להודי דין מודינא עם דין ראשתו של אדם מערכת שלא מרעתו כדאמר ר' לקיש משמיה דנבירא רבא וסני ר' חנינא, נשמע דאם אוסר על בני המבוי לא בעינן דעתיה דלאו כל כמיניה לאסור ומדמיק הנמרא להלן שהבאנו לעיל, דמשום דין כפיה קאחינן עלה דהך דינא, ולא דוקא אשתו והוא הדין שכירו ולקיפו וכדאיתא להראי בירושלמי דעירובין פרק ד הלכה ג' והוא עובדא בודי פחסי אחא קמי ר' שמאל ושרא סברין מימר אפילו שכירו ולקיסר, וכיין דהר דינא הוא הכי נמי בישראל לא דוקא באשתו אף באחר הדין כן. ומצינו מפורש יוצא בירושלמי סוף פרק ד דעירובין מעשה בכלה אחת שעירבה לחמותה בלא דעתה (ובגמרא איתא בגוסטא אתריחא מעשה בכלתו של ר' אושעיא ובא מעשה לפני ר' חייא ואמר ובא מעשה לפני ר' ישמעאל בר' יוסף ואתא עובדא קמי ר' ישמעאל

ובקש לאסור, אמר ליה ר' חייא כל מה שאתה יכול להקל בעירובין, הקל עכיל, ולפי כן אף בתמורתה וכלתו הרין כן. ובגמרא איתא משום דמטיל המותה היתה וזהו מטעם דאיתא בריף מ"ט ע"א המקפיד על עירובי ומכתב רש"י שם בדבור המתחיל צריך להודיע, וכדאמרינן בתרומה בפרק ד' דתרומות מינה ובידושלמי שם ובגמרא בבא מציעא כלך אצל ימות בתרומם שלא מדעת חבירו. והאור זרוע הביא מטעמא שמקפיד על עירובי בשם רבינו שמשון בר אבהו שאין לערב בבית בעל הבית ומדעתו ברבר שבניל הבית מקפיד עליו יעוין בסימן קס"ח פרק ו' מעירובין, ובפרק ו' סין קס"ב ע"יש. ולא קשה מדין ביטול רשות, היכא שאינו אוסר מהיכא שאוסר ואינו רוצה חילוק גדול יש בה.

וצד"כין אנתו לבאר דכלישנא דגמרא דבמחיצות יש לכפות ויש שתי גרסאות דאיכא מחיצות וזה גירסת התוספות וגירסת רש"י דליכא מחיצות כן הבהים ומחצרות למבוי אין לנו תקנה אבל בהמבוי נופא לסלול או כוסין. וזהו לגירסא, דליכא ולגירסא, דאיכא הוא החילוק כאשר כתבנו לעיל לכה כספא ולכה אוחו שידור או שיקנה אין לנו כה לכופו אבל להתיר לסלול זה יש לנו כה לכפותו, ולפי מטעמא זה ראייה לנו שחילוק בין סילוק רשות היכא דאוסר שלא יאסר על אחרים, ובין לקנות רשות או נתינת כסף. וכדי שלא יאסר לאחרים לא די שאין בכח בידו לאסור היכא שהרשות הוא שיך לשוחפות ויש להאחרים חלק בהרשות, כוסין אוחו להשתתף אף בנתינת כסף. וזהו לדעת רבינו חם ורבינו חננאל דגרסי, דאיכא ולהגירסא דגרסי דליכא מחיצות גם כן ראייה אליטתא איכא כאשר יובן לכל מעיין ברברנו אלה. ולזה בין להא גירסא, דאיכא ובין לפי גירסא, דליכא יצאה לנו ההוכחה דהיכא שאוסר היינו טמיה ודמטימעי מהגמרא וכן כתב רבינו חננאל או בני המבוי ונוסלין על כרתו והוא מתורת דין כפיה. ואף על פי שהוא בעל כרתו מכל מקום לית לן בה וכדכתבו התוספות בריף מ"ו ע"ב בריה ואין הבין ובעירובי חצירות אף על גב דאיכא נמי קצת תובה שמעריבין בפת שלו שלא מדעתו וכו', וצריך שיסתכל להן פתן אם ירצו לצאת וכו' ע"יש, הרי דבעירובי חצרות אף לקחת ממנו עירובי חצרות שהוא משום קנין או משום דירה אפשר בידן ומשום כפיה ועל כרחק משום שלא יאסר עליהן והיכא דאוסר לא בעינן דעת כלל. וכן דעת הריסביא ויל לדה פ' אשתו טל אדם מערבת לו שלא מדעתו. פירש והוא הרין שמשכרתי ולא הימא שלא מדעתו אלא אפילו בעל כרתו, והרי דלא בעינן דעת כלל ואפילו עומד צדו נדאה דמהני

כן דעת הריטב"א ולקמן יבואר מזה בארך ביאור דעת הריטב"א, במה שנראין כסתרי הר"י.

ובשאר לנו לבאר. לישנא אהרנא" ראינא במרא שלנו לישנא אהרנא מצד שאני ודעת הר"י דלא לגרום כלל, ודעת הגר"א בבית דין שאני ונראה דדעתו להלק בין כפיה בבית דין ובין כפיה סתמא, דכפיה בבית דין דהוא מטעם נזקי שכנים או אמרינן רכופין, אבל מנין לנו לעשות שלא על ידי כפיה בית דין ולזה השמיענו שמואל ור חנינא דלכל אהר יש רשות ואף שלא על ידי אשתו וכדעת הריטב"א, ולהתוספות מדעת אשתו. וביותר איכא לסימך להוציא סמך מסנו או אין רשות כי אם על ידי בית דין. אבל מדברי התוספות ברך מ"ו ע"ב בדבור המתחיל ואין חבין נראה שאף להוציא סמך מסנו כנן לקחת עירוב אף שקצת הוב הוא לו רשאי, ועל כרחך מטעם מויק, נראה לומר דביטול הוא מהורת דין הפקר כי סילוק רשות הוא ולהפקיד בעינין לזה בית דין שיוציאו מסנו את הלקו על ידי הפקר לסען שלא יאסר עליהן. ובפשוטות איכא לסימך, דמהך ברייתא הוה אמינא הוקא על ידי בית דין אבל שמואל ור חנינא אשמעינן שלא על ידי בית דין (תצרכין לעיין בתוספתא בפרק ה' מעירובין רמסמע דאף בשיתופי סבאות הדין כן). ובכתב יד בש"ס אק"ס ליחא להני תיבות כלל. ורק לפי הגירסא דנורסין כן יש לעיין.

ולפי זה ראינו כמדומה בס בית אפרים (ובשורת נ"ב מהדורא תניינא בחלק ח"ט סימן ל"ט) שצ"ש כצד סליחן מצודה שעשה כסין רשת על הסבוי הוה, והוה כשאוסר ומחה, ודמיא סמס להא דאינא ברך ח' מריכר עבד הני אחולי יעויין שם שהם מצהדות, והוא כשמהה ואין עצה אחרת או אמרינן רכופין אותו. ושמואל קא שמשע לן הויכא שאינו מודה.

ועתה כאשר ביארנו את דברי הנכרא אף שיש לי לרבר מזה הרבה ח"ל ובא בארך מזה במקום אחר, (ונאן כונתי רק לקצר ולהביא במה שנתק להלכה מפני הרואין שלא יאמרו שבהעלם עין היה מסנין יש לנו לבאר דברי הריטב"א שכתב בדין דמשנתנו ברך פ"א זכין לאדם שלא בפניו וד"ל: מירוש שלא בפניו שלא מדעתו וסיהו הני סלי בסתמא, אבל אם שמע תנוח מעיקרו לא זכה לו כדאינא להריא בפרק יש נחלין וכונתו להני דבבא בתרא ברך קל"ו ע"ב דאין חבין לאדם שלא מדעתו דלא יקשה להדברים שכתב לעיל דסערבין בעל כרחו ואף שלא מדעתו, כי חילוק יש בין בעל כרחו ובין מדעתו, רבעל כרחו הוא

בדעתו, ורק איננו מסכים, ושלא מדעתו מסמך שאינו יודע, הא אילו ידע אפשר שהסכים, ומכיון דבעל כרחו מהני מה יועיל עומד וצוח? נראה לומר דבעל כרחו גם כן מהני זה באם שידעין מעיקרא כי הוא מזה, ואין דעתו מסכמת או מערבין לו בעל כרחו כדאיתא בתוספתא בעירובין פרק ו' ובתוספתא בבא מציעא פרק י"א וכוספין אותו לעשות לזי וקורה וכדומה, אבל היכא שלא ידע מזה ואנו באין רק בתורה חזקה מסכמת נראה ליה או לא מהני באם שבא אחריו כן וצוח, כי היה זה כבוד קנין פעות שחשבנו שקונה לו וחפץ לקנות, ובאמת בא הצוח ואין דעתו נחה מהקנין הזה, ואם כן לא קשה כלל דזה אשר בעיניו בדין זה שידע הוא מסכמת הדין, ושניי וחלוסי נרמאות יש בשסין שונים אם נודסין שלא בסניו או שלא מדעתו או לא.

ואם שיש לבעל דין לחלוק והוא מהירושלמי בפרק ו' מעירובין הלכה ו' מה מדיע הלכה וכו' הנראה שלא בעיניו רצון מסמך אלא ידעת דעתו שידע מזה וכן כתבו התוספות בקדושין דף ס"ב ע"א מאמר ודעתו לא בעיניו שיתרצה יעו"ש, וכן נראה להוכיח מצידי נשים דגם בעל כרחו לפי דינא של הגמרא אפשר אבל שלא מדעתה אי אפשר ובעיניו שהדע שגם הוא, ובשלמא על דין כפיה לא קשה, וכפיה מדעת היא ומדכתבו התוספות בניסין דף ע"ה בריה סכלל ע"ש, ואם כן הא דאמרינן אפילו בעל כרחו הוא בדרך כפיה, אבל היכא שלא ידע כלל שאני, אבל מה נענו להם. וחלק יש בין אם אנתנו באין לזכותו או שלא לזכותו, היינו לחקן בשבילנו, לחקן בשביל המבור או אמרינן דכוספין אותו שלא יזיק ולא מהני מה שצוח, אבל לו לעצמו אם עומד וצוח שאינו חפץ לקנות אין בו כח לכפותו שיעשה קנין על כרחו, וכאשר יש להוכיח מהתוספות בדף פ' בדבור הכתחיל שאני יעו"ן שם. ולא עוד שאני היכא שידע מזה מהיכא שלא ידע כלל, ולבר סן דין התם בקנין העירוב בעומד וצוח וקצת חוב איכא כיון שלא מדעתו היה מהני.

ומהדברים האלה יצא לנו בדין זה לכאורה מכיון שעומדין וצוחין לא חיהו העירוב, ואולם כפי שחילקנו אף לדברי הרשב"א ויל דטבירא ליה דעומד וצוח מהני, והו רק במקום שלא ידע והדבר נעשה שלא מדעתו לא כן באם היה מדעתו וצוח מעיקרא, או אמרינן שאין בסבו לאסור, כי אפשר לו שלא יקנה אבל לשלא להזיק ליאסור לאתרים או שפיר יחליץ אנן לכפותו ולא מיבעיא לשיטת הרשב"א דטובר בוכות גמור אף בעומד וצוח לא מהני, ובדין זה וחילוקא דידן לכלי

עלמא איכא לאוקמי ולומר דסערבין וכופין אותה. ומסילא יצא לנו אור
 לדין אם אינם חפצים לעשות מתיצות וכמו כן אם אינם חפצים לערב
 דכופין אותם, שאין בכחם לאסור ולה שומעין שאומרים כהלכה. וכדאיהא
 בגמרא דידן בעירובין דף פ' ע"א ובירושלמי שם פרק ו' הלכה י' ובבא
 בתרא פרק א' הלכה ד' דכופין. ומטעם נזקי שכנים, ואם שהם שותפין
 אדעתא דהכי לא נשתתפו והשותפין יכולין להתציא וכותן שיהיו תחת
 ידן שלא יאסר עליהם. ונשתנה סדרן הקנה לו אף להסתלקן בין צווה
 וכדעת הריסב"א וכאשר הוכחנו.

ורק כזה נאמר דלו יהא שהן שותפין אבל שותף יכול לאסור את
 חלקו מטעם מהאה כי אפשר לו למנות, מטמא אמרינן
 ששותף מה שעשה עשוי, אבל אם מהה סחאתו סחאה, ואם כן בהדין
 עידובא גם כן הדין הוא כן בוסן שמתה אין סערבין על יד, וכאמרינן
 בכל מקום ונראה מפני זה דדעת הריסב"א הוא דלא מהני בצוות מטעם
 שותף ומסילא האחרים נאמרינן על ידי סחאתו זאת, לא כן דעת הריסב"א
 ולא כוננו בזאת ואין שייכות דברי הריסב"א לזה, ההתם לא מיידינן
 לאסור לאחרים, כי אם שתועיל ההקנאה הזאת לו שלא מדעתו אבל
 לאסור לאחרים לאו כל כמינה וכופין אותו, בין לערב בעל כרחו ובין
 לעשות לחי ותיקון אחר להתיר את הטלסול. ואת ביטול רשותו מה
 שנתיין כל סצדקאות ראת לן לטיעבר עברינן דכיון דסצר הדין הוא,
 ואף בעל כרחו גם כן יפה וסוכ הוא. ואין חילוק בין מתיצות לעירוב.
 ובשניהם בעל כרחו מהני, ואם ששותפין הן שפיר תהני עירוב השותף,
 וכדמשמע מעירובין דף ע"א ע"א ומירושלמי שם פרק ו' הלכה ה' [על
 הד' אלעזר בן הראי דמוקי הג' רבירה ואין ברירה] קאמר אמר
 ר' יוסי בי ר' בון ר' מאיר הו. אמר שאין מערבין לאדם שלא מדעתו
 ואיחא בתוספתא בפרק ר' טעמא שאין מערבין לאדם אלא מדעתו. לפי
 שאין רוצה שישתתפו עמו אחרים בחלקי ע"י. אבל אנן דפסקינן
 כרבי יהודא בדה פ"א ע"ב וכאשר פסקו הראשונים, לזאת אמרינן דשותף
 יכול לערב.

והוכחה וראיה לזה יש לנו מירושלמי דתרומות פרק ג' הלכה ג'
 השותפין שתרמו זה אחר זה רבי עקיבא אומר תרומת שניהם
 תרומה וחכמים אוסרים תרומת הראשון תרומה, ר' יוסי אומר אם תרם
 הראשון כשיעור תרומת הראשון תרומה, ואם לאו תרם הראשון כשיעור
 תרומת השני תרומה ברא בשלא דבר וכר ע"י. ומקי הירושלמי. במה
 אנן קיימינן, אם במסחין אף ר"ע מודה אם שאינן מסחין אף רבנן

מדיין, אלא כי אנן קיימן בסתם, ר' עקיבא אומר סתמן אינן סמחין
 ורבנן אומרין סתמן סמחין. ופירוש סתמן איתא ב' פירושי: הריש
 בספד דתרומוה והכסים בפרק ד' מתרומוה הלכה ה' דעתייהו מלשון
 מומחין ובקיאין, ודעה הגריא מלשון מהאה וכן דעה הפני משה שם
 והלכה איססקא בר יוסף ותרוסת הראשון תרוסה לכלי עלמא אך חלדי
 בהשיעור, אם כשיעור תרם או לא, ולכתחילה דעה בעינן כדאיתא בירושלמי
 דתרומוה פרק א' הלכה א' ובגישין דף נ"ב ובקדושין דף מ"א ובפרק
 ה' בגישין טמן להלכה טמן למעשר, או למעשה יעוייש. אבל את
 זה ראינן אנן דשותף יכול לתרום כמלא יכול לערב, ורק במסחה אם
 נאמר שהיא מלשון הקפדה הוא כמקפד על עירובו דאיתא בעירובין
 דף מ"ס שאין עירובו עירוב וזה בשל, הא בשל הבירו לית לן בה,
 ונראה נא בשותף שתרום מיליו על הכר של שותפו דאו אמרין
 בודאי דתרוסת הראשון תרוסה ולא תליא ברין שיעור, ואף ברין שיעור
 הוא כסום דבהרומה בעינן שליחות והשותף כשליח מהבירו דמי, אבל
 בעירובי חצרות ולא צריכין שליחות אלא קנין חידה בערבין לו שלא
 מדעתו, ונראה נא במסחין ר' עקיבא מודה לרבנן תרוסה הראשון תרוסה
 ולא תרוסת השני והשני גם כן סמחה ומקפד ועל כרחך רבין דהראשון
 עושה לחקן את הכר ובלעדי זאת אי אפשר לו לחקן לא משנחין על
 מהארו הקפדתו של השני, וזהו דשקל וסרי הירושלמי, מה כשיעור
 תורה או כשיעור חברי וכו' זה לחקן את הכר, והוא הדין הכא דלחקן
 את הסלסול אין מהארו מהאה, ואם שנאמר במסחין מומחין מכל טמן
 הכא רבין דהראשון הוא מומחה לאותו דבר כמו השני, אמרין דמעשה
 הראשונה חלה ואין אנו צריכין למעשיו של שני כי אין מקום לחל,
 וכמו כן לא מהני אף שבא ואמר איני חפץ בזה, כי זכות נמור הוא,
 ואף שעשה מעשה אחרי כן המוכחת שאינו נוח במעשה שעשה הראשון
 לא אשנחין בזה וכיון שלא דבר בסתמא והראשון ברשות עשה, כן
 בעירוב נמי הדין כן סכין ששניהם מומחין זה כמו זה הראשון שעשה
 כדן עשה, ואם שניהם עירבו בזה אחר זה עירוב של ראשון הוא עירוב
 ורק באם יש מקום לחל מעשיו של שני או חל, ואם השני אינו
 חפץ או הדין כופין כי בעירוב לאו מדין שליחות בא, וכן מדין חיובי
 וקנין כי אם מצד זכיה שלמי הירושלמי בפרק ד' כמעשר שני הלכה
 ג' ובעירובין פרק ד' הלכה ד' אין לה שייכות לשליחות. ובכל אופן דין
 שליחות לא נאמר בזה, כי אין זה חיובי אלא רצוני, ואינו צריך לעשות
 דין, כי אם חיקן ועצה והתר לסלסל, בודאי שתהני זה דעה ג' דפסקין

כר יהודה ולא בעינן דעתו ואף שותף יכול לערב כי הלכה כחכמים
 דפליגי על ר' מאיר דצריך דעתו, הם סוברים אף שלא מדעתו.
 מכל אלה מוצאין אנן פתרון להלוקה הראשונה והשניה והשלישית,
 לדין א' כשאינם רוצים לעשות סחירות כופין ב' אם הסר דק
 העידוב ואינם הפצים לערב מערבין משלהם שלא מרצונם, ורק „דעת”
 הוא נפקא מינה לו לעצמו, ג' אם אינם מסכימים להחיות סכיון
 שהראשון עשה כדן לית לן בה אין לנו להשיג על השני ואדרבא
 בזה כופין, מכיון שעל פי הדין הוא.

והרחבת ביאור יש לנו למצוא לפתרון תבירים האלה מהירושלמי
 דעירובין פרק ו' הלכה י' ומבבא בתרא פרק א' הלכה ד'
 „ר' יצחק בן חקלא בשם ר' יודן נסייא מערבין לאדם על כורחו ותני
 כן כופין בני סבוי זה לזה לעשות להם לחי וקורה והתני הרי שאמרו
 לו לערב ולא עירב סמאן, היה סמאן כופין אותו? אמר ר' יודן שהניחא
 דר' מאיר [דין החילוק בין סמאן לשיאנו סמאן ובסמאן סבירא ליה
 לר'ס דאין כופין] אמר ר' יוסה בי ר' בון תפתר בדברי הכל שהיה
 צדוק, [ולזה בעינן שכירות ומכיון דשכירות רשות אין כאן וביטול לא
 מהני משום הכי אין כופין] אבל היכא הווא מדה בעידוב או הדין
 דכופין] והתני השוכה ולא עירב בין שונג ובין סוד הרי זה אוסר דברי
 ר' מאיר, ר' יודן אוסר סוד אוסר שונג אינו אוסר, סוד אוסר מעדבין
 לו על כרחו [הוא כופין על זה ואף שלא מדעתו מערבין] אלא משום
 קנס, מעתה הוא אוסר ותבירו מותר סמאן שיכולין לערב ולא עירב
 קונסין אותו [על שלא כפי אותו מאתמול] ולפי זה במקום שאין יכולין
 לכופו מאתמול ואין כח בידם, ומסצו לכפותו ואך אין באפשרותן או
 אמרינן ולא שייך לקונסין אלא הוא אוסר והם מותרין, ומסלא יודעין
 אנן הני תרתי באם שהוא מדה בעירוב כופין אותו, ואם אי אפשר
 לכפותו בפועל וברצונם לכפות מכיון שעל פי הדין הוא רכופין אין
 קונסין להם, כי הם לא פשעו בזה, וזהו לפי גירסת הירושלמי דעירובין
 פתרון מצאני דעל פי הדין שכופין ואין קונסין וכול לעב אף כשנותה,
 כי זה טעמו של ר' מאיר דסובר שאין מערבין לאדם שלא מדעתו,
 „לא בעי בר נש ייעול תבריא לביהיה בר מדעתו ור' יהודא לא סיל
 כן ואנן דפסקין כר יהודה מצי לערב שלא מדעתו דוכות נסוד הוא
 דכל עיקר „דלית הרא זכר אלא משום זה.”

ונשמע מה דזה הוא בביתו ובהצירו דאין זה זכות נסוד משום ולא
 בעי בר נש ייעול תבריא לביתו בר מדעתיה אבל בעד שאין

שיך לומר המעם הזה' אף לר' מאיר זכות נמור יש ומערכין לו שלא
 טרעו ועל כדו, ואף אם סמאן לא מהני כאשר כתבנו לעיל, כיון
 שהוא מדה בעירוב והוא יושב בהעיר ומצד הדין רטופין ואף מכיון
 שאין אמצעים כאלה בוסן הזה לכמות אותו ולא שייכי בני העיר
 לסקסדו או שפיר מותרין, ויודעין אגן שהם מותרין לכלי עלמא
 לסלמל, ואותו כוסין ואף שאינם מסכימים, מכיון שעל פי הדין מותר
 ועירוב כשר הגבו סין וכזה מותרין לסלמל וברור היא היל'.

ונוסחתי הירושלמי דבבא בתרא פרק א' בסגנון אחר: ר' יוחנן בשם
 ר' לעזר בי ר' שמעון פי שאינו רוצה לערב נכנסין לביתו
 ומערכין לו בעל כדו. והא תני והוא אינו רוצה לערב אינו סמאן
 נכנסין לביתו ומערכין לו בעל כדו. מפני שאין סמאן אבל אם היה
 סמאן לא הגי כן כוסין הן בני המבוי זה את זה לעשות להן לחי
 וקורה למבוי אמר ר' יוסי בי ר' בון לא שאינו רוצה לערב אלא מנפש
 ביטא לא בעי מערבא. וזה משום נוקי טכנים כדעריב ותני להאי דינא
 בהדי שארי דיני דאמרינן רכוסין זה את זה, וגם רבי דל כתב בדף
 פי ערב הא דליכא משום דמבוי מגולה הוא ואינו נוח לשמרו הלכך
 כוסין אותו. אבל להתיר בסלמל לעולם אימא לך דבעינן דעת' עיב.
 ואף שאין הרברים האלה מוכרעים וכאשר כתבו התוספתא שם ר'ה
 שאני. וביותר יש להקשות ממשמח דברי התוספתא בבא מציעא
 פרק י"א דאיהא כוסין בני חצר לעשות לחי וקורה למבוי דדוקא לחי
 וקורה הוא רטופין זה את זה ואף יחיד כופה לרבים מרקתני בלשון
 זה את זה, הא דלתות אינן כוסין זה את זה ואף אם רבים הן
 כדאיתא שם בהלכה פי סי' שיש לו פתח במבוי אין בני מבוי כוסין
 אותו לעשות היטנו דלת למבוי שיחל לומר רצוני שאכנס בתבילתי על
 פתחי, ויכול לטעון פענה זאת. ואם משום שמירה מדוע לא יכפו אותו
 לעשות דלתות?

ואפילו אם נתרין דלתות למבוי יכולין לכופו במי שאינו מרוצה
 לעשות ומסעם שמירה, ומתוספתא הזאת דאפשר לאוקמי
 בלח על פתח הצירו או ביתו הפתוחים למבוי דמסעם שמירה אין
 כאן ומסעם ראה אין כאן, דבלא זה במבוי, אוושי אינשי, שהרבה
 בני אדם יצאין ונכנסין, ורק שאינן רוצין שתהיה פתחו פתוחה תמיד
 משום זה אין כוסין אותו במענה שאין יכול לכנס בתבילתי על כחפו
 ואין קושיא על רשי דל מתוספתא הזאת, ובאמת משום שמירה

מלכך דהרבר הזה בפשטן לשון התוספתא שכתוב שם, היסנו דלת למבוי רשמשע להמבוי בעצמו, יש לדייק ראצל בני החצר כתוב בתוספתא שם מי שהיה לו בית בחצר אחרת, בני חצר אחרת משעבדין אהו לעשות עמהן דלת נגר ומנקול וכו' והוא משום שמירה ולמבוי לא הוזכר זה, דמשמע שלדלת למבוי בעצמו אינן יכולין לכופו, ורק לחי או קורה הוא דכופין משום נזק, ואף שאינו נזק בטמונו בפועל, כי אם מניעת השתמשות זה גם כן מצוה נקראת משום אל תמנע טוב מבעליו ולזה השמיענו התוספתא בלשון יחיד, דאף יחיד שתובע לעשות לחי וקורה למבוי ורבים אינן רוצין. גם כן הדין עמן, ובהו נבין את דברי התוספתא בפרק ה' דין י' מעירובין, מצוה על כל אדם לבטל רשות, אם היה אדם גדול הרשות בידו, שכונתה להשמיענו באם שהרבים תובעין סחוד. ואף שאינן תובעין סמונו, הדין המצוה על כל אחד לבטל רשות, והוא הדין ליחיד שתובע את הרבים גם כן מצוה הוא לבטל ומדויק הלשון ששנאה על כל אדם, והדין כן אף אם רבים המבטלים צריכין לבטל כדי שלא לאסור, ואם אדם גדול הוא שהרבר לבויון יחשב, יען כי הוא יעמוד באיסור מלשול לאהרים יהיו מתרין, הרשות בידו יכולים לבטל הרבים ולמסור רשותם לו. ואפילו נפרש פירוש אחר בהתוספתא ולא נגרים חיבת, כלי' אלא, על אדם ונאמר דהתוספתא חידשה לנו דין. והיכא דהרבים תובעין את היחיד לבטל הרשות, או הדין יחיד צריך לבטל. כי בכל אופן הכא אסור מלטלול. ורק טובה עושה שחבריו יטללו, וזה נהנה וזה לא הפסיד, אכן אם הרבים שלא ביטלו, אין להם לבטל ליחיד, רק אם היה אדם גדול או הרשות בידו שלא לבטל, וחבירו יבטל לו, לא יקשה דמכל מקום רוצין אנהנו דמצוה איכא ומשמע מצוה כופין זה את זה לעשות לחי וקורה למבוי. והוא משום מצוה, אל תמנע טוב מבעליו והבפיה הכא משום זה נהנה וזה לא חסר, ובעל כורחו מערבין לו כדי שלא יאסור לאתרים. ואמת דהרבר שדעת בעינן אבל רצון לא בעינן. ומרן דעת לא דבר ולא הוזכר הירושלמי רק מצוה ומבעל כורחו משום כפיד, כי על פי דין מוטל עליו לערב משום מצוה, ודין נזקי שכנים נע בזה.

ובדברי בתוספתא הזאת דעירובין נראה לומר אנב אורתא לאותו ענין, אם אדם גדול הרשות בידו פירשנו שלא לבטל הרשות בידו, ואף שרבים הם שעירבו, ומשום כבוד תא ולכן אם רוצה לבטל מבטל להם ואם אינו רוצה לא נכפנו, מדוע? אם אינו רוצה לבטל, הרשות בידו לבלי לבטל, הלא גם עליו המצוה הזאת איכא אל

חמגע טוב מבעליו, ומדוע לא נכפנו להתיר סלסול לאחרים, ואם מירי שדיה אדם גדול ידע את הדין ולפי דעתו על פי דין לא נתקן. למה תנו התוספתא, הרשות בידו כדתי אצל בני חצר ששכח אהר מהן ולא עירב, עליו לבטל רשות, ואם היה בית האכל או בית המשתה ורצו לבטל רשותו הרשות בידו, ומשכע משום שעושיין מצוה יש להן הרשות לבטל רשות החצר. הא אם הרבים אינם עושים מצוה אין להם לעבוד על מדתם, מפני שהוא פשע ששכח ולא עירב עמהם, והמושע צריך לבטל, כן הוא הדין, באם היה אדם גדול ששכח ולא עירב, ואמרין הרשות בידו אם תפין לעבור על המדה, ואם על פי דין הוא או לא שייך לעבור על המדה, ואם על פי חומרא מאן דהוא, אבל מצד הדין הדיקון נכון ויפה הוא, משום זה הרשות בידו לעבור על המדה, ולבטל להם את רשותו, זה לא יתכן, דבאופן כזה לא השמיענו התוספתא, שאם נאמר כן הוה לה להתוספתא לטונה בלשון אחר ובישפה אחרת, ולא הוה לה לככליניהו בהדי דין הקדם דמערבין בבית ישן. אם היה שם רבו או אדם גדול וכי הרשות בידו, דמישמע שרשות לו לעשות כרצונו וכן בתר האי דינא דביטול הנא דינא דאנשי חצר דעושיין מצוה ורשות בידן לעשות כהפעם וכרצונם, מדוע נאמר בדין הוה רשות בידו? ועל כרחק בהפין להחמיר על עצמו, וזה אינו דומה להקן. ורק משום כבודו של הכס אמרין דרבים יכולים לבטל לו, ואין זה פושע דאיכא לטימר שמעתהא משכחו ומפני זה שכח מלערב עמהם, ואינו חייב בדבר, לכן אף שהוא יחיד והם הרבים אפשר להם לבטל רשותם לו, הא מדין ביטול מעצמו לא קמייר. ואף היחיד יכול לכק לרבים משום דמענתו כהלכה ולזה שומעין כדאיתא בירושלמי דפאה פרק ד' הלכה א' יערייש, ובפרס במקום דאיכא לסחיש לשמא יבוא לידי חלול שבת דאו מצוה איכא בביטולן של רבים את רשותן. ולא עוד שאף במסכת גפנו ע"ג תבואתו אמרין בירושלמי פ"ו וביבמות פ"ג דאוסר ופלותתא ונוק סמ"ש ישנו בדבר.

ולפי ארחן נבאר נא מעם את דברי הירושלמי דעירובין פרק א' הלכה א' ר' יוחנן ור' לקיש הוון שרין בשקקא ד"ר יצחק. [ומבוי עקום היתה] ר' לקיש סלסול מדעתיה [נתהן להי או קורה ומתהן] ר' יוחנן לא אסר ולא סלסול א"ר יוחנן הנידו לבני מבוי שיהיו שונגין ולא יהיו מודיקן [והוה משום דר' יוחנן סובר להי וקורה מיכן תצודה הפתח מיכן ומשום תומרא הוא ולא סלסול, ואפיטר ילדעת ר' יוחנן הדין כן כי עקום דינו כמסולש ולכן לא אסר כאוכה וגם לא אסר] מה: סלסול?

לא טילטל? אין חימר לא טילטל יואסער לבני הכבוי [נדלא ביטל רשותו] ר' יוחנן ביטל רשותו [אף על גב דלדידיה אסוד ואפשר שמצד הדין או אף אינו אלא מחומרא בעלמא מכיון דהם יטלטלו ביטל להם את רשותו] ולפי זה נשמע מינה חרתי: א) שאף דאדם גדול פליג על הדין, מכל מקום ביטל את רשותו לבלי לאסור עליהן. ב) משום מצוה דאל תמנע טוב, דלדידיה אין נפקא מינה דביטול לרשות; ובלא ביטול, שהוא החמור על עצמו וכדי שלא יבא לדידי אסור ביטל להם את רשותו אף שאינו לפי כבודו. הנראה כמפל להם העביר על המדה דעשה מצוה בזה, שלא באו לדידי הילול שבת.

ועיון צריך אם שייך בזה כפיה או לא באדם גדול דאמרנו לעיל בכונן דא טופיג, נראה לחלק לכאורה דהויא יתהא לא ביטל מצד הדין או לא שייך כופין אלא בראיות עד שהאחד יסכים לחבירו ויודה לו ואם כך שלא ביטל, ולא מצד הדין או שפיר שייך דין כפיה באם אינו רוצה, ובוה אחא שפיר אסר ר' אחא קפ ר' לקיש לר' יוחנן וטלטל [ולפי פשיטת בראיות כפאו לר' יוחנן עד שהודה לו לריש לקיש כי אין לומר שכפאו בעל כרחו לטלטל, דיקשה בה חרתי, הדרא' היא ר' יוחנן סובר שאסור לטלטל במבוי הזה, כי לא נתקן כתקונו; והוא מצריך לחי וקורה מצד אהר וצורה הפתח מצד השני, ובהסבר לא רק או לחי או קורה ואיך שייך בזה דין כפיה? והשנית" דסאי היה צריך לו לר' לקיש לכפות את ר' יוחנן לטלטל, הלא אין בזה נפקא מינה והילוקא לאנשי הכבוי בטלמל, אם ר' יוחנן יטלטל או לא יטלטל והעיקר הוא שלא יאסר עליהם ומכיון שביטל את רשותו להם די וסותרין לטלטל, ועל כרחיך דכפאו הוא בראיות עד שר' יוחנן הודה לדברי ריש לקיש בזה.

ומפתנב הוה נשמע דר' אחא לא בא לחלוק על האי דקאמר סתמא הירושלמי דר' יוחנן ביטל להם רשותם, דלביטול רשות אף בלא כפיה דברים עשה משום מצוה שלא יאסרו בני הכבוי ויבוא להתנאה שבת בהצר שאינה מעורבת, ואם הוא פליג אינו אלא רבנן, ואם לא יבטל יעברו על דרבנן, שיטלטלו בהצר שאינה מעורבת זה לכלי עלמא אסור, מה שאין כאן אם יבטל, האיסור אינו אלא לפי דעתו וסברתו, אבל יש להם על מי שיסמכו. דתקן כרין וכדת למאן דסבר כן.

ובחלתור לדין כפיה נמצא דכופין ואין חילוק בין אדם גדול, ובין אינו גדול כי הוא צריך לבטל אף בכקום שלפי דעתו אינו עשוי כתקונו משום

דיש להם על מי שיסמכו, ועוד שלא יבואו ליד אימור טילטול האסור
 לכל עלמא, ומסוב לומר בזה הלכה כמי שהוא סיקל בעירוב. וכל זה
 הוא המעם שאמרה התוספתא דמצוה לכלל, והירושלמי דבבא בתרא
 לא סירי מדין ביטל אלא מדין שאינו רוצה לערב שבאין בני אדם
 ומערבין לו בעל כרחו, והוא גם כן נדר כפיה על ביטל רשותו ומשום
 נוק. ודומה לכוסין בני המבוי זה את זה לעשות להם לחי וקורה למבוי
 וסאיתא בירושלמי שם ולא מדין שמירה אחינן עלה כדעת רס"י דל,
 אלא מדין מצוה ותיקן וכמו כוסין זה את זה לבנות להן בית הכנסת
 הנשנה בתוספתא בבא מציעא פרק י"א, דכין והן שוחטין בעיה,
 יכולין לכפות זה את זה, אם האחד מעכב על האחרים, או אלו מעכבין
 על אלו. וכדעת מהר"ם טיגין שאף חיד לרבים יכול לכפות. כי זה
 נגע בדין אין אדם חובש דבר שאינו שלו בירושלמי כלאים פ"ה.
 ורק צריכין אנו להבין את דברי הירושלמי שכתב, אינו רוצה לערב
 אינו מסאן נכנסין לביתו ומערבין לו על כרחו. הא מסאן לא?
 ותני כוסין וכו' מוכרחין אני לומר הפירוש הירושלמי כן הוא: דיש
 גפילה בעל כרחו, יש, כפיה בבית דין (כי כוסין נראה בבית דין
 סאיתא בירושלמי דיבמות פרק ט' הלכה שפענו שמוציא שמענו
 שנוסין מה בין מוציא ומה בין כוסין ובתוספות ביבמות דף ס"ד
 דבור המתחיל יוציא ובכתובות דף ע"א רבד המתחיל יוצא ובירושלמי
 דכתובות פרק י"א, חאף שמציעו דכפיה אינו אלא בדברים כמו שנוסין
 על הצדקה יעוין בכתובות דף ס"ט ובתולין דף ק"י ובתוספתא שם
 ובירושלמי בבא בתרא פרק ה' ובתוספתא בבא בתרא דף ח' ע"ב דבור
 המתחיל אכפיה ואיכא לסימר דמפני זה ק"ר לקיש לר' יוחנן גם כן
 בדברים, אבל יש להלק בזה מדין נוק, והתם בצדקה מצוה שסתן
 שכרה בצדה) ובעל כרחו נכנסין הן בעצמן. וכפיה בית דין דוקא בית
 דין יש להן רשות לכפות, הא מעצמן אינן יכולין והוה בתביעה והוה
 שמתלק הירושלמי בין, מי שאינו רוצה לערב ואינו מסאן דאו נכנסין
 ונוסלין סבנו בעל כרחו, הא מסאן אינן יכולין לעשות מעצמן בעל
 כרחו לכנס ול'טול, אלא לזה בעינן כפיה בבית דין (ואפשר דתיבת
 ,לא' קאי על משה ותני כן, הא מסאן? לא תני כן כוסין. והכי
 פירושא אם אינו מסאן או נוסלין, אבל אם מסאן או כפיה על ידי
 בית דין. וזה דתוק קצת יש לישב) אכר ר' יוסי בי ר' בין (פעמא
 מדוע נחלק בין מסאן לאינו מסאן בין נכנסין מעצמן ובין כפיה בבית
 דין דמסאן לא שאינו רוצה לערב [בזה דין נכנסין בעל כרחו] או שאינו

מדה בעירוב בזה לא מהני כלל] ואפשר שכפיה בית רין מהני משום שכיין שנתן כסף לחקן את המבוי בלחי וקורה הם עושים בזה חזקה עד שאמר עליהם על בני המבוי אלא מגפשו בישא לא בעי מערבא [דאינו מסכים כדי שלא ימלטו הם בני המבוי ומפני זה כופין דהאי דמסמן הוא משום שבכונה עושה כן ודעתו ונפישו נפש בישא ולזה כופין. ואין לומר מסעם הקפדה ובגדר המספד על עירובו איברא דרשי דיל סובר כן הוא להריא בשולחן ערוך אורח חיים סימן שס"ו, אבל הר"ף הרמב"ם לא הביאו להך דינא כלל ועל כרחיך מכיון דר' חנינא מליג על שמואל הלכה כדברי המיסקל בעירוב לכן לא הביאו כדעת הרד"ה בהסאור להריא שעירובו עירוב וספר העתים הביאו בסמן קיד לשנים. והירושלמי לא הביא אלא את הר"ן דתולק את עירובו אבל המספד על עירובו זה לא מביא ואדרבא סבר כדעת ר' מאיר דמשום הכי סובר שאין מערבין לאדם אלא מדעתו ואף רוכוח הוא לו זכין לאדם שלא בפניו. דלית הר"א זכין, לא בעי בר נש ייעול תבריא בנו בייחיה בר מדעתיה וזה ענין אהר ולא בקפידה על העירוב.

[ואפילו] נפרש פירושו אחר בירושלמי דבבא בתרא שהבאנו ונאמר „הא מסלן לא? ותני כן כופין וכו' [בלשון קשיא ובתסוה ועל זה סתרין] „אמר ר' יוסי בי ר' בון לא שאינו רוצה לערב, אלא מגפשו בישא לא בעי מערבא" [דהוא סובר שהשני הוא נפש בישא ואינו רוצה להשתתף עמו ועל זה כופין והא דאמרינן היה מסמן לא הוא כשאינו מדה בעירוב, וזהו לא כאשר כתבנו לעיל דהוא נפש בישא. אלא הוא סובר איפכא מסתברא על השני כן אין לומר כן דהלשון דחוק ואף אם ניישב ונקים כן כאשר פירשנו, מכל מקום יצאנו לנו שפיר הדין דכופין בכל גווי משום רסצוה איכא, ואף אם יש איוה סברא להחמיר נמי דין כפיה יש כאן וכמו כן היכא דאיכא לסימך דעושה כן מסעם להכעיס יש לנו ראיא אלימחא מירושלמי הוה דמעדיכן בעל כרחו וביטול רשות אף שאין זה אלא דברים בעלמא יש לכפותו אם לא עשה מדעתו.

אולם על ביטול רשות יש לו להווד, דכמו שביטל ברברים כן יכול להווד דאמרינן בעירובין דף ס"ג בצרוקי בפלוגתא דר' יהודא ור' מאיר, ויעזיין בירושלמי שם פרק ו' הלכה ב' ר' מאיר אומר מבטל רשותו וחרו בו, רבנן אמרין מבטל רשותו ואינו חוזר ואם כן מה מעיל הכפיה במה שכופין אותו לעשות לחי וקורה, הלא צריכין להשוש שמא יחזור בו, ויאמר עליהן, ואפשר מסעם זה אומר הירושלמי בבבא בתרא

היה מסאן לא" דמות הירושלמי שאינו מודה בעירוב וכיון שאינו מודה בעירוב הישינן דאמר ומשום הכי מקשה הירושלמי מרין כופין? ועראה לומר דהנה נכון הרבר ריש לחשוש בזה וכאשר הואן אנן בירושלמי דעירובין פרק א' הלכה א' בעובדא דר' יוחנן ור' לקיש אמר ר' מתניה ואות מה מעמא דר' מאיר עשו אותו כשונג אצל סויד מה מעמא דרבנן מכיון שחשודין הן לסלסל כמסודין הן אמרין ליה אין כיני יעשה שונאין של ר' יוחנן כצדוקי אצל בני המבוי ויאמר לבני המבוי אמר ר' יוסי בי ר' בון צדוקי חשוד לסלסלן וכר מה אית לך. דר' מתניה סובר דהן אליבא דר' מאיר והן אליבא דרבנן איסא למיחש שמא יאמר עליהן, ואך רבי יוסי בי ר' בון סובר דר' יוחנן לא יעשה כן מפני שהוא הפין בתקנתן ולא יחזור בו, ואף שהפירוש הזה סובל דוחק גדול, ככל מקום פשטות דברי הירושלמי נראה כן וכן פ' הקרבן עדה, איברא יש לומר פ' אחר שר' מתניה מביא ראיה על הסלסל, ועל זה אמר ר' יוסי בי ר' בון לא אפיטר לומר כן וכי הם ושלום ר' יוחנן חשוד הוא לסלסל ולחזור. אלא אף בביטל בעלמא סני, ור' יוחנן לא סלסל, אלא ביטל לבד ובוה סני, ואם שגם זה קשה והפני משה פ' כן אבל יש לדייק בלשנא דהירושלמי יש פ' אחר דר' מתניה קאי על הא דר' אהא דסלסל ועל זה מקשה היאך כף אותו ר' לקיש לסלסל מכיון דר' יוחנן לדעתו לא נהקן המבוי בתקנתו, ואם כן במה שסלסל נמצא דהוור מביטולו, ועל זה אמרין ליה [בני הישיבה] אין כיני יעשה וכו' דלפי דעתך אף דרבנן הסוברם דאינו יכול לחזור בו זה בשונג אבל בסויד ואך שיך לומר כן על ר' יוחנן ובזותר אך סלסל ריש לקיש, ועל כרחק דביטל רשותו עשה כדן וזה לאו כשום שרצה לחזור בו, ולזה בא ר' יוסי בי ר' בון מכיון שכן גם ביטל רשות לבד וסני, ועל כל פנים הואן אנן רביטול רשות סני ורק יש לחשוד שמא יחזור בו, לכן אמר לן כופין לוי לעשות לחי וקורה דדומה להא דאיחא בירושלמי בעירובין פרק ו' הלכה ב' דר' מדה שזכו במבוי תחלה שאינו יכול לחזור בו, והרי כוכי במבוי תחלה שאינו יכול לחזור בו. והנה נונת הרמב"ם שכתב בפרק ה' מעירובין הלכה ב' אהר מבני מבוי שאינו רוצה להשתתף כלל [מאיזה מעם שיהיה] כופין אותו להשתתף עמהן, ודין כופין לעשות לחי וקורה כתב בהלכות שכנים הלכה י"ב ועייין בשלחן ערוך הלך אורה היים סימן שס"ו שסבואר מזה בהרבה אופנים וכתוב להריא כפיה בבית דין. וזה כאשר הוכחנו. ובבמה דברם אמורים בעירב סלסל מי שאינו רוצה לערב, אבל אם עירב סלסל בני המבוי או משל בני החצר או מהני בלי שום

ספק וכדיש להוכיח מקדושין דף ס"ב במחלוקת הארץ על הגרל ויעוין בגדרים דף ל"ו בחורם משלו על של חבירו: ובכורות דף י"א בפרה ס"ח של חבירו ובירושלמי בפ"א תרומות הלכה א' ותמצא דזכות גמור מהני. ובמשלו משל עצמו אין צורך לשאול. ואף במצוה דרמיא עלה קרקפתא דגברא, ועל כרחך משום להקן מהני שפיר. וביותר בקדושין דאף על גב דהתם איכא למימר דאיכא דניחא להו בהר ואיכא דניחא להו בבקעה, כיון דזכות גמור הוא לית לן בה, הכא נמי מכיון דזכות גמור הוא לית לן בה, ובשלמא בשל שוחפין לפירוש הגר"א דמסמחין לשון סתאה איכא למימר דכיון שיש לו חלק בנהגה ולחבירו לא זייק או דעת ר' עקיבה דאף תרומת השני תרומה, דעת ר' יוסי כיון דתרם כשיעור תורה אין חבירו יכול למחות במה שעשה הראשון כי הראשון לא חקן אלא את הכרי בחסה אחת כדינה תרומת הראשון תרומה, ואם כן כשתרם כשיעור אין השותף השני יכול למחות, דיכול הראשון לומר דאנכי לא עשיתי מאוסה, ורק הפצתי להקן את הכרי שיהיה סתוקן ואם כן אף בעירוב כן אף משל שוחפו ואף משל חבירו יכול ליטול בעל כרתו, דיכול לומר אני חפץ רק להקן את הסלגול, ואף כשנאמר כשיעור הברים יכול למחות מפני הקפדה בדרך שוחפין המקפדין זה על זה וכדאיתא בגדרים דף ס"ז כל זה היכא דבא לקחת משל חלקו שלא מדעתו ובעל כרתו, לא כן כשאינו צריך לו כלום והוא מוכה משלו ואף על כורחו שאינו רוצה ועוסד וצוה מהני, ואף לפירוש הפני משה משום שמקפיד הדין כג' וכמו כן לדעת הרי"ש דפירש, ממחך סומחין ומנסין ויודעין את הדין או אמרינן דר' עקיבה יודה לרבנן. ומטעם דהיכא דהראשון עשה על פין דין או ליכא למימר דהשותף השני ימחה, ואף שזה לא אמור אלא בסתמא, הא עוסד וצוה לא תהני, התם מכיון דאיה להשני חלק כמו הראשון זכל השני לומר אני הפין להפירש על חלקי לעצמי ואינו חפץ בשליהנהגה, כי דין תרומה דין שליהנהגה בעינן, לא כן בעירוב דאינו אלא חיקון ואינו דין שליהנהגה אלא זכות וזכין לאדם שלא בפניו וכדאיתא בכתובות דף י"א בגר קטן שמשבילין אותו על דעת בית דין. ואם אינו מסמחין היינו יטהראשון אינו יודע את הדין כמו השני והשני כמו הראשון, או בתרומה איכא למימר דתרומת שניהם הרמה, אלא בעירוב נמצא דזה יאסור על זה וזה יאסור על זה, והתם אמרינן דתרומת שניהם מכיון שהן שוחפין ויש לכל אחד ואחד חלק בהג' אבל אם מוכה משל בני הסבוי ואך שלא יאסור להן והוא גם כן יהיה מותר

מבלי ספק דמהני כי נרמה לנדרים דף ליו. ובירושלמי תרומת
פיא היא.

ובגידון ידן בזמן הזה כשכל בני העיר הפצים ומסכיסים וישנם
אנשים שאינם הפצים ואינם מסכיסים לא צרכינן לזה, מכיון
דצריך שכחות רשות משר העיר, דאיכא למימר דשוכרים את כל העיר
על דעת מי שחמץ למלמל, דזה דבר חדש ומעשה חדש ורשה דנמצא
שהאנשים האלה יושבים בעיר של אלה אשר שכחו, אינם יכולים לאסור,
ואין לזה שייכות לדין המבואר בסימן ש"ם בישראל שאינו רוצה לבטל
אם מעיל השכחות וזהו דעת הרמב"ם ורש"י והמרדכי, דהתם סעמא
אדרינא הוא כדי שלא יתנגל להשכיר וחזל הקנה עשו מכיון שהוא
נתן להעידוב כמו להם לזאת בימל ולא שכחות, או סעמם שלא יבוא
להשכיר בפתחת משה פרוסה וזה דעת הירושלמי בפרק ו' הלכה ב'
הלכה ישראל מבטל נכרי משכיר יעוי"ש ובשאר קרבן וקרבן עדה
שם דזה לא שייך למימר כאן, ואדרבא דאם נאמר דשכחות לא תהני
נמצא שכל אחד ואחד אם שונא לתביתו יאסר על תביתו, ועוד דשכחות
המבואר בסימן ש"ם הוא סענו בעצמו, והכא לא צרכינן לדידי,
ואדרבא יצא לנו מזה סמא נפשך: א) כופין. ב) מערבין בעל כרחו
בזכות גמור ומדעתו. ג) אף במקום שיש לו לתרין דבריו סעמם תומרא
ד) סכל שכן ספני נפש בישא ה) משלו בני העיר ו) אף לר' מאיר
דסבור אין מערבין אלא מדעתו, הא בביתו ופה אין דנין על העיר
ו' ששוכרין רק להתיר את המלמל, היינו להאנשים החפצים למלמל
להם שייך קנין שכחות העיר לכל יום השבת. האנשים האחרים אין
בהם חלק, ורק יושבים בתורת שאלה, ושאלו להם או נתנו להם בתורת
תנאי שלא יהיה נזק להשוכרים וכדכחו התוספות בעירובין דף ע"ב
ע"א ברבור המתחיל ומדיים וכן דעת הרא"ש וכן דעת האור זרע סימן
קע"ב ואדעתא דהכי לא השאל להם, וכן מצינו שכתב בסימן קס"ח
בעירובין בפרק הדר דלהקל אמרינן כבעלים הם ולא להחמיר נבי
חמשה שכירי חמשה לקומים ואף אם נאמר שאלה לחסא כמכר הוא
דנמצא שיש להם קנין פירות וכן דעת הרשב"א בקידושין דף ס"ו
בשואל קרדום וכן לדעת הארי זרע בעבודה וזה סימן קל"א דסובר
דשאלה לא קניא פשיטא דמותו ואף להני המזכירים דשאלה קנין גמור
הוא ליומא מסבר הוא סכל מקום איכא למימר אדעתא דהכי ליאסר
עליו לא השאל לו, ולזאת סכל הצדין אין בזה שום חשש ומותר,
ועייין בשו"ע אורח חיים סימן שס"ו וסימן שפ"ב ובמגן אברהם בסיו

ותוספת שבת וחמצא כי כנים תצדקים הרברים אלה שכתבנו תל ומותר
למלטל, וקל מבלי פקפוק ברבר להבין היכא שאין שום נפדה, כי אם מערבין
עליז ומשלו דחלוק הוא, ואף שיש להקשות היאך הוא אפשר משלו
לזכות על של הברית, כאשר נעיינ בתוספתא מעשר שני פרק ד'
ובירושלמי דמאי פ"ז הלכה א' נמצא בדיעבד מותר ומשם נלמד דמכל
שכן הכא ובסנון דא דמכל סינת מותר.

ואחרי הרברים האמורים האלה הן מצד דין א) עירות בזמן הזה
שאינ להם ס' רבוא בוקעין בכל יום ב) שדן העירות כחצרות
שאינ מעורבות. והן מדין ב) נהר חשוב למחיצה. והן מדין ג) שהתליפון
הואלקטרי התלגרף נחשבין לצורת הפת שפיר. והן מדין ד) תל המתלקט
עשרה מתוך ארבע של מסלת הברזל. והן מדין ה) זרעים הנורעים
וכן בעיר ובתוך צורת הפתח ומיעוט הוא כנגד העיר. והן מדין ו) מחללי
שבתות ואינן מדין בעירוב. והן מדין ז) מהנקטין המעוררין יצאו לנו
לאור בדינים רבים הנטעים לחקוני עירובין בזמן הזה, ואביא מכל אלה
בעזר הצד בקצור נמרץ למען אשר ידע כי כל דיני עירוב הם הן
נתיבותיה שלום והוא הכלי המחויק ברכה ושלום על ישראל.

א) כשאין ששים רבוא לא גזון לרשות הרבים דינה ככרמלית.

ב) אינו להמבואות ממולשין דין כרמלית עליהן.

ג) נהר חשוב כמחיצה ולא חיישינן ליבשות הנהר.

ד) נהר התולק את המבוי או את העיר שפת הנהר נחשבת למחיצה
לשני העברים.

ה) צורת הפתח מהני אף למים.

ו) צורת הפתח אם אינו למעלה על נבי הקנים ממש והיתדות קבועין
בהמזוזות מלמעלה נחשבת לצורת הפתח.

ז) שפות הנהר נחשבות למחיצה אף שהן רחוקות מן העיר יותר
מעיבורה ועד תתום העיר.

ח) מחיצות הנראות אינן צריכין לחוש לבקיעת רבים.

ט) נהר שנקרש בחרף אף שעוברין על נבי הנלד לא במל שם מחיצה ממנו.

י) תופי התלגרף עם העמדים וכן התליפון והאלקטרון נחשבין לצורת
הפתח למחיצה מדין צורת הפתח.

יא) בצורת הפתח לא אמרינן שהאור מן הצדדים יבטל לצורת הפתח.

יב) קדפימת הנורעין והם בתוך צורת הפתח אם הם מיעוט כנגד העיר
לא מבטלי למחיצות ומותר.

יג) היכא שנורע לנהר של חצר מותר למלטל ואינו אוסר.

יד) רשאים שעלו מאליהן אינן בכלל קרקף שנורע ואינו אוסר.

מה ערונת אינן מצטרפת לשיעור יתר מבית מאתים או רוב כנגד העיר.
מה ורעים שבין האלנות אינן אסורין אם עשוין כערוכות.

יח שכירות רשות מעיל אף אם יש מחללי שבתות אשר אינן מדין בעירוב.
יז למחלי שבתות לתאבתן מוכין להם חכמת נמור הוא. ואף שלא מדעתן.
יט כוסין לערב ולעשות חזקן למבוי ולהעיר.

כ מצה על מי שלא עירב לבטל את רשותו.

כא מסל בני המבוי או מבני החצר או מבני העיר מוכין ואינו צריך שאלת סיו.
כב אף לסי שמתיר על עצמו שאינו נאות ואין דעתו נוחה מעירוב
וחזקן של חבירו צריך לבטל את רשותו.

כג אם אינו רוצה לערב בידו מחמת שנאה כגון זה כוסין רוח לא
נתסר רוח נהג.

כד אף להביעום שמוענין בהלכה להן שומעין.

כה במקום ששוכרין את הרשות שוכרין על דעת החפצים לסלמל.

כז והגשארם שאינם חפצים לסלמל אינם אסורים שעל דעת כן שכרו
אלה המתקנים שלא יאסרו כבשאלת.

כח מכותה כשעושה סין תורה אין השני יכול למחות. ועירוב של
של שותף מעיל מסלו.

כט אם השניים הגשארם עושים עירוב אינו הל ואינו מעיל.

ל א והשכירות ששוכרין השניים אינה מעילה כי משכרת היא מכבר.
ל ב יוכלן ללכת עם לקחת את העירוב ואין בזה חשש ער ותר.

לא ב שרצה להתחבר על עצמו ולתת קנים ודוקנים לעמודי התליעה
התליפון יתנו כל הדעות ועירוב כשר הוא.

לב צריכים לסמך על המסין כי עיריות שלטו רין חצר להם ויש להן
היתר במס משני הצדדים. ונפקא מינה לנפקא הוה ריש לסמך

ביעבוד, על זה: ולכן צריך להחנות.

לג צוננו לבאר את הדין אם אלה שלא עירבו אם יעשה עירוב דנמצא

זה כחלק את עירובו. שאינו עירוב עירוב וזה נמצא שאף
יבטלו את החיתר הוה שיש להם מכבר.

לד א אף זה שייכות לדין חלק את עירובו בעירובין דף ס"ט
ובירושלמי שם ט"ק ו' הלכה ו' ובשולחן ערוך סימן ס"טו

באורח חיים, כי התם בעירוב נוסף, ואף בזה איכא תשובה ארוכה
בביתרם שיק בשאלות וחשובות לאורח חיים סימן קמ"ו בשם רבינו

יהונתן דהחלק הוא גם כן סמך קפדא, שלא יתערב זה בזה, מה
שאין כן בסוף, וחלק על החכם צבי בסימן ק"רב שדעתו ואין לתת

ב עירובין בבחי כנסות שונות עירויש, האנכי לדידי דעתי דמבואר כן

בירושלמי, אם מבלי טקום הרי זה מותר, אם בשביל לחלוק את עירובין
 אמר יערייש, כי אין להם לומר שהם אינם יכולים לאוכלו משום דמנח
 במקום שאין יכולין ללכת שם או משום נדר או משום שאינו שומרין
 כראוי, זה החשש שאינן שומרין כראוי איכא לטימר כל ישראל בחוקת
 כשרות להן ומטעמא זה אמרינן בתולין דף ס' דף ס"א דאין אדם אומר
 דבר שאינו שלו ורק לציעורי מכין וכן מסק הרמב"ם דל בהלכות
 עבודה וזה יעריין שם בכסף משנה מה שביאר בזה דחוקת כשרות
 יש לו, ומשום הכי אמרינן דעבודה וזה של ישראל אינו אסורה עד
 שתעבר ויעריין בעבודה וזה דף נ"ב ובירושלמי שם פרק ד' הלכה ד'
 וכמה דכתי כיצא בזה ואף עד ארבע אינו נאמן למסלו כראיתא
 בירושלמי דמאי פרק ד' וביריטביא בעבודה וזה פרק ד' מה שכתב
 בזה ויש להאריך בזה הרבה ומתורת נדר ונדר, תדא' ראשון שיבוא
 בוסן אחר ואף שנעול יכולין לקחת המפתח, ועוד מדוע נרע מין לגוד
 ואף בנדר מן השכר איתא בעירובין דף ל' ע"א ובירושלמי שם פרק
 נ' הלכה א' דמערבין לו בה ודמפרש טעמא שכן ראוי לאוכלו הוא
 הדין הכא אלא כאן בנדרן זה דין אחר להם כי יש דין בני בני העיר
 שמערבין אלו לעצמן ואלו לעצמן יעריין בעירובין דף נ"ט ע"א וע"ב
 דיש חילוק בין ארכה לרחבה הא לאו הכי אין מערבין לחצאין ואיתא
 בירושלמי דעירובין פרק ה' דאיתא אף בעיר של רבים כן יעריין ביריטביא
 פרק ה' דעירובין דף נ"ט וכן כתב האר"ז חילוק בין ארכה לרחבה
 וכן דעת החשב"ן חלק ב' סימן ל"ה שפרש את דברי הירושלמי דמקשה
 מר יהודא אדר יהודא, ועל כרחק יש לומר דאם כשכל העיר מתוקנת
 במחיצות או אין מערבין לחצאין, אבל אם אין מתוקנת במחיצות או מערבין
 לחצאין. ואם כן בזה וכל העיר מתוקנת במחיצות אף מערבין לחצאין, ואין
 זה דומה דעירוב לחצאין הוא כשאלו מערבין לעצמן ואלו מערבין לעצמן וכל
 אחר אינן מערבין אלא החצי או אומרין עליהן דהרי הם כשתי חצרות שלא
 עירבו בתר הדדי ומתנות וזו, לא כן כשהלק מישבי העיר ערבו את כולה
 ושכרו את רשות כל העיר, אף אפשר להן לשכר זה אחר זה, הלא שכירותן
 אינה חלה כי משכרת היא מכבר, ומה תאמר יחזור בו בגול קאי
 וכראיתא בירושלמי בעירובין פרק ד' הלכה נ' .מטעה אמילו משכיר
 חור הוא בו סימן הילך בגול הוא משחמש, ומשמות לישנא הכא
 דשכירות אין העכרים יכול לחזור בו ובהנהות אשרי מסתפק בזה, ואם
 שהרא"ש והמרדכי סוברין דיכול לחזור וברס"א בתושן משפט סימן
 קצ"ד ס"א ובסמ"ע וב"ש יש מחלוקת אם כסף לתעד מהני בשכירות
 עכרים ומכאן מוכח דמהני, אבל אפשר דחזור בו נראה דשאני קנין

לזמן כקנין שאינו לזמן ומכיון ששכר להתיר סקדם אין שכירות השניים חלה סמה נפשך. הראשונים שייכא, ואף אם נאמר דמהני ונמצא שזה עירוב תרש, יש לזה עצה הנוכרת בשאלות למהרה ארו סיסן פיא וסיסן סיב ובמחצית השקל סיסן שציב סיק ח' דמהני צורה הפתח לזה כשאין רשות הרבים בתוכה. אבל לא צרכינן לזה כי מעמא הדין שריר וקיים רכין ששכר לזמן בגול הוא משתמש והעיר שלהם להני ששכר סקדם ואין אינן יכולין להשכיר סעתה כי דבר המושכר שכר וסצאטי ראיתי טכן כתב הנריא בסיסן שפי' וכן יעויין בפיו ובמגן אברהם סיסן שפי' וברס"א שם וכן נראה לפסוק כן ויעויין בתוספת שם ונמצאו כי כנים וצדקים הדברים האלה. ואערי כל הרבים האלה האמורים פה אף שנתן לזה אריכות רב וסמכתי על חכמת הסעיין וקצתי ורק העתקתי מאת אשר קנו מקומן במקומות אחרים וגם הוספתי ותרשתי חיל במה שנוגע לענין הזה ולסען אשר ילמדו רבים מהם בקל לאיש נבון וישר הולך להבין כי אין שום חשש ופקפוק כלל וחיפון העיר לסלטל לבית יעקב שלום.

- (א) עירות שלנו מכל הצדדין הצרות הן להקל:
 (ב) נהר ושפתיו מתיצות כשרות וסחבר העיר וצורת הפתח עליו מועילה.
 (ג) תלי מסלת הכחול מתיצות הן.
 (ד) התלטרף והתליפון והאלקטרי נחשבות לצורת הפתח להתיר.
 (ה) בתוך המתיצות הקרפיות הנזרעות אינן מבטלות המתיצות.
 (ו) מחללי שבת ואין מדין בעירוב אינן אוסרים.
 (ז) המחץ והנקפים והמעררים אינן אוסרים.
 (ח) אף אם יערב מחרש, לאסור אינו מועיל, ובהתרן עומדים בכראשונה.

הדברים האלה יש בהן כדי ספוק להתיר את סלטול העיר ואין צורך, לאריכות, וכל אחד ואחד ישפס בשכלו ויבין לאשורו כי לנבב תוסרת, סלבר אשר אינן בנוחן סעם, ברין עירוב להתיר את העיר, ולפי סספס הראשון בההקדמה הראשונה ברין, עירות שלנו בוסן הזה כפי הצדק והישר יקבל את האמת שאין סקם לתוסרת כאלה בנידון זה בחיקון עיר שלא יביאו לידי חילול שבת וסצעה רבתא היא ובעיחבון הלכה סדברי הסקל. ובשום עין סקחא בעיין בתוך הדברים הנאמרים בניאוד הרבים האלה לא יערערו כי בנים הם על הצדק ועל האמת והשלום.

